

MATAS DEVAI

A T T I Z

PARANTSOLATNAC,
AH HIT AGAZATINAC,
AM MI AT'A'NCNAC,
ÆS AH HIT PETSÆ=
TINEC RÓVIDEN
VALO MAG'ARA'
ZATTA.

MATAS DEVAI.

AZT MONGA SZENT PE=
ter ſzent Lucátnál ötödik részé=
ben Euangelománac.

Vram te neuedben meg ve=
tem hálomatt.

Tábláiais vágon az végénn.

1897

DEVAI MATAS

až w attafainac Isteni keduet,
 ęs bękefeęet kęuán.

Kőz bešędben űoctuc, mondani, nints iobb ki meg hal ęs űdvőzűl, de až űduőűlegre, ež viláęon kell meg tanulnunc až vtatt. Az vt mell leęen, ęs at tudo mań, kiből meg tanulhattuc až vtatt, at tiž parantfolat, ac Credo, ęs hoę ež vtnac (kinec véęe az űduőűleg) ešmeretęre meheššőnc, aítatos kőňőrgęs űűcfeę: ez am Mi atánc. Azęrt atámfiái acaręc tinctec eh há rom dologrűl rűuideden irnom. mell ęn iráfomat, noha nem igen bőltsen űerzettem de tudom mind až általis hoę io neuen véšbitec, mert igafšagnál eęebet tinctec nem irtam, oluafšatoc el ęs veęetec bižon fágot belőle, ha kinec kedęę nem tetežic, eę ab bešęd, cžinállon iobbat, ha nints eęęb hažon ež ęn muncámban, io neuen véšbem, auuag cžac inditša fel ak kerežteęnec nec eępűlęšęre ažocat, kic ęn nálamnál tudosbac. ISTEN-
 NEC kedue ęs irgalmaššága leęen veletec.

Amen.

At tiž

AT TIZ PA' RANTSOLATNAC KEZDETE

ISTEN két dolgott parantsfol minde necnec, az w esmeretét es minnen esmeretönkett: ekkét esmeret nekül üduóffég nec vtára fenki nem iuthat.

Azt boctuc mondani hog az atában faáru fág, irgalmasság vagon, ki af fiat meg kefergeti, de esmet meg vigasztalla.

Az Isten mind iocnac mind gonofocnac teremtéfnec ocaért, attocnac monda tic, de az iocnac ata nem czac azért hog teremtette, de hog üduözitiis. parantsfolla azért hog ütet atáncnac hiyuc Hiere. iij. Atádnac hiy engemet. .?.

Az ISTennec két igéie vagon, eggic parantsfolat, melbe feéneget: ezt túruén nec hiyuc máfic vigasztalás, ezt igéret nec, auuag Görög befédból Euangeliomnak neuezzúc. .?.

Ez íg vagon, minden hasonlatos hasonlatofnac ürül, az Isten am mi első atáncat, mint az irás monga, az ű hasonlatofságára

A ij es ké-

es képerre teremtette vala, de az hasonlatosságbol az eredendõ bűnec miatta ki esęc miis minnáian ű benne, czac az Christus Iesus ki bűnnekül fogontatęc, bűletęc attánac hasonlatosságára, az Christus azért czac kellemetes az atánac, űneki űrűl az ata Isten, fenkinec nem eգեbnek, mind az által nekónkis azt parantsolla hog mi benónkis az eredendõ igassag legén, mell parantsolatát ha be nem tellesithettűc igasságát forgatta elóncbe kiuel igazán bűn-thethet ęs cārhoztathat, mert ez az igassag hog ab bűnűst meg bűntessęc, micor kedę minnen eróncból be nem tellesithetnűc ap parantsolatot, irgalmasságabol nem feletkezet el rűlonc, oruosságot adott nekűnc, az ű bűnt fiatt, ki bűntelen, mi bűnűsűc vagűnc, hog bűnűsűc ab bűntelenhez folamiunc: ki nűha czac ű termębet bűeręnt az ata Istenec kellemetes, de miis kellemetessęc lebűnc ű általa, azért mint elűzűbűr mondoc, esmeriűc meg Istenűnket esmeriűc meg maggűncat ha űdvűzűlni acarűnc, Mell bűnűsűc legűnc, ęs az Isten mel igaz legén, meg esmerhettűc ap parantsolatbol, touábbá mell irgalmas legén az Euangeliom ęs ac Credo meg tanitt: nekűn-

nekönkis benne mel' bizodalumc lehet
 szen az Euangeliombol meg tudhattuc.

Elözbor azért sollunc keufet az Isten
 esmeretérül, annac vtanna am minnen es-
 meretöncrül, mert az egész bent irásis rüui-
 deden ek két rébre oblic.

AZ ISTENI ESME- retreul.

AZ Isten véghetetlen hatalmasság ir-
 galmasság, böltséfég, igazlác, bentfég
 kit w természetébe senki meg nem foghat,
 de minden üdöben igéiét, es igéiének ielit
 atta, mellecből wtet emberec meg esmer-
 hettéc, Mondám oda fel, neki két igéie va-
 gon, eggic parantsolat máfic igéret. Esme-
 riüc meg wtet, az az, az w acarattát mit acar,
 ha az w igéiében acarattát meg esmeriüc, aca-
 rattánac esmeretérül mehetönc természeté-
 nekis esmeretére. Kerdénéd, mi az w aca-
 rattá az bent irás berént? Ez hog, mint min-
 ket teremtet az w igéie által, acaris üduö-
 ziteni czac az w igéiének az Christus Iesuf-
 nac általa. Nem teremtet angaloc által,
 nem bentec által, nem üduézitis általoc.
 Ez azért az Isten acaratta, es az w acarat-
 tánac esmerete: mellbe minden keresztén-

A iij nec bi-

nec bizonyosnac kell lenni, hog minket w teremtet w uduozitis, teremtet az w fiának általa, uduozit az w fiának általa, kibe kic nem bizonyos cárhoztattais az w fiának általa Esmeriuc meg azért Istenonket, ki igen irgalmas, bent fiát érettönc atta halálra: nem erötlen, ha teremthetett, higged uduozithetis, kinek irgalmasfágát, ha meg vtalod, bizony igaz, meg bünteti ab bünöföket az w hitetlen halálatlanfágokért.

AZ EMBERI ES- meretreul.

ESmet mondanád, mi végre atta nekönc az Isten ap parantfolatocat? három végre. Elő, bünös voltuncnac esmeretere: másic emberec közőt valo iambor életre: harmad, hog vezérönc legene az oruoshöz, ez dolgotat hog meg értfüc előzőr az eredendö bünrül kell valamit bolnunc

MI LEG'EN AZ eredendö bün.

AZ eredendö bünt meg nem tuthatuc mi legén hanemha előzőr az eredendö igazfág mi legén meg tudanguc, em lekezénc ide fel rula. Az Isten Adámot az

ű képere és hasonlatosságára teremtette
 vala: mi legyen az ű képe és hasonlatossá-
 ga, meg magarázza űent Pál Colo. iij. és E-
 phe. iij. ezt monduán: őltőzzétec fel az első
 embert, ki teremtetett igazságban, űentfég-
 ben, épfégben. Ez igécből meg értúc mi le-
 gen az eredendő igazság, tudni mint, test-
 nec lélec nec tókélletesfége, épsege, igazsá-
 ga, űentfége, mind lélec nec, test nec ereinec
 tókélletes volta, mell eredendő igazságban
 az első ember ha meg maratt volna, soha
 sem Istenőket, sem atáncfiát, sem lelkőnc-
 be, sem testőncbe meg nem bántottuc
 volna, de űabad acaratban teremtetett va-
 la Adám, űabad acaratból vétkezőc, ez ere-
 dendő igazságból az eredendő bűnbe esęc,
 el veztuén az aiandécocatt mind testiekett,
 mind lelkieket, kicbe teremtetett vala. A-
 zért az eredendő bűn nem egeb hanem
 mind lélec nec test nec, auag mind lelki te-
 fti aiandecocnac romlása, fogatcozasa, és
 űücsfége. az ártatlanóságban mind at test nec
 mind lélec nec acarattá eggútt iárt volna,
 Isten nec acarattából, telles erőnc kel űeret-
 tuc volna űtet. Mostan kedeg mind lelki
 és testi kéuánóságunc Isten ellen vagon. Ge-
 ne. 6. és 9. Mind az által az Isten azon ha-
 sonlato-

fonlatosságát, képét kéuánna mi túlönc
 mindenönctül, mind melbe Adámot te-
 remtette vala. ha kedeg be nem tellesithet-
 tük ammit kéuán, ammit parantsol, az öröc
 cárhozzattal feueget, es ketfélég nekül ha dol-
 gunchoz ideien nemlétünc, oruoft nem ke-
 resönc, cárhozztat. De at tiz parantsolatot a-
 zért parantsolla, hog ütet telles búuönckel
 bereffüc, es atáncfiát, mint mi maguncat.
 Touábbá ez egéß világon mehe ember
 volt vagon, leßen, nég állapotban voltanac
 vannac, léßnec: ártatlanfágnac állapotá-
 ban es bünnecc állapotában, mint Adam
 es Eua, kic előzßör ártatlanoc valánac, bü-
 nõffé lünc. Artatlanfágnac állapotába bü-
 nõffé nem léuén, ez czac ac Christus. Bün-
 nec állapotába minden ßentec es kerezte-
 nec, kic bünbe fogontattac, de hitnec, az az
 Christusbeli bizodalmocnac miatta, ártat-
 lanfágnac állapotába vitetnec. Czac bün-
 nec állapotában, ezec ap pogánoc es ah
 hitetlen kareztenec. Azért láttuc hog az
 Christufnac állapotáa tókélletes, mint az
 Adam állapotáa, ha meg maratt volna ben-
 ne, tókélletes volt volna. Azért az Isten
 azon tókélletes állapotot kéuánna mi tú-
 lönc, mell volt Adámban minec előtte

bűnt тұtt volna, ha kedęg meg esmeriűc az ű parantsolatána c lehetetlen voltát, meg láttuc ammi erőtlen ęs náualas voltunckat, ezt meg tuduán, meg alázzuc maguncat, hozzá folamodunc, neki kónörgönc oruoflagot erőt ęs hatalmat ad, tudni mint, az ű bęnt fiát, kinec ereieből be tellesithettűc az ű parantsolatát. Innet immár kőuetkezi hog ha minnen erőncből minnen érdemőncből tőkélteffę nem lehetőnc, nem űd uőzűlhetőnc. Azert idegen érdemből, Christus Iesufnac érdeméből űduőzűllőnc, Idegen tőkélteffęggel tőkélteffűnc. Az igęc kicbe az Adam tőkélteffęgętt kęuánna az Isten, azoc parantsolatocnac mondatnac. Az igęc kicbe igęri ac Christust, igęret nec, auag Euangeliomnac mondatnac, de mind ak kęet bebedrűl rendberęnt bõllonc immáran.

AZ PARANT-

folatocrol.

SEnki az Istenec irgalmassagánac nag voltát meg nem esmerheti, ki az ű bűnős voltánac nag voltát meg nem esmeri. Régi mondás: Esmerd meg magadat. bűcfeg űduőffęgre maguncnac esmerete, bűnős voltunckat meg esmeruén. Esmeriűc
B meg Iste-

meg Istenőnc nec irgalmasságát. Ezen kezdőc azért ab bešédet el, hog ha űduőzűlni acarunc, maguncnac esmeretėnc, ęs Isteni esmeret nec kell mi bennőnc lenni: ha hitlenekis meg esmeric magocat, de az űmmagoc esmerete az Isteni esmeret nekűl ketšégbe eyt ęs cārhožtat. Esmerd meg magadat, esmerd meg Istenedet. Ap parantsfolatbol meg esmeriűc maguncat, az Euangeliionbol Istenőnket. Azért ap parantsfolatnac három hašna vağon.

AP PARANTSOLAT-

nac elfő hašnárűl.

ODa fel rűuideden meg mondoc hog ap parantsfolatnac három hašna vağon. Elfő, ű általa vağon bűnőc nec esmerete. Rom. 3. ęs hetedic réšébe. hog ab bűn felette bűnős legėn ap parantsfolatnac általa, ęs őtődic réšében. Ap parantsfolat be iűtt, hog bűuelkeggēc ab bűn: Elfő Corintom beliėc nec tizenőtődic réšében. Ab bűn nec ereie ap parantsfolat, az az, ab bűn melł e rőfs, mel hatalmas legėn, ap parantsfolat lelki esmeretőncbe meg mutatta. Gala. 3. Ap parantsfolat vétkőnc nec esmeretėre adatott ap parantsfolat minden emberi erőnc felet te va-

te vágon, mell parantsolattal am mi keuél-
fégõnket acaria az vrr Isten cårhozatni, kic
noha űduõffégõncre femmit, auag czac in-
gen fem gondolhatonc, megis magunc-
ban bizonc, Istenis ollat parantsol ac keuél-
lec nec, mell parantsolattában meg esmer-
hetic erõtlen voltocat, czac ac Christus ki
ap parantsolatot be tellesítette, az az, ki
fem lelkébe, gondolattába, czelekedetébe,
fem Istent fem attafiát soha meg nem bán-
totta, vgan ezen ártatlanfágott parantsola-
nekõnkis az Isten. Mondanád, miért pa-
rantsolla ha be nem tellesíthettúc? Reá fe-
lel bent Agooston doctor Sermone 63. de
tempore. Azért agga ap parantsolatot hog
fel geriezbe kéuánfáguncat, es aggon fe-
gétféget. parantsolla touabbá nem hog tén-
nen erõdbõl be tellesíthesd, de mellet be-
kellen tellesítened, ha űduõzõlni acarß.
Mint ditseriúc az oruoft, ki náualancat be-
tegfégõnket meg monga, ditseriúc az
Istent, ki parantsolattáual bñnõnc nec vi-
ßen esmeretére. Itt kedeg ap parantsolaton
ertfe minden ember az w bñuét, az w lelki
esmeretett, mert mindennec az w bñue ta-
nuia, ki mindent vag meg ment, vag cår-
hozat, ha nem elebb halálánac oráían, es

B ij az vtol-

aż vtolfo itéletcor meg ment at te ſűued
tégedet, ha Chrifthusba bizol: carhoztat, ha ŵ
benne nem bizol. Ez azért elfő haſna ap pa
rantſolatnac, hog bűnönket, ęs bűnős vol
tuncat meg eſmeriűc, am máfic haſnátis
vedd iol eſedbe. .? . .? .

AP PARANTSOLAT-

nac máfic haſnárűl.

MInt aż oruos ki meg monga náua-
ládat de meg nem gogithat, más or
uoshoz igazit, ezenképpen aż parantſolat,
mint ſent Pál monga, vezerűnc nekűnc ac
Chriſtushoz Gala. 3. ęs iobb reménfęgre va
lo be vitel, mell által kűzelitűnc Iſtenhez
Hebr. 7. Itt ocoſoc legűnc, hog bűnűncne
eſmeretűbűl támatt fęlelműncbűl tuggunc
ac Chriſtushoz ſolamnia, mert kętfęg ne
kűl mindennec ellkell vezni, valaki Chri-
ſtushoz nem twd ſolamni. Iol eſedbe ve
ged touábbá mit mond ſent Pál, Chriſtus
hoz vezer, nem angalhoz nem ſenthez, nem
bultſuhoz, Innęt vagűnc aż, hog ac Chriſtu-
ſis mindencor hozzáia hi ezt monduán, Iű-
ietec ęn hozzám minűaian. Mat. 11. ęs, Aż
atá Iſten valakiket Chriſtusnac adott, czac
ű hozzá mennec Io. 6. Iuſſon eſedbe itt im-
már mit

már mit mondánc oda fel, az Istenec két igéie vagón, eggic parantfolat, mell parantfolat nem egeb hanem az ű acaratta, mi az? hog meg esmerd bünös voltodat, meg felemlél, mell félelem ab bõltfeseğnec eredete. minden teremtet állatnac, es ténmagadnac érdemébõl kétseğbe esse, vedd hozzád az Istenec igeretett, ez ac Cristus, ki minden kereztennec érdeme, áldozatta, elég tetele, hig az euangeliõnnac, ki nem egeb hanem örõm mondás, bekefeg, es vigafag irdetés, láddé hog igaz ammit oda fel mondánc, ap parantfolatbol vagón magoncnac esmerete, az euangeliõmbol Christufnac am mi üdnõffegõncnec esmerete. Ez az Istenec örõctül fogua valo tanátfa, hog czac az w fia által acar üduõziteni, mell tanátfat két meg másol hatatlan dolgockal erõffitette meg, tudni mint igeretéuel, eskéféuel. Hebrę. 6. Irgalmas az Isten ezeccnic az w fia által acarnac üduõzülni. hatalmas, ne kételkeggel, ha teremthetett testtül lelkestül, bizonynal üduõzithetis, igaz bebedenec, nem iázziç bauáual, ha nem hiendez, igazfagát váriad feiedre: igazfaga kedeg ez, hog ab bünõst meg bünteffe. Sūma. üduõffegõncre két gradits vagón, az az, ap pe-

nitentiánac két rése vagon: at tórôdelmefég, ez magoncnaç esmerete, ah hit Christufnac esmerete, kit az ata Isten irgalmasfágabol üduôffégônként adott, at tórôdelmefég, az az, bünôncnec esmeretébôl valo félelem, meg rettent, kétfégre vißen, meg ôl cârhoztat pocolra vett, mint Iudást es Caimot, ah hit vidámit, meg vigasztal, bizodalmat ad, életre vißen, Istenec fiáia téßen, mint bent Petert, es ôrôctül fogua valo kereszteneket. Azért atámfiai esmeriúc meg maguncat, Istenônket Christufuncat, kineç esmerete üduôzit czac. Ioan. 17. Efaie. 53. Ez azért ap parantsolatnac máfic haßna.

AP PARANTSOLAT-

nac harmadic haßnárül.

ITT nekônc igen búcfég meg tudnunc mi legén az Istenec es at termébetnec tôruéne, mert ig boctác el valasztani egmáftül, termébeti, Isteni, emberi tôruéh. at termébetnec tôruéne nem egeb hanem mindnec az w lelki esmerete, az az, búuénec itélete mi legén az io, mi legén ag gonof, rúuiden az Isten minden embernec búuébe ihlette ezt, hog az io es ag gonof kúzótválastást tehessen, ez búnec itéletét acar termébetnec

mébetnec tóruénénec mongad, acar lelki
 efmeretnec, acar ocoffágnac, mind egget
 mondaß, az Isten óróctúl fogua minden
 embernec fűuébe atta ez itéletett, hog vála-
 ztást tehessen az io és tiztefféges dolog, ag
 gonof és tizteletlenn dolog kózótt, meg ef-
 meri azért termébet ferént mi legén az io
 mi legén ag gonof, mi legén at tizteffég,
 mi legén at tizteletlenség. Immár io ez, és
 tiztefféges, hog Istenónket tiztellüc, w aca-
 rattát tegüc, meg ne bántfuc büneinckel,
 atáncfiát tiztellüc, éppitfüc, fereßfüc, valamit
 maguncnac kéuánunc velec azt tegüc, va-
 lamit maguncnac nem kéuánunc, neki
 ne tegüc, Az Isteni tóruén at tiz parantfo-
 lat vgan czac ek ket dolgot agga nekönc
 elöncbe, mert femmi nem egeb at tiz pa-
 rantfolat, hanem at termébet tóruénénec
 magarázatta, az az, miuel Istenöncnec, mi-
 uel atáncfiánac tartozunc. Summáia: Azért
 az Isteni tóruén vgan eg, at termébetnec tór-
 uénéuel. Ezt kedeg hog iobban meg ert-
 fed ig vedd esbedbe: Minden ember lélecbl
 vagon és toftból, al lélecncet ket ereie va-
 gon, ertelem és acarat: al lélecncet ek ket
 ereiet neuezic ocoffágnac. Ember meg ert
 valami dolgot ha io, vag nem io, tiztefféges
 auuag

auuag nem tiztefféges, az acarat benned va-
gon, ha teged vag ne teged ammit meg er-
tettel, ezt mongac immar szabad acaratnac
emberbe, ez ertelem es acarat, auuag ez o-
coffag, Istenec nag aiandeca emberbe, eu-
uel kulombeszonc ab barmoctul. at testbe
vagon az erzekenfég, ki mindencor ez vi-
lági es testi dolgocra forgalmaztat, ez ellen
kell az ocoffagnac torekedni, hog meg bi-
ria az erzekenfégett, es vagon emberne-
c valami ereie terméset ferént, meg birhatni
erzekenfégit, noha gacorta ordognec cza-
lardfágabol es unnón garlofagabol, az ocof-
fagnac itéletéből ki esic, az az, ammit ionac
itel lelki esmeretével ezt el haggá, es az go-
noßra áll. Itt immar eg kérdés tamad az
szabad acaratrul, mell nem oll nehez mell
bücféges, czac iol esoncbe veguc, ez illen.

AZ SZABAD ACA- ratrol.

AZ szabad acaratnac ket ereiét, tudni
mint, az értelmet, es az acararot (mel-
lecből meg betfüli ember mi az io, mi ag
gonos) mondoc, azért mi lehet jobb, mi le-
het tizteffégesb, mint üduösségönket meg
ertenonc mibe függ, es acarnunc. Meg ert-
hettücké,

hettükké, azért, és acárhattükké minnen eröncböl? Mondóc oda fel hog emberbe ez Isteni ficra vagon, ez terméseti ertelem, hog meg ertethi ember mi legen az io, mind Istenhez mind emberhez, de nints anni ereie, hog ez esmeretbe ele mehesen, auag meg marathasson, ez mind kettö bent Pál mondása: az első, Romabeliecnec irt leueléne máfic réfében: Termé setböl, az az terméset berént valo esmeretből ammi ap parantsolat azt téfic. Am máfic első réfébe: Kic az Istenec igasságát, az az Istenec esmeretét hamisságban tartác, meg esmeric mi az io, de ez ionac be tellesitéfere nints hatalmoc. Rúuideden: Az czeľba minnáian eggefülne, mind ioc mind gonosoc, minnáian acarnac iduözülni, de az vtba at czeľra czacnem mehen vannac anni külömbfég vagon, ki ecképpen acar üduözülni, ki más képpen, maga az üduössfégnec czac eg vta vagon, czac eg modonn kell mindnec üduözülni, azért üduössfégoncre valo vtuncat minnen eröncböl nem hog tuguc, de ingensem gondolhattuc, sem acarhattuc, sem czelekedhattuc, az elsőül bent Pál tesen bizonságot, máfic Corintombeliecnec irtt leuelének harmadic réfébe, nem

C vagonc

vágonc elegec, hog' mi maguncbol gondolhatnanc valamit, vg' mint mi maguncbol, de minden elégfégönc Iftentül. vágon, es Phili. 2. Vrr Iftenac ki berzi mi bennönc mind az acaratot, mind at czelekedetet. nem volt soha oll pogán, ki meg nem esmerete volna hog' Iften vágion, hog' ki meg ne esmerete volna, hog' az Iften bünt nem kéuán, hanem iámborfágot, igassfágot, félelmet. Nints mostis oll el vesett nemzet ki üduözülni ne acarna Miért? Mert at terméset meg esmeri az w végét, ez kedeg nag' igassfág. Touábbá em meg esmert igaf fágra külömb külömb modon acarnac menni, mert nints anhi ereiec, anhi tehetségec, hog' auag' meg gondolhatnac, auag' acarhatnác, azért monga üduözitenc Peter nec, Bodog vag' Peter mert nem terméset nec ereieböl esmerted te ezt meg, hanem az en atám ki mehorbágban vágon, az ielentette meg teneked. De mit ielentett? hog' ac Christus legén az élő Iftenec fia, czac ki által kellen minekönc üduözülönönc: ezt az ocoffág meg nem foghatta, ezt emberi eróböl meg nem foghattuc, mert ac Christus ap pogán böltsecnec balgatagfág. az Sido böltsecnec botrancozás, de ac

kerezte-

kereztęcne nec Istenec hatalma ęs bõltfe-
 lęge. lądę ezecbõl meg esmerhedd mi legęn
 az ocoffág, auag az řabad acarat, meg ęrt-
 tęc mi az io, mi az űduõffęg, de az vtat ez
 űduõffęgre, az az, mikęppen kellen űduõ-
 zũlni, sem meg nem gondolhattuc, sem a-
 carhattuc, sem tehattęc, hanem az vr Isten
 az w irgalmaffágabol ielenti meg mi ne-
 kõnc, ag gondolatot nılonc nekũl, az aca-
 ratot mi velõnc, at czelekedetet mi ılta-
 lunc. Touábbá ez világi iámborřágra em-
 bernec vagon nęminemũ řabad acaratta,
 iámborũl ęlhet ha acar, kic kedęg czupa az
 igaz iámborřágerтт iol nem acarnac ęlni, ęl-
 lenec auag czac fęlelembõl iámborũl, er-
 rũl řol řent Pál micor iria Timotheufnac
 Ap parantřolat ag gonõřokęrt adatott, af
 fęlelem, ab biro, acaztofa, perengęr, tõruęn,
 azęrt vannac řerzetue, hog ag gonõř tũuõ
 embereket meg ęnhitřęc. řoc az gonõř, ha
 fęlelmecc nintřen, az iámborocnác meg bãn
 tác ęleteket. de ez dolgocrol mąřotřor tõb-
 bet řollunc. Summa. Meg halloc az Iste-
 ni parantřolatnac hąrom hąřnát: ęlřõ, Bũ-
 nõncnec esmeretęc: mąřic, Az Christushoz
 valo vežerlęcęc: harmad, Iámbor ęletre valo
 akaratotat. Az tis meg monõdc mi legęn
 C ij az řabad

az szabad acarat, és mehe ereie vágon
 anni szabadtága vágon embernek külfő
 büntül meg otalmazhatta magát ha acaria,
 az ű végétis meg esmerheti, noé ű neki üd-
 uözülne kellene, de az üduósség vtánac meg
 esmeretére nints hatalma, mert ed dolog
 czac Istenec aiándéca: ah hatalmas Isten-
 nec aiándéca agga az értelmet, Iob. 32. és
 bent Iacob. Minden tókélletes aiándéc és
 minden io adomán menécből vágon, hoé
 termébet berént az Istent meg esmeriúc,
 hoé igaz, hatalmas, bólts bün nem kéuáno
 ezis esmeret, de tókélletlen, ah hitetlenec
 tuggiác hoé vágon isten, de azt vélic felóle
 hoé nem ollan keégetlen mint ab barátoc
 mongác, auag nem oll irgalmas mint az
 irás monga, és láttác hoé ez világ berént ap
 pogánocnac hitetlenec nec io berentséie
 vágon, elő mentec vágon, ac keresztene-
 nec kedéé nomorufágoc, vélic hoé az I-
 ften semmi gondot nem vifel reánc, azért
 at termébet berént valo Isteni esmeret, no-
 ha ezis Istenec aiándéca, de igenn ketfin,
 búcsfég azért hoé az Isten az ű bent lelket
 az ű bent fiánac általa nekönc agga, ki vi-
 gén minket bizónnal az ű esmeretére, mell
 esmeretet se ocoffáguncnac, se értelmönc-
 nec, acara-

nec, acaratuncnac erõncnec ne tulaydonit-
func, hanem czac az vr Istenec. Azért meg
mondõc oda fel hog ̄uduõffegõncreket do
log b̄ücfeg, Isteni esmeret es maguncnac es-
merete. Immár esm̄et ket̄sentenciát vegõnc
el̄, tudni mint az Isten acarattát, es ac ke-
rezt̄eni czelekedeteket, ezece r̄ulis rend
berent szollunc.

AZ ISTENNEC A-

carattárul.

VAnnac oll emberec kie azt velic
hog Istenec semmi acarattát ne tud
hassuc meg, de hog ne t̄ueleg, vedd esbedbe
Ket̄ acarattá vagõn Istenec, eggic el rey-
tett, máfic az bent irásba, kit ki ielentett.
Mitfoda az w̄ ki ielentett acarattá? Ez az I-
stenec õrõctul fogua valo acarattá, es ta-
nátfa, hog mik̄eppen teremtet̄ az w̄ igéi-
nec, ac Christus Iesusnac általa, ezenk̄ep-
pen ̄uduõzitis az w̄nnõn igéiēnec ac Chri-
stus Iesusnac általa, ez w̄ tanátfált acarat-
tát igérettel es esk̄effel erõffitette meg.
Hebre. 6. az Soltár kõnben, es az Sidoc-
nac irt leuelnec tizedic r̄ésb̄eben meg va-
gõn irua. Azt monga ̄uduõzitet̄nc: Az irás-
ban meg vagõn en r̄ulam irua Isten hog
tegem at te aacratodat. v̄gan ottan. Istenec

C iij mell a-

mell acarattából meg bentelettönc ettzer Iesus Christus áldozattánac általa. Ec ket-töt tanuld itt meg. első: Mi legyen az Istenec öröckę valo acaratta ęs tanátfa, nem acar üduöziteni sem anğal által, sem bęnt által, sem kęputáloc, sem bultfu, sem semmi czelekedet által, hanem czupa czac ac Christus halalánac, véręnec, erdemęnec általa mert vğan ott meg vagon irua: Iaratunc vagon mehorbágba Iesus Christus véręnec általa, ę maga üduözitęnc azt monga: En vagon az vt, az igasság, az élet, Ioan. 14. esmęt. En vagon az ayto, ęn általam ki be menend üduözül. Touábbá az ę atánac acarattát, bęnt Ianosnál meg mağarazza, ezt monduán. Ez az ęn atámnac acaratta, ki latta af fiat, ęs hişen ę benne el ne veşşen bęnt Matęnál cap. 7. Nem minden ki ezt monga ęn nekem. Vram vram, meğen menęcnec orbágába. de acki teendi azęn atámnac acarattát, ez meğen menęcnec orbágába. esmęt tizenkettödıc réşében. bęnt Pál Ephes. 1. Hog az ata Isten meg ielente neğ nekönc az ę acarattánac ielét, az ę io kedue şeręnt üdönc telles voltában meg ęppiteni, mindeneket Iesus Christusba. azért vğan azon bęnt Pál int minket Rom. 12.
hog meg

hog' meg tngguc az Istenec acarattát,
 mell' io, kedues, es tokelletes. ez am az tu-
 domán, ki focacat üduezit, Esai. 53. Vala-
 kic Istenec ez acarattát, kit az bent irában
 ki ielentett nem tuggác, soha meñorßágba
 nem mehetnec. Máfig. Czac ac Christus
 ki bent lélec Istenec általa tanit meg té-
 gedet az w attanac acarattára. azt monda
 Phülöpneç: Phülöp, acki engem lát, látta az
 en atámat. Ioa. 14. es elfö réßében, Az Istent
 fenki nem látta valaha, af fiu ki az atánac
 kebelében vaçon w maçarazta meg mi-
 nekönc. fenki nem tuggá ki legén af fiu,
 czac az ata, sem az atát, hanem czac af fiu,
 es kineç w acaria meg ielenteni. sügßég an-
 nac ocáért hog' meg esmeriüc ammi Iste-
 nõncnec acarattát, hog' minket üduözíteni
 acar czac az w fiánac általa, ez acarattá-
 rol ßol az bent irás, Istenec ez acarattát
 predicallotta am mi vrunc, az euangeliom
 nem egeß hanem ez öröm mondás, ez vi-
 gaság hirdetés, es mi lehet naçobb öröm,
 naçobb vigaság, mint hog' az élő Istenec
 fia az Iesus Christus, nekönc vrunc, elég té-
 telönc, ßoßolönc, közbe iáronc, procátorönc
 esedezőnc az u attánac elötte. Touábbá hog'
 ez Istenec acarattát fenki meg nem fog-
 hatta, ha-

hatta, hanem czac Christus Iesufnac általa, ęs ęent lélec által. Corin. 2. azt monga ęent Pál, Nekönc meg ielentette az ę lel-kénec általa. efmęt. Mi ac Christufnac acarattát ęrtęc. Itt tanulluc meg ezt, ęs hog am mi hitöncben bizönofoc legönc, mert ah hit nem egéb, hanem Istenec irgalmassága beli bizodalom, mell irgalmasságát Christus által ielentę ki, az irgalmasságba minden bizönos legę. ęent Pál azt monga: Tudom kinec hittem ęs bizönos vagoc benne. ęs Hebrę. 10. Iárullunc hitnec bizönos voltában az Istenhez, mert mig ketes vag te at te üduöflęgedbe addeę kerezten nem vag addeę minden czelekedeted bün, addeę Istenedet nem tiztelheted, mert ketelkedö ęüuel Isten nem tiztelletic, minden ammi hitböl nintsen bün az, Rom. 14. Máft nem tudonc miha üduöflęgnec állapattába vagon vag nints hanem czac meńiböl külfö czelekedete mutattá, mert af fát gü-möltfěrül kell meg efmerni, errül ęol böls Solomon Eccl. 9. Senki nem tudmáft, ki gülöfęgre auuag ęeretetre méltó, iüuęndöre tartanac mindeneket. Em mondáffál gonofül élne ab baratoc, ęs kic ac köflęget ketelkettetic hitecben. Máfc acarattá Istenec, miert

nec, miért nekiket űduőzit, nekiket cārhoz-
tat, nekiket az űnnőn esmeretere viően, né-
kiket nem, Af fazocas őabad vőan eg fār-
bol edént cőinalni, tizteőőgre, auag őalāza
tra, O Isteni bōltőesőgnec caődagőagānac
mēőőge, vallon ki esmerte meg Istenec
tanātfāt, vallon ki volt ő neki tānāts ado-
ia? Rom. 9. Mikēppen mindennec az ő hi-
tēben bīzoőofnac kell lenni, es űduőőőgē-
ben, oda fel meg mondōc.

AZ CZELEKEDE-

tekreul.

MEg mondōc hog ap penitencia nem
egēb hanem tōrōdelmēőőg es hit,
būnōncnec es Christufuncnac esmerete,
būnōncnec esmeretēbōl meg fēlemlōnc,
Christusbeli hitōncbōl meg vidāmulonc.
Vannac kic hārom rēőőre oőtāt ap peniten-
ciāt, tōrōdelmēőőg hit, io czelekedet, (mint
kēdēg ab barátoc oőtāt, arrūl moőt nem
őolunc) Azērt minden kerezőőben igaz hit
nec es czelekedetnec kell lenni, az az, hit-
nec őūmōltőőnec, kit atāfiui őeretetnec hi-
uonc. Touābbā nem egēb atāncfiāt őeret-
nōnc, hanem nekic iot acarnunc, vēlec iol
tennōnc. kēt modon tehetōnc kēdēg vēlec
iot, lelkecbe, testecbe, Lelkecbe, tanituān,
D intuēn,

intuén, tanátsot aduán, vizsgálaluánn. Tettebe, ételt, italt, ruházatot aduán, otalmazuán, hireket neuket, testeket. Immár az io czelekedet czac az, kiuel atádfiánac használb, vag testebe, vag lelkébe. es láfd, bultfu iárás, hiuolcodás, berbegés, torfág, cápa, es effeléc, senkinec nem használnac, azért nem io czelekedetec. nézd el életednec rendét, ha élb atád fiánac elő mentére, auág nem, meg esmerhedd ha io czelekedet vágon benned. Touábbá itt iol meg láfd hog ne téuelegé az io czelekedetnec oca ah hit mert czac az, az io czelekedet ki hitből bár mazic. Vége, Istenednec tizteffége, atád fiánac elő mente, nem üduófféged, sem bündnec botfánatta, ki czac ac Cristus Iesus érdeménec általa vágon. Heb. 13. Hog ac Christus Iesus az w vérénec általa tiztitaná meg an népett, ac capu kiuül benuede. wnnón maga bent Iánosnal, 17. En enmagamat bentelem auág halálra adom w érettec. Czelekeggönc azért Istennöncnec tizteffégére, mint wmmaga monga bent Ma tenál, cap. 5, Tizteltefféc az en bent atám ki mehorbágban vágon czelekedetecnec általa, es Phil. 1. Racuác hitnec gúmoltséuel Iesus Christusnac általa, Istennec ditséretére, es tizte-

re, és tizteffégére. Am mi búuõncnec bizo-
 dalma femminemû czelekedetbe auag ér-
 dembe nem lehet, hanem czac ac Christus
 Iesusban, de azért foc okért iol kell kerez-
 tennec czelekedni, Elsõ oca ap parantsolat
 parantsolla az vr Isten hog wtet telles bú-
 uõnckel beressüc, fele barátoncat mint mi
 maguncat, azért ki bereti Istenét, beressë at-
 tafiátis. ah hit beretet nekül. mint an nap
 világossäg nekül, soha nem lehet mert io fa-
 gonos gümõltsõtt nem teremthet. Touáb-
 bá ah hit, belfõ igassága at te üduõsségedre
 valo valasztásodnac, az czelekedetec kedeg
 külsõ bizonsági, iol czelekeduén azért bizo-
 nos lehetz at te üduõsségednec állapattába,
 bent Peteris erre int micor azt monga, 2.
 Petri. 1. At ti válastástocat bizonosbá tegé-
 tec io czelekedetecnec általa, Az vr Isten
 az io czelekedeteket ez világi aiándécoc-
 calis meg aiándécozza, békeféggel, egésség-
 gel, cazdagfággal, marháual, hirrel neuel, és
 at többiuel. De am mi czelekedetõnc igen
 tókélletlen, ac Christufë tókélletes, azért am
 mi czelekedetõncbe nem kell bizonc,
 hanem ac Christus érdemébe, an nagobb
 vizben nagobb halat fognac. ne fell sem-
 mit, ha czelekedeted nem üduõzithett, üd-

D ij uõzithett

uőzithett ac Christus érdeme. Ezt mongá
 űent Pál apasztal Titusnac iruán: Nem az
 igaffágnac czelekedetiből, kiket mi túttönc
 de az ű irgalmaűága űérént űduőzített min
 ket. mert ha mi czelekedetöncből űduőzül-
 hettönc volna, mi űücfég volt volna Chri-
 stusnac emberre lenni, es mi erettönc meg
 halni? Azért mind képulöc valakic czele-
 kedeteche biznac, es pocolnac vtán vannac

KET IGAZVLAS. IS-

ten es ember elött.

AB biro űekibenis ki af fel peres el-
 len, magát meg tisztta, azt űocta
 mondani meg igazitom magamat. Min-
 den ember ez világon al peres, fel peres az
 ördög, biro az Isten, ki elött meg kell ma-
 goncat tisztitanonc es igazitanunc, ha űduő-
 zülni acaronc, az Isteni harag ellen, ördög
 ellen, pocol, bün, es öröc halál ellen. Eg űo-
 űolonc vágon ac Christus Iesus, ki attánac
 engeduen, erettönc meg hala, nekönc űent
 haláláual attát meg engeztele, ab bünne-
 pocolnac, ördögne-
 c, halálnac kegetlenfégét
 meg töre, azért az ata Istenec czac ű vele
 adhatonc űámot, czac ű általa igazithattuc
 magoncat, mert czac ű bünöncnec botfá-
 natta. Eph. 1. Acaronké azért igazulni? fola-
 mionc

mionc ű hozzáia, mert czac ű általa lehet békefégonc, az ata Istenneł, Ro. 5. az az ha czac ac Christus Iesusba bizandonc, czac ű bele vetengűc reménfégonket, minden érdemből ű kűuüle kétfégbé esőnc, es czac ű hozzáia támazcodonc, kétfég nekűl űduő zűlőnc, azért hi mindeneket hozzáia ezt mon duán: Iűietec en hozzám minńaian, kic bűnőfőc vattoc. Summa. Isten előtt igaz hitnec (kiuel ac Christuft fogiuc meg) általa űduőzűlhetőnc, tisztulhatunc, igazulhatunc, de hitőnket czac az Isten nézi, ki bűűecnec tudacozoia Hier. 5. es. 12. bűűcég hog hitőnc nec czegeře legén, kirűl emberc meg esmeriēc hog kereztenec vagonc, ettzegeř, az io czelekedetec, ez az ado kiuel minden io kerezten tartozic, Istenec hittel, embernec beretettel, aggűc meg azért Istenec az Istenet, embernec az emberet, Istenec bűlgállunc ah hittel, embernec az beretettel. Mat. 4. es Galat. 5. Minden ados Istenec az igaz hittel, élő embernec ah hitnec gűmőltűeuel az atafui beretettel Isten láthatatlan, neki am mi láthatatlan reűőnket, az az, bűűőnket, aggűc. atáncfiat láhattuc, nekic az láthato reűőnket, az az, beűédőnket, czelekedetőnket aggűc, ezt kűuánńa az Isten mi tűű

D iij lőnc, at

lônc, at tiz parantsolatban ezt parantsolla, tudni mint az igaz hitett, es az atafiu beretett, de hog' üduóffégônket ne át czelekedeteból. váriuc hanem czac ac Christus Ie fufnac érdeméből, ha enne iôt tútt az Isten mi velônc, hog' nem czac teremtett, de bünönként bent fiánac nem engedett, hanem áldozatúl, elég tételúl atta érettônc, aggönc hálát neki enni irgalmasságárúl, tiztellüc wtet czelekedetônckel, w benne beressüc atáncfiait az Isten ingen beretett minket, ingen tesen iot mi velônc, czac az w irgalmasságáért, mell irgalmasságát az w bent fi ába ielentę ki, tegônc miis ingen am mi atáncfiaiuat iot, innę üduóffégre valo érdemet semmit ne váriunc, legén beretett, beretett helébe. Iollehet ammi beretettônc semmi az Isteni beretethez képest, de megis io neuen véfi túlônc. magánac tulaydo nitta va lamit w neuébe, w érette, w tizteffégére atáncfiaiuat teendônc. meg esmerhetitec innę mell hamiffan bolnac nékic mi reánc, kic azt mongác hog' meg tiltuc mi az io czelekedeteket. nem tiltuc atámfia, hanem az vé gét monguc meg mi végre kellen iol czelekednônc, nem hog' ebból üduózülheffônc mert átcozt (az az cárhozatnac fia) az ember va-

ber valaki czelekedetébe bizic, de hog Istenec tizteffégére, atáncfiainac elő mentére állonc, üduösségönket czac ac Christus érdeméből váriuc, es hog az io czelekedet nem bultfu, nem cápa, nem berbegés, nem oltár czínálás auag effele, mert am mell dolgot Isten tennonc nem parantsolt ha azt teengüc nem io czelekedet, hanem atáncfiat vag lelkébe vag testebe éppitenonc. mert kettő az alamifna, lelki es testi. Rűuideden minden rendbéli ember iárna el az w tiztébe, af feiedelmec otalmaznának igazán itélnénc, irgalmasságot esmernénc, senkit oc nekül meg ne bántanánc, az Isten tizteffégét keresnec. az egházi rend predicallana igazán, élne iámborúl, ac koffégnek volnánac példái. ez volna az io czelekedet, cápát viselni, tar fűuel iárni, focat harangozni comparacioért foc mişet mondani. mint hog Isten sohol nem parantsolta, azon képpen nem io czelekedetekis. Kettő az egházi rendnec tizte, igazán predicálni ap penitenciát, az az am mi bűnönccnec esmeretét, mell bűnösöc vágonc: es ah hitet, az az, Christusbéli bizodaluncat, em mellett iámborúl élni ig lennénc az igaz foc, izt adnánac lelkönccnec igaz predicallásoccal, életönccnec

io példa

io példával: nem gondolna oztán Isten ve-
le acar tar volnál, acar haias, acar cápás, a-
car kóntófos, acar ill binbe acar másba. Iay
atámfiái bezzeg üdeie volna ettzer immár
fel ferkenetec az álombol, es meg látnotoc
mi af feiér, af fekete: téuelgésbe elég volna
immár. Eddég mi legén ap parantsolat, az
euangeliom, Istenec acaratta, am mi ba-
bad acaratunc, vala hog meg mondóc, láf-
suc immár iginként az Istenec beßédit.

EG' ISTENT HIG'.

IStennec ez tiz parantsolatta czac ket do-
logban függ, ah hitben es az beretetben,
mint meg magarázza üduóžitenc bent Ma-
tenál cap. 22. Ez az oca hog Moyfes ket tá-
blára irá ap parantsolatocat, az eggic ah hit
nec, am máfic az beretetnec parantsolatit
tarta. az eggic táblánac három parantsolati
közül első az búuet, am máfic anéluet, ah
harmadik ah hitnec petsetit nézi. Kettó at tá-
bla, az első ad dolgotat parantsolla kikkel
Istenec tartozonc, am máfic kikkel embe-
recnec tartozonc. azért rúuideden ket dolo-
gra tanit az első tábla, am modra, mi mo-
don kellen Istenónket meg esmernonc, es
az Istenec igaz tizteflégére. Istenónecnec es-
merete,

merete, mint meg mondoc oda fel, nem e-
 gęb hanem az w acarattánac esmerete, ezt
 kedęg az ſent irásban ielentette ki. Az Si-
 doc azt mongác vala hog az, az w Iſtenec
 ki wket Egiptombol ki hozta, mi azt mon-
 gúc, ez ammi Iſtenonc, ki minket teremtet
 es ſent fiánac általa al lelki egiptombol hi-
 tetlenfégnec fetétfégéből, es pharahonac az
 őrdögnc fogfágából Iefus Chriſtuſnac ál-
 tala meg ſabaditott, Azért ha kęrdi valaki
 mi modon esmerhedd meg az Iſtent, ig fe-
 lelhetz meg reáia: Ez modon ki engem te-
 remtet, es az w ſent fiánac általa min-
 den lelki veſedelemből meg ſabaditott.
 Touábá meg tanit ez parantsolat az Iſteni
 tizteſfégre, az az, mi tizteſféget kéuán az I-
 ſten mi tülonc, nem egebet hanem az igaz
 hitet, de hog meg ęrtfed ah hitnec három
 graditſa vagon, Iſtent hinni, Iſtennec hin-
 ni, es Iſtenbe hinni, Hiſic hog Iſten vagon
 mind ióc mind gonofoc, meg az őrdögö-
 kis, Iſtennekis hiznec, mert tuggác hog igaz
 az Iſten az w beſédébe, de anní álhatatlan-
 fág vagon az őrdögbe es az w fiaiba hog az
 Iſtent hazugfágba haggác ſocſor, mint ám
 Euánac mit monda az őrdög, nem haltoc
 meg, Iſten kedęg azt mondá hog meg hal-

E nac, va-

nac, valamell orába eiendetec af fánac gû-
 móltsébe, ezenképpen focann ielesbenn irás
 tudóc, kic lattác az igasságot, de fel forgat-
 tác, vag ellene fólmac, haborgattác és Istent
 hazugságba haggác, magocat igazittác, de
 az igaz keresztén híbiis az Istent, híbenis I-
 stennec, és híben Istenbe, az az, telles búu-
 nec reménfégét, bizodalrát w beľ vetette
 kétfég nekül hiuén hog mint útet terem-
 tette az w igiéénec ac Christus Iesufnac ál-
 tala, azonképpen üduözitijs vgan azon Chri-
 stus Iesufnac általa . az Isten eg állattába,
 semélébe három, az Isten élet, üduöffég,
 igáffág, békefég, bodogfág. Eg Istent hig,
 az az, ne czac higgéd lenni, de hog bizodal-
 mad, reménfégéd kereszténfégét czac w ben
 ne légen, w küuüle se angalba, se bentbe, se
 cápába, se bultfuba, se czelekedetbe, sem-
 minemű érdembe, teremtett állatba ne biz-
 zál, mert w búuedet kéuánna. Prouer. 3 Bi-
 zodalmad légen teneked az vr Istenbe tel-
 les búued berént. és Oseę. 12. Reménfégéd
 légen at te Istenedbe mindencoron. Mich.
 6. Ember (azt monga ap propheta) tudde
 mitfoda az io, és az Isten mit kéuán tetü-
 led, bizonynál hog w élte iáry fõrgálma-
 tofon, w elõtte kedęg iárni nem egęb ha-
 nem az

nem az ű hitébe iárni. Tanulluc meg azért az Istent, esmeriüc meg űtet, es agguc meg az ű tizteffégét, mert im láttuc ez elfő parantfolatba hogó űüenket, bizodalmoncat kéuánna, mint azt mondaná, mint hogó egó Istened vagoc, ezenképpen czac en benem egbe legen at te űüednec reménfégé en kúuülem idegen Istened ne legen, az az senkibe ne bizzal, femmibe ne vesd reménfégedet. hanem en belem, nomorufagodba senkihez ne folamiál hanem czac en hozzám. valaki immár ez egó Isten kúuüül valamibe bizic, űentbe bodog asűonba, érdembe, ennec bizodalma hazugfág, bün, báluán idegen Istent, az egó Istent hatalmatlanná té űed, ac Christus érdemét meg galázofitod, mint ha elég hatalmas nem volna űduöziteni, auág ac Christus halálánac érdeme nem elég volna űduöűfégedre. Azert ez elfő parantfolat az űüuet kéuánna, am máűic an neluet.

.

ISTENNEC NEVET

hiaba ne veged.

AB belfő tizteffégrül, mellel Istennec tartozonc, űolanc, ez máűic parantfolat ah hitnec látattárol, auág ielérül űól, az az, nelued beli Istennec tizteffégérül. ez tiz-

E ij tesség

teffég négbe függ, Iftent fegétfégre valo hiuásba, hitnec valláfába, hála adásba, és Iften tizteffégének hirdetéfébe, auag prediccálláfába, ha igazann hiß w benne, igaz bizodalmad wágon w benne, hát w hozzá folamiál, w túle keryfégetféget minden nómorufágodban, ütet vallad, ha Iften ig kéuánna, haláloddalis, wtet ditferied, predicalad. azért nem czac ezec vétkezec ez parantfolat ellen, kic Iftenec neuét minden hidtfágos beßédbe emlitic, de ezekis kic w túle nem keric ammi nekül búkólkódnec, nem w hozzá folamnac, wtet nem vallac, nem predicalac igazán. Christustul neuetzetic ac kerezten, ac kereztenec Iftentul kell mindent kérni, de Christus által, Iftenec kell mindent aiánlanod de Christus által, mert valamit kérendeß Iftentul egeß által, ßent auuag angal által, auuag aiánlan daß Iftenec valamit egeß által, soha nem véßi io neuen, mert czac az w fiát parantfolta nekõnc halgatnonc, ezt monduán: Ez az en fiam, ki ennekem kellemetes wtet halgaffátoc. terméßet ßerént czac ac Christus kellemetes az ata Iftenec, ki czac w bün nekül valo, minden ßentec w általa kellettec az ata Iftenec, miis w általa kel-
lefüc ma-

leffüc magoncat, w általa (ki am mi lelki
 oltáronc) kériõnc mindent, w általa aián-
 lunc mindent az afa Istenec, ha azt acari-
 uc hog imátfágunc kellemetes es fogona-
 tos legen, Aiánlátoc lelki áldozattokat (azt
 monga fent Péter 1. Petri 2.) Istenec kel-
 lemetefeket az Iesus Christusnac általa.
 erts meg azért ez parantsolatot, nevedd I-
 ftenec neuét hiiaba, az az, Istentül kery se
 gétfégét, Christusnac általa, vallad, ditferd,
 predicáld, meg ne tagadd. Ezekis hijába vé-
 bic kic idegen Istenbe biznac, Christus ki-
 uül acar mi teremtetett állatba, érdembe, e-
 zec emlitic az Isten neuét, de az Istenec ne
 ue, az az, az w benne valo bizodalom nints
 búuõcbe, hijába vébic, gúmoltsõtlen, sõt nag
 vesbedelmecre, mert az Isten meg bünteti
 ezeket kic az w neuét hijába vébic, Exo. 20
 De itt eg kérdés vagon: Ha illic nekõnc I-
 ftenre eskõnnõnc: úduõzitenc azt monga
 fent Matenál cap. 5. hog am mi besédõnc
 legen ez, vg vagon, auág, nem vg vagon.
 Moyfes kedeg otõdic kõnuenec tizedic ré-
 fébe ezt monga: At te vradat Iftenedet fél-
 led, czac wneki bõlgáll, w hozzá ragazcog-
 gál, es az w neuébe eskeggel, auág w neué-
 re, azért micor Isten tizteffégére vagon ad
 E iij dolog,

dolog, atádfiánac elő mentére, hitnec nints ellene: és micor feiedelmed, auág birád kéberit igazán az eskéfre, meg eskethetel, ig focbor eskešic az Isten, űduőzitetenc, šent Pál ap prophetac, ember fele barattáual, felešégeuel, vránac, de fenki neuére ne, hanem czac az Istenec neuére: ne šent Peter, šent Pál, auág bodog azšon neuére. azért űduőzitetenc nem tilta meg az igaz hitel mell Istened tizteššégere vaon, felebaratodnac elő mentére, hanem ah hamis hidtšagos bešédbešeli eskéfekeket. touábbá hog ember ne vege šocáššá az Istenre valo eskéš mert nem megen el veš ki hijaba véšš Istenec neuét. minden per patuaris el vegeztetic az igaz eskéšnec általa, mint šent Pál monga Hebr 6. Itt az Isten eztiš paranšolla hogy ezeceš, kic mešoršágba vanac ef földön, tengerbe képeket ne cšinallunc, ne imágguc, ne tiztelluc, keššég neškil az foc kép cšinaláštól tilt meg minden kép be kettő vaon, az abraš, és am miből vaon, fábol, vasbol, arášbol, ezűštből, rešből, az Isten kedeš abrašhatatlan, és eššele állatocnac semmi hašonlatoššágoc nints az Istenhez, mint šent Pál monga Act. 17. az Istenec képe élő atáncšia, ezt kellene cšinalnunc,

nálnunc, az az, ammit ab báluánra költenéc, ezecnec életecre, tanufágocra, előmentecre kellene költenõnc, vag ha immár foc kép vagon emlékezetre, nem kellene imádni wket, az az, tẽdre esni elõttõc efedezni nekie, fũueget vetni, mert azt monga az Isten, ne imádd, ne tiszteld, mert czac wue at tisztesség, élő atáncfiatis hog ne tisztellic errulis vagon irás, hog azt mongác kedeg nem ac képnec tebem at tisztességet, ha nem annac ackit iedz, kitsin hazugfág az, mig ac képet nem láttad miért nem tisztel ted Istenedet? Isten ammit nem parantsolt ha azt nem tébed, bünt nem vallaß benne, fõt vallaß ha azt tébed, ha erre koltõd pénzedet, hog tudod ha Istenec kellemetes czelekedeted? az begénec torcából ki von fõd, ab báluánra kolted, véledé mitsoda fámot kell errul Istenednek adnod? de ezt most hagguc el. .? . .? .

INNEPET ILL'

Mondóc hog az Istent fũuel, neluel, az az, hittel, hitnec valláfauual, es kül fõ czelekedettel kell ditfirni, mert az Istenec igaz tibteffége hitbe, nelwbe, czelekedetbe fũgg. Eh harmadic parantsolat az czeleke-

lekedetről vágon. meg mondóc oda fel
 hog mint at tábla kettő, azonképpen az
 czelekedetis kettő, mellet Istennel, kiuel a-
 táncfiával czelekedőnc. Ez Innep illés cze-
 lekedet, kiuel Isten tiszteltetic. az első tábla
 berént ezis meg mondóc, hog természet be-
 rént ember meg érti hog Istent tisztelni
 kellen. miuel? az w igéiének predicállásául
 hallásául. Isten az Sidocnac hat innepet
 parantsolt vala eztendeig, es minden het-
 be az sombatot. ket végre, hog mind lel-
 kec, testec berént meg nyugodnánac az som-
 bat napon, mert náloc az sombat nyugoda-
 lomnac magaráztatic. lelkőnc ackor nyug-
 bic micor az Istennec igéiét igazán halluc,
 es hibőnc neki. testőnc micoron czeleke-
 dettől bűnőnc meg, azért w náloc az innep
 illés nem vala hiuolcodás, rébegfég, tobzo-
 das, rágalmasz, mint ap Pápai keresztene-
 nel, hanem Isten igéiének, az az, predicacio-
 nac hallása, atafiachoz valo fegelemnec
 látása, mert vg vágon ap parantsolat: Inne-
 pet bentell, az az bent es isteni dolgoeba
 mulafd el az innepet, Isteni dolgoeba vidd
 által az innepet, nem hiuolcodásba, rébeg-
 fégebe, mint meg mondóc, Mi lehet kedeg
 bentfégesb dolog mint Istennec igéiét hal-
 lani, bete-

lani, betegechez, áruáchoz, nomorultachoz
látni? Innét immár meg esmered hog azoc
kic ecképpen nem visic által innepeket, a-
zoc soha igazán nem innepel nec. azért ez
mostani Baráti innepec, igazán Isteni cá-
romláfoc. Ac kereztén ackor nügfic lelke
berént, micoron igazán ac Christus Iesus-
ba bizandic, ez lelki czendesség, békeség, nu
godalom, nag és drágalátos innep, ez ab
belső innep, ezt iedzi vala az Sidoc innepe.
immár az igaz kerezténec nec minden nap
innepec vagón, nem hog test berént hiuol-
cogganac, de hog lelkebe innepellenec, az
az, nyugodalmafoc, békeségfec, czendefec
legene, ez lelki békeség, czendesség em-
ber nec minden életébe búcsfég, azért min-
dencor innepel ac kereztén, az az, igaz hitú,
és ioságos miuel kedetbe foglalatos. de ah
hitet az Isten parantsolta az egházi rend nec
predicállani, ez predicálásnac üdöbe kell len
ni, azért ar régi bentec az vasárnapot, és e-
géb napocat berzette nec ah hit nec és az
bent irásnac predicálásaért, ez végre kedeg
hog ac kerezténec közöt minden rend be-
rént legyen, hog ac kősség tugga an napiát,
az oráiat, mell napon mell orán egbe gül-
len, és az Isten nec igéiét halgassa. Ezt kedeg

F még at

meg at termébetnec tóruéneis bizońita, hog
 emberek Istenec tizteffégét még tanullác.
 igéiét hallác, az io erkóltfót, az az, az iámbor
 életét tanullác, mell hittel, iámbor erkóltfel,
 külömbözńonc kell ap pogánoctol. búcfég
 azért válastott napincnac lenni kicbe az I-
 stennec igéiét, es az io erkóltfnec parantsó-
 latit meg halluc meg tanulluc. Láttátoc
 immár az innepnec vége mi légen. immár
 valakic Istenec igéiét nem hallác, ah hi-
 tet nem tanullác, erkóltfót nem tanulnac,
 iot nem czelekednec, iámborfágba nem
 élne, ezec nem innepelnec. Azért mennire
 illic at tanufág dolgához eggesűlnńonc az
 Sidockal, ez okért vannac ammi innepin-
 kis hog tanullunc: mennire az sombat nap
 hoz illic, es at többihez, külömbözńonc: mert
 nekic az Isten azt parantsolta vala, nekńonc
 nem, hanem sábad mell orság mell napot
 vében elő, mint hog az vasárnapot vóttéc
 elő, es at többit, czac láffác hog az ocát el
 ne mulaffác, mi okért az innepeket szerzet-
 téc. Itt tanulluc meg eztis, régenten ac ke-
 reztęnec gűlekezetibe három dolog lűtt: el-
 ső, Kőz imátság: máfic. Irás magarázás au-
 uaág predicálás: harmadic, Az vég vatfóra,
 hozzáioc vétel, sęnt Pálnac neęedic dolga-
 is vagon

is vágon, az ſegénecc nec vatforáia. 1. Corin. 11. Imátcoztac ac kereszténfégnec meg maradáért, feiedelmekért, állapotokért, békefégért, hitnec gárapuláſáért, mint vágon, 1. Timot 2. predicállottac az Iſtenec parantſolatit, az igaz hitet, az az, az igaz penitenciát, annac vtánna minháian hozzáioc vüttéc ah hitnec petſétét, az vég vatforát mind ſegén bodog. Ezt el végezuén ſegénechez nomorultachoz corochoz, betegechez láttanac. Immár láfd ha em moſtani kereszténec haſonlatofoc dolgocba ar régi kereszténechez. az ō innep napioc eh három dologba vágon: io lacásba tobzodásba, io öltözetbe, miſébe. veddel eh három dologot, ſemmi nem leſen az ō innepec. nints ap predicáció, mell ért kiualtképpen ſerzettéc az innepekot, ahúl vagonis elégült, nem igaz, az imátſágnac czac az ſiue vágon, az vég vatfora éppenféggel el veſett. Azert ti feiedelmec, vrac, kiraloc, ah hitnekis vattoc otalmázo, gondot kellene reáia viſelnetec, mert nag ſámot véſnec tületec. Daudid királ, Iofías, Ezechiás, Iofaphát gondot viſeltéc az Iſten tizteſſégérül, Iſtenis gondot viſelt ō rüloc.

ATADAT ANADAT

tiszteljed.

AZ iámbor élet nec eh három részét mongác, tisztességbe élni, fenkinec ne ártani mindennec az ű igazát meg adni. Isten nec miuel tartozonc meg hallóc az első tablánac parantsolatiba. emberec nec miuel tartozonc em másic táblába megtanul luc. Em mi életönc nec békeféges otalma záfára búcsúfé nékic nec előttönc iárocnac lenni, tudni mint feiedelmec nec, predicatorocnac, mesterec nec, atáncnac anáncnac Immár eze nec valo engedelmonket (Isten berént) közönféges igasságnac mongác, parantsolla azért az Isten hog mind közönféges igasság legyen bennönc, mind rész auag semél berént valo igasság. ac közönféges igasság ez. fenkit meg ne bántanonc, mindennec az űuet meg adnonc. ar rész berént valo igasság, iámborúl élnönc, mint bent Máte monga Iosephrúl: Micor igaz volna es at többi. Touábbá atánc anánc neuzete alatt feiedelmönc ket, előttönc iárocat, mesterinket, predicatorincatis kell ertönönc, es et tisztelég függ betfületbe, nag betfületre méltóc af feiedelmec meg ha semélece gonosbokis: segítségbe, mint bent Pál es üdüzitenec

uõzitenc tanitnac, hog meg agguc czáfárnac az czáfáret, kinec tartozonc adoual, adõt, kinec tiztefféggel, tiztefféget, Matt. 22. Rom. 13. es engedelembe: engednõnc kell nekiec minden dolgoeba, kic Isten, es ah hit ellen nintfenec. Ez azért ammit parantsolt az vr Isten: Atádat anádat tiztelled, az az, feiedelmedet, búleidet, mesteredet, birádat polgárodát, tizt tartodat tizteld, betfüld, add meg neki miuel tartozol, imág kónõrõg Istenec elõtte érette, engeg neki. erre int bent Pál am meg mondott helen, hog minden ember feiedelem alá vettefféc, mert af feiedelemfég nints egebtul hanem Istentul w meg euuel tartozic hog otalmazzon, az wuuel elégeggéc, igaffágot bereffen, hamis ne légen, mert tuggác bizonynal hog nag sámot véznec tulóc ha az w tiztecben igazánn el nem iárandanac, oluafd Sapien.

6. Itt eg kús kérdés vagon, ha azt mondod hog minden hatalom Istentul vagon, hát cápa, es ac Cardinaloc, püspökóc hatalmais Istentul vagon, azért kell nekic engednõnc Ez af felelet reáia, minden hatalom Istentul vagon, ki mindent vag el enged vag io uá hág, focat, enged az Istenel, kit iouá nem hág, Ap Pápa es az egházi rendnec állapat-

F iij ta nem

ta nem feiedelemfég volna hanem ſolgálat, mint űduőzitetnc űiluán még tiltá hog ne vralcogganac. Matt. 20. monduán: Ac királoc vralcodnac, ti kedęg ne, hanem ac ki acar nagobb lenni kőztetec mentul kűf febb legen. ű magárol hoz példát, ezt mond uán: Mint ember nec fia nem iutt hog neki ſolgállanac, de hog ſolgállon mindenec nec. mind a3 által ha a3 euangeliomot auag igazán predicálanác, auag predicáltatnác, auag czac hadnác predicálani, mindent meg kellene nekic adni mig a3 orſág más képpen látna iűuedelmechez, moſt kedęg a3 Iſten el engedi űdeig vrafágot, de bizon nem haggá iouá, ęs nag iay a3 vége. Am máfic táblánac azért elfő parantſolatába Moyſes által Iſten parantſolla hog elöttönc iároincat tiztellűc, hirecbe neuecbe betfüllűc, ſegétfüc, engeggönc nekic, imaggönc érettec, bõltſefégec nec itiletec nec engedelmefec legönc, ha kedęg Iſten ellen hit ellen vagon ap parantſolat, mint euangeliomot ne hallani, ſent iráſt ne oluafni, ęs eſſe, kőz regulánc vagon a3 Apaſtaloc mondáfa: Iſten nec kell incább engednönc hog nem ember nec. Actu. 5.

NE EOL'.

E3 parant-

EZ parantsfolat eze nec ſol kic tiztben
 nintſenec, nem at tizt tartocnac, kic-
 nec ab bünöſt büne ſerént igazân (az az tör
 uén ſoláfau) meg kell büntetniec, mert
 mint parantsolla az Iſten hog az igazat
 meg kellen otalmazni, eckepen parantsol-
 la hog ab bünöſt meg kellen büntetni, mert
 nem hijába viſelic af feguert, mint ſent Pál
 monga iámborocnac otalmára, gonofoc-
 nac bozſu állafára, mint halalos képpen
 vétkezi af feiedelem, ki az iámborocat
 meg nem otalmazza kictül adót véſen, és
 kicnec otalmocra tartozic, azon modon ha
 lalos képpen vétkezi ha ag gonofocat
 meg nem feddendi, de errül máſotzor. üduő
 zitenc ſent Matenál nég fele halálrül ſol,
 ki ſüüébe öl, ki ſándocába, néluéuel, czele
 kedetéuel. ig ſamlalom moſt hog incább
 meg értſüc. Immár kőzönſéges atáncfi-
 nac euuel tartozonc, ne öllönc ſe ſüüönche
 ſenkit ſe ſandeconcba ſe néluönckel, ſe cze
 lekedetönckel. Ha kedeg valaki ártott, tör-
 uen ſerént ha meg büntettüc ſemmi bün
 nints benne. ſent Iános af főſuénſégetis, ha-
 lálnac monga, hog nómorultat nem ſegé-
 teſ ha vagon miböl, meg ölted. Immár em
 máſic parantsfolatta az vtolſo táblánac a-
 táncfiá-

táncfiánac testérül ſol: kit meg ne öllönc, fe
féguerrel, fe nélwuel, fe ehféggel, fe femmi-

NE OROZZ (uel.

EZ parantsfolat atáncfiánac marháia-
rül ſol, kit gonoful ſenkinec el nem
kell venní meg montuc talám oda fel, meg
ap pogánokis három rébre oztottác embe-
recnec rendét, kic otalmazzanac kic tanit-
fanac kic elteffénec. Valakic immár az w
tiztecben elnem iárnac, azért az w igazocat
meg véſic, oroznac ezec. Láttátoké mell ſo
can vadnac moſt az oruoc, feiedelmec kic
nem otalmaznac, azért czac nem váijác ki
ſemônket. egházi rend, kic nem tanitnac,
azért femmi iften fizeffe nints náloc. To-
uábbá az orozás nem czac az hog atádfia
ioſbágát gonoful el veged predállad tolua-
ylad, de acar mell ſép ſin alatt hamiffan
marhaiát el venni. Ebbe igen vétkeznec af
feiedelmec, ap papoc barátoc diácoc culdú-
ſoc, kic hamiffan ſép ſin alatt ac kőſſég-
nec éſic házocat. Az orbágnac veſedelme-
nec nag iele, am mel ben rend tartás nint-
ſen. Láthadd menní orozo ſegénénc vadnac
kic dolgot tehetnénc, de al lág keheret
meg ſoctác, nem fer fogocra. meg kellene
látni életeket, errül meg ap pogánokis gon
dot viſeltec

dot vifeltec. Ackic kedeg alamifnára mélé-
 toc volnánac espotálocnac kellene lenni.
 de most meg vадnac az espotál mesterec,
 az fegehéc auag ehez nec auuag culdulnac
 Rend tartás nekül nem marad hat meg az
 orbág, Az foc orozáfrúl nag sámot kell ad-
 ni mindennec, acar pap legén, acar barát,
 acar vr, acar fegehén. parantsolla azért az I-
 ften ne orozz, az az, hamiffan, gonosbúl, oc
 nekül fenkiyet el ne vegeđ. Otalmaß, vedd
 meg adodat ha feiedelem vag. tanitz, aggác
 meg beređet ha pap, barat vag, diác auag
 mester, minden rendbéli müues müuellen
 igazán, vegec meg bereket. At czigán el o-
 rozza iobágotat, at toluay el toluayla, nag
 bün, af feiedelem el véßi el roya, nag bün
 diác foltárért el véßi iobáhodat, halottac mi
 feieért ap pap, bünöd botfánattánac ocaért
 ab barát. Immár nem czac io bágodat o-
 rozzác hanem lelkedetis . Bertelen bün ez.
 Azert se titcon se sem látamást, mint at
 toluaioc, se bep bin alatt mint af feiedel-
 mec, egházi rendec, ne orozzatoc, mert
 nints, ha ezt teenditec, mehorbágban hele-
 tec. 1. Corinthe. 6.

NE PARAZNALCOGGAL

G Két pa-

Ket paraznafág vágon, lelki es testi, al lelki, paraznafág ah hitetlenfég. at testi máffal elégülni, en nec foc rende vágon oluafd 1. Corin .6. Touábbá mint üduõzitetenc magarázza Mat. 5. nem czac ez paráználcodic, ki törüen kiül máffal elégül, hanem ez is kinec búuénec kéuánfága vágon reáia. Az búzefég Istenec nag aiándéca, de igen keuefecnec adatott, mint üduõzitetenc monga. Matt. 19. At testi paraznafágnac el táuaztatáfaért. Az Isten az igaz házafágot berzette minden rendbeli ember nec, kicbe búzefég nec aiándéca nintfen. Mondanád, acki búzeféget fogadot, meg kellé fogadását tórni? Tanuld meg itt: minden igaz fogadásbá eh három dolog vágon: Isten auag hit ellen ne legén: eröd felet ne legén: atádfianac eló mentére legén. Az búzefég nagobb aiándéc az õzuegfégneñ, auag házafágnál, de nem incább hord üduõffegedre az búzefég mint ah házafág. Touáb bá te az búzeféget ezért, hog búnoð meg bot fáttafféc fogadod, hog üduõzülhefs véfed fel ef fogadáft, immár Isten ellen vágon, hit ellen vágon, mert at te búnoð czac az Istenec irgalmaffágából Christus által bot fáttatic meg. Im búzefégedból báluánt czi-
nalz, auag

nálz, auag idegen iftent. io az búzefég nem
 űduóffegedre, hanem mint bent Pál mon-
 gá, hog kéfsebben űol gálhafd Iftenedet, fe-
 lefégedre, gérme kedre, ez világi dolgocra
 ne vífell gondot. 1. Cor. 7. Azért ag gonof
 fogadáft meg kell tórni. máfic. Eród felet
 ne légen Eccl. 8. Ne fogag eród felet, mert
 az búzefég kiuáltképpen Iftennec aiándé-
 ca, oluafd Sapi. 8. es Matt. 19. űduózitenc az
 búzefégrül: nem minden fogára feréd do-
 log. Nem fogadhatz ollat, kit meg nem ál-
 hatz, hanemha benne acarz maradni. Nem
 láttátoké űem teckel hog incább mind ha-
 mis hitúuec ackic ezt fogattác, mert eggic
 űem álhatta meg. Kic kedeg magocba biz-
 nac minháian meg láttuc mint volt micor
 fel támadonc, hanem előtte, iollehet czac-
 nem kézzel tapasztuc ezt igaznac lenni. ah-
 húl űoc pap barát, es eze nec fiai vag ahái.
 diácoc, catonác vannac, bordél vagon ott.
 Azért mint bólts Salomon monga: nem
 kell Iftennec ab bolond es hijába valo fo-
 gadás Eccl. 5. harmadic: Ammit fogatz a-
 tádfia elő mentére légen, mert valami cze
 lekédetedból vag lelkében, vag testében
 nem haznál atádfia, nem io czelekedet az.
 mint ehfég, bultfu iárás, cápa vífelés, cilici-
 G ij om, űoc

om, foc berbegés. Ember nec testét meg kell enhíteni benuedetefféggel, mert meg vágon irua: Iozanon, tiztán, kereztenül él-lönc ez világban, de nem bünöd botfánatára hanem más végre. mondanád: Egház oltar, keleh, lobogo, cápa, pap öltözö czináltás Isten tizteffégere vágon, effélet fogattam, meg czináltatom. Az Isten azt kéuán ná, hog azt tegüc ammit w parantsolt, parantsolta kedeg az igaz hitett. es az atafiu beretetett, ammit affelere költenél azt nomorult atádfiara költsed, mert valamit téb Isten parantsolatta kiül, soha nem vébi tüled io neuen. nints ac Credoba, nints at tiz parantsolatba, nints am Mi atáncba. Af fogadásrol ez most elég. Azért ep parantsolatba hog atáncfiát testébe beplöffe ne tegüc, paratsolla az Isten.

HAMIS TANV NE LE'G

HAmifs bebeddeddel, hamifs vallásoddal atádfiát acarátát meg ne bántád, hazugsággoddal, hamifs eskéfeddel se máfnac ne árts, se magadnac ne használ, mert tudod hog effelec mehorfágba nem mennec. 1. Corin. 6. hanem igaz mondo lég bebeddedben, czelekedetedbe mert tudod hog

dod hog' az vr Isten bozbutt áll minden
MAS EMBERNEC bűnrül
 iofágát gonosbúl ne kéuánád.

MAS EMBERNEC I -
 iat fiát bűnre ne keuánád.

EC két vtolfo parantsolat mind egget
 mond, es mind at többinec magará-
 zatta, az az, ec két vtolfo parantsolat meg
 magarázza mint kellen at többitis ertenonc
 mert az Isten az w parantsolatiban nem
 czac néluonket, kezonket czelekedetonket
 kéuánna, hanem búluonketis: es láttuc hog'
 nem czac bebedonc czelekedetonc bűn,
 hanem kéuánfagonkis, mell kéuánfag ha
 bűn nem volna az Isten meg nem tiltaná,
 es touába bent Pális ac kéuánfagot, Rom.
 5. es 7. niluán bűnnec monga. Kitsoda im-
 már auag ki volt oroctul fogua ki búuebe
 más embernece iofágát, marhaiát, leánát, fe-
 leségét, tizteslegét, oroket nem kéuánta vol-
 na? senki nints, sem volt több Christusnál.
 Azért ec két parantsolat ez egéß világot
 carhoztatta, senkit ki nem véßen belöle,
 minnaian bűnôfoc, mint bent Pál monga,
 Rom. 3. Minnaian vétkeztenec búkolkod-
 nec azért Isteni irgalmaslag nekül, ez ackit
 bent Iános mond, 1. Ioa, 1. Ha azt monguc
 G iij hog'

hog' bűnőnc nints, igazság bennőnc nints. Két hasőnc vagon kedeg ep parantsolatban: mindnăian bűnőőc, mijs bűnőőc vagonc, bűnőőc bűnőőcbe ne bizsonc, w ac Christus Iesusba biztanac, űduőzűltenec mijs w benne bizsonc űduőzűlőnc. máfic: Ab bizodalom, ha ackor az w bűnőc meg botfăttatott, mostis ollan hatalmas az Isten am mięnkis meg botfăttatic. azért az űentec nekőnc példăinc, es tárőinc mind at terméőetben mind az Isteni kedwben, auag malaztban. Terméőét űerént bűnőőc voltanac, miis vagonc, de Christusba hiuén űduőzűltenec, kőuesűc igaz hiteket, higőnc mijs ac Christusba űduőzűlőnc. Mon danád: Ha ep parantsolat mind ez vilăgot cărhoztattă, hát mint űduőzűltec az űentec, auag mint kellen űduőzűlnőnc? Ammit oda fel űoc beőéddel mondănc meg ide valo tudni mint, Istenőnket es magoncat meg esmernőnc. ezec esmeric Isteneket kic tugăc az w acarattăt. ezec esmeric magocat kic femminemű teremett állatba, érdembe, czelekedetbe nem biznac, magocbol kętfégbe estec, bűnőcnec nag' voltănc esmeretere iuttac, magocat cărhoztattăc, minden iămborőagocat ganenac vélne, űent

Pal mon-

Pál mondása szerint, Phil. 3. de az ōnnön es meretecrűl az Istenec esmeretere mennec az ō acarattan tudacoznac, ki az ō fiának nem engede hanem ōtet érettönc halálra adá, az ō bent haláláual twn eleget am mi bűneinkért. Immár iuffon esőncbe mit mondanc oda fel: At tōruéh nem egéb hanem az Istenec acarattá, hog mit kellen tennönc, mit kellen el tauasztatnonc, De mi bűnőföc terméset szerint, sem azt nem tehettűc am mit parantsolt tennönc, sem el nem tauasztathattuc ammit parantsolt el tauasztatnonc, azért mind halálnac vagon fia. Ephe. 2. Itt lásd immár az Istenec hozzánc valo irgalmasságát, fiát érettönc adá, ki bűn nekűllwn, at tōruént, az az, attánac acarattát be tellesite . mert ōmmaga azt mongá, Ioan. 8. Am mi dolgoc az en atámnac kellemetefec mindencoron azocat tešem. azért czac ō ki at tōruént be tellesite, az ō attánac acarattá tūue. Mi minnáian be nem tellesithettűc, sem acarattát nem tehettűc, de ha ac Christus Iesusba bizandonc, ō az ō tellesitesét, tőkélletességét nekönc aiándécozza nekönc fenkeli, mint azt mondaná nekönc: Ti bűnőföc vattoc minnáian, az en atámnac acarattát be nem tellesithetitec

Iefithetitec, en be tellefitettem, es ti érette-
 tec, ha en bennem bizandatoc, en az en tó
 kélleteffégemet neçtec adom, atámat neç-
 tec meg engeztelem, atátocká, barátotocká
 Ifteneteckę szerzem, békeféget szerzec közte-
 tec es w közte. Ha w benne bizandonc im-
 már at törüent mijs be tellefitűc, nem mi
 eröncböl, auag érdemöncböl, hanem idegen
 érdemböl Christus Iesufuac általa, Immár
 terméset szerént eg kerezten sem tellefithe-
 ti be ap parantsolatoc, de Iftenec hoz-
 zanc valo keduéböl malažtából aiándécá-
 bol, az az, Christus Iesufnac am mi vronc-
 nac általa minnáian be tellefitűc, hog se
 bün, se öröc halál, se Iftenec harahia, se ör-
 dög, se pocol raytonc el nem hatalmazha-
 tic. ez ackit šent Pál mond: Hálá Iftenec
 ki nekönc diadalmat adott az Iesus Chri-
 stufnac mi vroncnac általa. 1. Corin. 15. E-
 zecböl meg esmeriűc az šentec miképpen
 tellefitic be ap parantsolatott az Iesus Chri-
 stus által, idegen érdemböl. Látod ezis hog
 idegen érdemböl kell nekönc üduözülönöc
 Ezt, valakic papoc barátoc törököc magoc-
 ban bizöc, nem tuggac, égiglen mind el vez-
 nec: de bizon bodogoc kic meg esmeric
 magocat, meg, esmeric ac Christuft, tudnac
 hozza fo-

hozza folamni, benne bizni, általa űduözül-
ni, ęs hog mi czac hitból auag hittel telle-
fithettűc be ap parantsolatocat, mell hitrűl
immár ac Credoban legen beűdűnc. Ac
ķet tabla mit kellen tennűnc parantsolla,
ep parantsolatoca tmikėppen kellen be tel-
lesitenűnc ac Credo tanit meg rešia.

AC CREDOROL ▶

AZt mongac kűzűnfėggel ęs igazann,
hog at tudatlanfag minden tuelgė-
fnec ania, de sohűl nem incabb artalmasb
mint ah hitnec dolgaba, mert ah hitetlen-
fėg nem egeb hanem lelki, auag űduűffė-
gűncrűl valo dolgoznac tudatlanfaga. Min-
den kezűnnec tudni kell az ű Istenėnc
acarattat, az az, mit acar hog mi czelekeg-
gűnc, mit acar hog mi ne czelekeggűnc.
azt acaria hog mi bűnt ne tegűnc fe bű-
uűncbe fe bűndėconcba fe neluűncbe fe
czelekedetűncbe, mi kedeg bűnbe fogon-
tattonc, bűlettűnc, soha nem lehet hog ne
vetkezzűnc, termėbet berėnt azert carhozat-
nac vagunc fiai, de raytonc kűnűrűluen az
ű fiat ez vilagra botfata, hog ertetűnc meg
hallon, ęs hog az ű halalanac ėrdemėbe biz-
zunc, ha el nem acaronc vesni, az az, Bete-
gec vagunc oruoft kereffűnc, ap parantso-
latbol be-

latbol betegfégõnket, erõtlen voltoncat, náualás voltoncat érdemletlen volton at efmeriúc meg. ah hitnec agazatibol, kiket hitnec regulainac hittac régenten, oruoffágot tanulonc. Ha czac ég vrat ßolgállis tudnod kell mit kéuán te túled, mi ßolgálatlaltartozzál neki, és ha erõd vagõn az ßolgálatra vagõ nints: tudnonc kell mi ßogálatlaltartozõnc Iftenõncnec, mell ßogálatra ha nints erõnc kitúl kériõnc fegétféget, ac Christus Iefustúl, ki wmmagához hi mindeneket ezt monduán: Iúietec en hozzám minnáian Matth. 11. Azért ac Credot nem czac historia ßerént kell tudni, mert ig focañ tuóóác meg az õrdõgõkis, hanem az historiánac habnatis kell tudni, mell habna imez. Az Isten állattába, terméßetébe egó, három ßemélébe, Áta, fiu, ßent lélec. Af fiu harmadic ßemél az ßent három fágba, igaz Isten, igaz ember. Egó az ßemél de kettõ at terméßet, Isteni terméßet, emberi terméßet. Istenfége ßerént az atáual, az ßent lélec Iftennel egó Isten, emberfége ßerént mi velõnc embereckel egó ember czac hogõ bün nekül valo.

Am mi úduõllegõncnec ßép, és alcalmatos modia, mert ennec bün nekül kelle lenni ki

ni ki egebecnec büneért iüue ez világra. Mi azért bünös emberec ha ez büntelen Christusnac ſent halálánac érdemebe bizandonc, hát amaz két czickelt meg nériüc, mellec ec Credonac végébe vannac, tudni mint, büneincnec botfánattát, és az öröc életett. és minden irásnac, minden históriánac ec két dolog vége, bünöncnec botfánattá, és az öröc élet. Ec ket dolgot nem hiſi az ördög, ap pogánoc, és ah hamis kereszténec hiſic ah hogúg, de ki imez dolog által, némell ez ſent által, érdem czelekedet cápa bultfu által acar üduözülni. Az igaz kereszténec czac az Iéfus Christusnac általa hiſic bünöncnec botfánattát. látod hog az históriánac haſnát czac az igaz kereszténec véſic. Touábba ec Credonac két réſe vagón eggic réſe Iſtenrül, ez réſ meg (mint hog három ſeméll az ſent háromlág) három réſre oſol: Elfö az ata Iſtenrül, ki ec képpen kezdetic. (máſic réſe ac kereszténfégrül)

.? .? .?
Elfö agazattá ac Credonac.

HISZEC ISTENBE

mindenhato, atába, meñnec és földnec teremtoiébe.

Iſten egg állattába, három ſemélébe az
H ij Iſten

Isten kedeg lelki es láthatatlan állat vég-
 hetetlen igasság, hatalmasság, böltséfég, vég-
 hetetlen kegelmeffég. Ah hit búuednec bi-
 zodalma, reménfege, mint az első parantso-
 latba vágion: Egg Istent higí azonképpen
 ittis: Hiféc Istenbe, az az, telles búuemnec
 bizodalma ez Istenbe vágon, nem bizom
 sem földön sem menben semmi állatba, ér-
 dembe czelekédetbe, hanem czac Istenbe,
 ki az w irgalmasságaért, nem en io volto-
 mért auagí érdememért bent fiát érettem
 adá halálra, mell bent fiánac általa neke-
 mis atám, üduözitóm, Istenem, nem ill a-
 moll kedeg hanem mindenhato, hateremt-
 hetett az w igiéénec általa minden egéb fe-
 gétség nekül, üduözithetis minden állatnac
 segétsége nekül. azért az Isten ac kibe en bi-
 zom mindenhato, atám, földnec es men-
 nec, az az, láthato, láthatatlan állatocnac te-
 remtöie. Elég hatalmas elég irgalmas, nem
 búkólkódic sem hatalom nekül sem irgal-
 masság nekül. Itt tanuld meg, hogí ezec kic
 czelekedetből, bentec érdeméből cápa által
 bultsubol acarnac üduözülni, Istent hatal-
 matlanná téfíc, irgalmatlanná téfíc, meg
 tagaggác atocnac lenni. néluel mongác ac
 Credot, de búuóc táual tüle. Ez első réb
 vágon

vágon azért az atárúl, am máfic af fiurúl.

Máfic agazatta.

ES IESVS CHRISTVS-

ba w fiába, mi egetlen eg vruncba.

MAfic semél az bent háromfágban af fiu, az ata Istenec fia, es igéie, ki mondati Iesus Christusnac emberfége se rént mint nékic magarázzác, Görögül Christus Sidouíl messias, Diacul vnctus, Magárul kenetett (auag sebben) aiándécoztatott. mert w engedelmes lunn attánac mind haláliglan, ez engedelemért az ata Isten meg aiándécozá wtet neuel, érdemmel, minden newnec felette, mint bent Pál monga. Immar Iesusis, az az, üduözitö, mint az angal monga Iosephnac Mat. 1. w üduöziti auag tisztitta meg az w népét az w büneiböl. azért emberfége se rént aiándécoztatott az ata Istentül telles bent lélec Istennel, w benne bizocnac üduözittöiec, vtoe, életec. üduözit azért az Isten, vágon ezköz (hoé ig mongam) mell által, az az, ac Christusnac emberfége által, mert ha czac Isten volna felhetnénc tüle, de igaz emberis, ata Istenec bent fia, nag bátorfágonc vágon benne, w az ata Istenec terméset se rént valo fia: mi válastásbol mondatonc fiainac w általa,

H iij mert

mert mint hog' w általa válastott óróctúl fogua Ephe. 1. azonképpen üduözitis czac w általa, azért monguc wtet eggetlen egg vruncnac. Nints több vrunc nálanál, ki Istenec haragia ellen, bün pocol órdög ellen meg otalmazhaffon, mondom nints több vrunc auag' asónonc mehorbágnac mert mindē bentec mindē bent asónoc atáncfiai, azocnakis czac Christus volt vroc. 1. cor. 8. nekónkis czac w, azokis cžac w általa üduözültenece, miis. w czac mehorbágnac capuia, nem bodog asbon, mert wis az w bent fiánac általa üduözült. Ez immár accit mondanc oda fel: ap parantsfolatbol betegségönket esmeriuc meg, ac credoba oruosságot találonc. Ki ez? Am mi eggetlen eg' vrunc az Iesus Christus, Istenec bent fia nekónce üduözitónce, es aiándécozonc.

Harmadic agazatta.

KI FOGONTATEC

bent Lelec Istentül.

MIndenec bünben fogontatnac, czac am mi vrunc fogontatec bent lélec Istentül, tisztán bün nekül az ű bent anánac méhébe, nem eredendő bünbe, mint egebec mindenec, mert bent lélec Istentül fogontatni nem egéb, hanem minden macula,

cula, minden bűn nekül, feplőtelen fogontatni, w czac af fű bent, tizta, büntelen, nekonc w általa kell meg bnteltetnõnc, tiztulnonc, Ioan. 17. Azt monga attanac, hog legenecc bnteltec, az az, tiztac en általam. Agguc meg azért az w tizteffégét, bñõfõc folamionc ab büntelenhez, rutac at tiztahoz, üduõzülõnc. .? . .? .

SZV'LETEC SZV'Z

mariatul.

EZis üduõffégõncnec bizõnosb modiahoz illic, hog hitõncbe batorbac lehessõnc, mert czac az am mi vrunc acki bñztul bñletett, kinek bñletése termesbet feltt auag termesbet ellen vagon. mi minniaian atanctul ananctul bñlettõnc bñbe, Christus czac anatul emberfège berent (atatol Istenfège berent) bñ nekul, bñztul hog am mi bñõs bñletetõnket az w büntelen bñletéseuel még tiztitaná. et tiztulat kedeg ig leßen, ha w benne bizandonc, am mi bñõs bñletetõnc ortzancra soha nem ter. azért Christus emberfège berent mit tüt mi erettõnc, veguc iol esõncbe. bñletett erettõnc hog fogantatott bñletett historia, de ez histryanac habna, hog nekõnc. mint Esaias monga, es mi erettõnc bñletett. az ordögõkis hificc
az hifto

az historiát, de nem az historiánac hašnát, ac kerežtęnec hišic mint ac kettőt, czac ez azért at te üduőžitöd, ki űent lélec Iűtentül fogontatott, űűztül űűletett, űenki nem eęęb hát űenkibe ne bizžál hanem czac ű benne, te éretted űűletett. ha más által más kęppen uduőžülhettőnc volna, nem űűcšęg volt volna érettőnc űűletni. Tőbbet mit tűtt.

Neęedic agazatta:

KINZATEC PONCI-

us Pilatofnac alatta.

AZ historiánac bizomb voltára, ki bi rošága, ki feiedelemšęge alatt kęnzatot vaęon et czickel, mint az euangelista kis meg iriác. Hašna az historánac hog am mi bűnőnkért kęnzatec, mint racua az irás veęe. oluašd űent Petert, ki Ešaiasbol ezt monga: gőtretęc am mi bűnőnkért. Ah halál ac ken eęebecbe bűnec űolga, ac Chriűtusban Iűteni irgalmaššagnac aiándęca, kinec kęnnánac érdemębe ha bizandonc, am mi űomorufágunkis nem ab bűnec lešen kęnna auag űolga, hanem Chriűtushoz valo hašonlatoššágunc. Summa. Mi éret- tőnc űenuede, láššad meg ne vtald.

MEG FESZ'V'LE MEG

hala, el temettetęc űálla pocolra.

Igaz Iűten,

Igaz Isten, igaz ember, Istenfége szerént mint hog' senuedhetetlen, azonképpen halhatatlan. Emberfége szerént bizonynal mint sületett, senuedettis, mind belső külső kénocat, mind lelkébe testébe: nekijs teremtetett lelke, teste vagon, ki eggesülte az istenhez czuda es ki ielenthetetlen képpen. Ah halál kedeg al lélecne at testül valo el választása. ac kereszt fán meg feszüle, bizonynal meg hala, lelkét attánac kezébe aiánlá, teste ac coporsoba temetettec. Meg feszüle am mi bünönc ért, meg hala. Ez volna am mi hitöncne reguláia, hog' hinnöc ac Christust meg holtnac lenni am mi büneinkért. De más képpen tanitnac mostan apapoc, barátok, nem predicállac hog' ac Christus holt légen meg ab bünért, hanem ki egg képpen acaria büneinec botfánattát tanulni, más más képpen: de nem tagadhattác meg hog' ac Christus ne légen ab bárán, ki el mossa ez világnac bünét.

Itt etczer tanulluc meg Christusba mi hasnonc vagon, es az bentecbe. Az bent irás ac Christust három képpen veti mi elöncbe. Egg modon mint aiándécül: más modon mint példáiül: harmad modon, mint ielül. Valamicor immár oluasod ac Christus sü-

I letésért,

letéfétt, életétt, halálát, fel támadáfát, vğ gondollad mint Istenec aiándécat, hog te éretted búletett, holt meg, támadott fel. Az ata Isten aiandécúl atta wtet minekõnc mint w maga monga ũduõzitenc Ioan. 4. Ha tudnád Istenec aiándécát. Ez aiandécot hittel kell vened, az az, hinned kell, hog tied ac Christus, te aiandécod, neked adatott, neked búletett. Láddé immár ah hit czac vételbe vagõn, mihent adni acarß Istenec valamit, ottan nem vag igaz hitû. ez aiandékért czac hála adással tartozol Istenednec. Eh hála adás ec kettõbe függ: wtet bünõddel meg ne bánts, ditfiried irgalmasságát io voltát: vallád at te hitedet, meg ne tagadd ũtet w benne atádfiát beressed, es ammit miuelß, czelekedel, w tizteffégere czelekeggel. Em modon minden sientnel nagobb ac Christus, mert mindenecnec ũ aiandéca, mindenec ũ általa ũduõzülteneç. Más modon: Iel nekõnc az w halála, fel támadáfa, hog mijs meg hallõnc bñneincnec, mint hog w meg holt teste berént, es fel támagõnc lelkõncbe, mint w fel támadott, az az, legõnc igaz hitűnec. Ah hit búuednec indulati, mell indulatocat czac ac kereszteneç ertnec erezneç. Három élet vagõn lelki,

lelki, testi, más világi. és három halál, lelki, ah hitetlenség, mert minden hitetlen meg holt Istennek előtte Math. 8. Testi, micor test berént meg halb. örök halál harmadic. Azért minden kereszténec meg kell halni és fel támadni meg ez világ berént Rom. 6. Touábbá üduözitencnec halála, fel táma dáfa am mi haláloncatis és fel támadásoncatis iedzi. Harmad, példa, mint wnmaga monga Ioan. 15. Mint en czelekettem tijs vg czelekeggetec oluafd. 1. Pet. 2. Christus czudácatis tútt, kicbe nem kóuethetűc ütet, hanem egmáshoz valo beretetbe kell wtet kóuetnõnc. Ig nem cžac Christus nekõnc példanc, hanem az bentekis. Láffuc azért miuel külömböz at több bentectül, tudni mint, aiándéckal, iellel.

SZALLA POCOLRA▶

Mint Cyprianus monga et czickel nem volt ar régi Romaianac Credoiocban, bent Agostonis nem teßen rola emlekezetett, ap Patreman fints, kit am misébe énekelnec. De vgon azon Cyprianus azt monga, hog az előtte valo czickelnec, tudni mint ennec, El temettetec, mağarázatta, az az, fenecre bállá, mert ad diac igét itt nem pocolnac kellene mağarázni hanem fenecnec

I ij Ezt

Ezt kedeg rúideden íg ertűc meg: Ember nec lelke teste vagon, ęs minden ember auuag űduoźűl, auag cārhoźic. Ha az űduoźűlendō meg hal, at teste fenęcre őrall, az az, ac coporfoba, földę leben, lelkeis fenę cre őrall, az az Istenhez megen az oőrōc ęletre mert kereztenec Isten, az oőrōc ęlet feneke. Az itelet cor mindennec teste eggefűl lelkuel, fel tāmād az oőrōc ęletre, ęz oőrōc ęlet leben az ű oőrōc feneke. Es maęarűl ęlęg őē pen őolnānc ęz vęgre, ammi dolog vęghetelen azt őoctuc mondani: őoha nem leőēn vęge, feneke. Ah hitetlenis micor meg hal, mind teste lelke fenęcre őrall, teste földę leben, lelke az oőrōc cārhoźatra őrall, micor fel tāmād testetűl lelkestűl az oőrōc kenra vetetic, az oőrōc vęgre, az oőrōc fenęcre. Es kiűalt kęppen ac cārhoźtacnac āllapattoc am mās vilāgon mondatic pocolnac. Es micor űduoźitęnc meg hala teste coporfoba őālla fenęcre, lelke meńorőāgba mene, mell meńorőāgot paraditsonnac monda: Ma ęn velem leő paraditsomba. Nem mondā, hoę limbosba. Errűl diacűl irtam eęębűtt tōbbet, itt acaręc cźac rola emlekeźnem, ęzec ellen kic limbofrol őocat beőēlnec minden irās kiűl. Es acki igazān acarīa ęrteni, ęz
igeket

igéket könnyen meg értheti, mert at testrül
 fölöncc itt. El temettetec, az az coporsoba,
 auag fenecre állla.

ötödíc agazatta.

HARMAD NAPON

hallotaibol fel támada.

AZ lélec véßi fel at testet, és vg tá-
 mad fel. Ez azért üduözitencnec em-
 berré léténec és halálánac historiáia. De ez
 historiánac hasznát bent Pál rúuiden meg
 monga. Roma. 4. Adatec am mi bünön-
 kért, és fel támada am mi üduösségönkért.
 Hallonc meg mijs búneincnec, éllönc az
 igasságnac, hog haláloncnac vtánna mijs
 testestül lelkestül támaggönc fel az öröc
 életre.

.? .? .?

Hatódíc agazatta.

MENE MENNECBE 'V'L

ata Istennec iogiára. Innét leßen meg iü-
 uendö itelni eleueneket és holtacat.

VDuözitencnec fel támadása, és men-
 be menete nag vigafág minekönc.
 fel támatt, miis fel támadönc, meñorßágba
 ment mijs oda megönc. Mi hozzánc képest
 kedeg ez oca hog fel támatt, és meñor-
 ßágba ment, nem hog hiuolcoggéc ott, de
 hog ßünötlen érettönc attánac köñörö-
 I iij gion,

giön, érettönc foßolo legén, búneincnec
 botfánattát íerie nekönc, vralcoggéec az ör-
 dögön, ez világon, ab bünön poclon, halá-
 lon, hog íerie nekönc attátol az bent lelket
 mint meg vágon Luc. 11. es Eph. 4. Men-
 íecbe mene foglúl viue af fogfágot, ada a-
 iandöccocat emberecnec, w testestúl lelke-
 stúl ditföültetett, bentec közzül meg senki
 nem, hanem mint minháian etczerfmind
 támadonc fel, azon képpen etczerfmind dit-
 föültetönc meg Am meg holt bentec me-
 íorßágban vannac lelkec íerént, testec föld
 ben. Senki nem lehet nekönc meíorßág-
 ban több foßolonc, hanem cżac am mi
 Christufunc, meíorßágbélihez senkihez
 nem kell folámnunc, cżac w hozzáia. Nints
 ez az bentec ellen, mert wc ac Christus tizte-
 flégéc magocnac nem coporittac. Ez vilá-
 gon imádonc egmásért, am más világon
 cżac Christus imád érettönc, cżac w esede-
 zic, cżac w töreködic, mert cżac az w bünte-
 len, bent halálánac érdeme fogonatos az a-
 ta Istenel. azért valakic cżac w általa nem
 acarnac üduözülni, cżac w hozzáia nem fo-
 lammnac, cżac wtet nem vallac procátoroc-
 nac, fegédecnec az ata Istenec elötte, meg
 ezececnec ac Christus coporfoban fecsic, me-
 íorßágba

norbágbá még nem ment, hanem c̄z̄ac az
 wuęinec támatt fel. Immár fel támadni,
 menbe menni, nem eęęb hanem vralcodni
 minden ellenfęginken. Azért valakic w̄ ben
 ne nem biznac, eżecneć ellenfęgeken w̄
 fem vralkodic. Tanulluc meg azért ac Cre-
 dot igazán mondanonc, mert az historiát,
 mint meg montuc, focan tuggác, az histo-
 riánac hařnát keuefen. Eżt kedęg minden
 ember vę veęe eřębe, mert keę mondas
 kőuetkeżic: az eľfő kereżęnećneć naę viga
 řagocra vaęon, am mářic, hitetlenecneć
 naę rettenetefęegre. Nem hatalmatlan,
 nem hařnalatlan, nem érdemetlen űl ata I-
 űtenneć iogiára, az az, emberfęge řeręntis
 eę hatalmũ ditřfęgũ bõltfęfęgũ az ata I-
 űtennel, azon tiżteřfęge, bõltfęfęge hatalma,
 mint az ata Iűtenneć, kibe ha mind az által
 nem biznac, el iũ az vtolřo itęletre itęlni io-
 cat eř gonofocac, űduřziteni az iocat az w̄
 benne biżocat, cārhożtatni ah hitetleneket.
 Eż az w̄ tiżteřfęge hog w̄ benne biżononc. Va
 lakic w̄tet tiřtelic, w̄is tiżteli ażocat valakic
 w̄tet nem tiřtelic, hanem řaláżżác, w̄is meg
 řaláżża ażocat. Rettenęetec meg azért kic
 řentecbe, butřucba érdemećbe cápába mi-
 řębe biżtoc, ha cārhożni nem acarttoc: tanul
 latoc

látoc meg ac Christust ęs az ę hitętt. To-
uábbá ah hitnec cęęla cęac ac Christus,
sem ęent, sem ęenki. Ioan. 3. Acki hięen ęn
bennem ęduőzűl, ki nem hięen immár cár-
hozott. Vezteg ęlni itélőhez illic, ęs ęllettel
itéletre valo hatalmasság iedęetic. Bizon
hatalmas megis otalmazni az ęwueit, az ę
benne bizocat, azocat kic ętűle neueętet-
nec kereęęenecnec, nem kic ęent Peter a-
uag ęent Ferentę fiainac: ęs hatalmas iga-
zán cárhozatni ezeket, kik ę benne
nem biztanac, ę általa nem acartac ęd-
uőzűlni. .? . . ? .

N'oltęadic agazattá.

HISZEC SZENT 'LE'

lec Istenbe.

HArmadic ęemél az ęent háromságba
az ęent lélec Isten. ęs mindenic ęem-
mélról mongűc: Hięec Istenbe, az az. Atá-
ba, fiuba, ęent lélecbe. Az ęent háromságba
mint hog at terméębet eg, az acarat eg, eg at
cęelekedetis. Teremtett az atá Isten, terem-
tett af fiu Isten, teremtett az ęent lélec I-
sten. Tiztit az atá, tiztit af fiu, tiztit az ęent
lélec. ęduőzit az atá, ęduőzit af fiu, ęduőzit
az ęent lélec Isten. Ac Christus igaz Isten
igaz ember egęemél, kęet terméębet, kęet aca-
rat, Iste-

rat, Isteni emberi, de az emberi természet engedelmes volt az Isteni acaratnac. Ez ű emberfégenec engedelmenec oll érdemes foganatta vagon attanac elötte, hog valakic, ű benne biznac, ezéc nec íeri az bent lelket, az az, bünöcnec botfánattát, ata Istenec keduét, az öröc életett, ez világon lelkec nyugodalmát, búuöcnec bátorfágát, hitnec valláfát, es egéb testi lelki aiándéccocat, mert az bent lélec Isten mondatic segétö-nec, vigasztalonac, tanitonac, intö-nec ki min ket segét, vigasztal, tanit, int minden nómorufágoncban, hog ac Christus Iesushoz folamionc, hog lelki testi igazfágot meg értfönc, hog külfö belfö büntül otalmazhafuc magoncat. Im meg látöc ah három fe mél berént, három czickelre oztöc ac credonac auág ah hit ágazatinac réfét, mint Isten felöl: Mi felölönc am mi czickeleket kellen hinnönc, azokis köuetkezec.

Kilentzedic ágazatta.

K E R E Z T E N A N ' A

bent eghazat.

Két fele nép vagon, keresztén, nem keresztén. Ac kereszténis kettö, igaz, hamis. Ac keresztén Christustul neuztetic kereszténec, ez kedeg ac keresztén ki czac

K Istenec

Istennec irgalmasságából Christus Iesusnac általa vária bűneinec botfánattát, Istennec keduét, az örök meńorfágot: ęs sem földön sem meńbe nints Isten elött több rémensege Christufnál: ęs ki életébe jámbor attafainac vágon elő mentére, békefeges, kegelmes, irgalmas. Azért ańa bent egház nem egeńb hanem keresztenecc nec auag bent tec nec gúlekezete, nem czac hel berent, hanem ez egeńb világon, valakic eg hituuec, eg reménfeguuec, eg beretetuec. Effę leis kettó, kőzönfeges ez egeńb világon, ęs réń berent, falucba, várasocban, orbágoiban. Efmet osztac ec keresztenseget ezecre, kic vitez ked nec (ef földön test ellen, ordog, bűn, ez világ ellen) ęs kic diadalomban vannak, az az orbágoľnac meń orbágban. Azért ańa bent egház nem egeńb, hanem bentec nec auag válastottacnac gúlekezete. Hinnonc kell azért ańa bent egházat az az, ezt kell hinnonc, hog Isten ez világot teremtette, azuta fogua, ęs mig ez világ leben, voltac, vadnac, les nec keresztenecc, az az kic igazan czac ac Christus Iesusba biznac, mert ac Christus orbága orockę valo, mindencor orbágot, ęs orbágot az uueibe. Ec keresztenecc feie w, az az, vra, otalmazoia, uduozitöie, fe-

zítőie, segétsége. Ezt továbbá iol ebedbe vedd, hog ec kereszténységbe, acar ef földön, acar meňországban, minden keresztén ég tag, szent Peter ég tag, szent Pál bodog az-son ég ég tagoc, te ég tag vag, en más va-goc. Es nem mondod hog hisec aňa szent egházba, mint Istenrűl monguc, hisec Isten be, Iesusba, Christusba, hisec szent lélec I-stenbe, hanem hisem aňa szent egházat, mert nem hisonc aňa szent egházba, sem valamell szentbe, kic aňa szent egházna- c tagi, hanem czac az ég Istenbe. hisem szent Pált, szent Petert, Bodog azszont hisec szent Pálnac szent Peterne c, Bodog azszonnac, de nem hisec szent Pálba Peterbe, Bodog az-sonba, de hisem Istent, hisec Istenne c hi-sec Istenbe. Ed dolog azoc ellen vagon. kic az szentecbe biztatnac minket ec credo ellen. Nem kell nekonc az szentecbe bi- znonc hanem czac az ég Istenbe, szűuonc- nec bizodalma t semmi teremte t állatba nem kell vetnonc, hanem czac Istenbe Christus által. Az szentec felől kedeg mit kellen hinnonc, halluc meg.

SZENTECNEC EG-

gességét.

AZ Istenne c két fele aiándéca vagon
 K ij üd-

űduűzitű aiandĕc, nem űduűzitű aiandĕc:
 mell kűz mind iocnac mind gonűocnac
 mint czudĕcat tenni, halottacat tamaztani,
 igazĕnn predicĕlani, kűlűmb kűlűmb nĕl-
 uen űolni, kűlűmb kűlűmb tudomĕnt bűlt
 fefĕget tudni. Effĕle aiandĕkiban Iűtenec
 nag kűlűmbűĕg vagűn, mint ez vilĕgi tiz-
 tecbe kűlűmbűĕgec vadnac. Tiztel, mĕlto-
 fĕggal prophetĕc kűzzűl, ki űduűzitenket
 nem czac iűuendűl meg monta, predicĕ-
 lotta, de meg vyiĕualis meg mutatta, nem
 tĕmatt nagobb Iĕnos baptiztĕnĕl. Effĕle a-
 iandĕcoccal űenki nagobbĕn nem tiztelte-
 tett Bodog aűűonnĕl űenki nints nagobb.
 Tizta űűznec lenni teűt űerĕnt. Iűtenec fiĕt
 űűlni, Iűtenec anĕĕnac lenni, Iűtenec nag
 aiandĕki, de nem űduűzitű aiandĕki Bodog
 aűűon nem aűĕrt űduűzűlt hog űduűzitenket
 űűlte, hog anĕĕa volt, hog teűte űerĕnt űűz
 volt, de űduűzűlt, mert igaz hitű volt. teűte
 űerĕnt lelke űerĕnt volt tizta űűz: hite űű-
 uĕnec bizodalma czac ac Chriűtus Iefusba
 volt, kit ű teűte űerĕnt űűle, aű aű, űis nem
 faiĕt auag tulaydon ĕrdemĕbűl, mint ah ha
 mis prodcĕtoroc mongĕc, űduűzűlt, ha-
 nem idegen ĕrdembűl, aű aű Chriűtus Ie-
 fuűnac ĕltala, űent Erűebet mongĕa ezt, Luc.

1. Bodog

1. Bodog vag Maria ki hül. Láddé wis hitnec általa lwt bodoggá hitnec általa üduõzült. Azért Bodog azßon minden w érdemében annát nem bizott mint ég mác ßem hanem bizonynal alázatos ßüz minden érdembõl ketfégebe esuén, czac az w ßent fiának bizott érdemébe. Minden ßentnec tulajdon érdeme az érõc cårhozat, ha érdemõnc ßerént fizet az Isten örõc ként fizet, mert minnáian haragnac vagon fiai. Eph.

2. De idegen érdembõl az az, Christufnac érdeme által kell minden keresztõnec üduõzülni. azért ég mác ßemet se bizzonc se Bodog azßonba, se égõb ßentbe se semmibe, hanem czac ac Christus Iesusba, ha üduõzülni acaronc. Es hog ég ßentet Isten na gobb aiandéccal ßeretett hog nem mást, auual semmit ne gondol, az üduõzõtõ aiandecnac, az az, az igaz hitnec, általa mind eggec vagonc. Galat. 3. Minnáian eggec vagonc Christusba hitnec általa. Meg ah hitnec dolgábais ég nagobb máfnal, de mint hog ég minden hitenec at czõla, tudni mint ac Christus, ezenképpen mind eggec vagonc, ez ég czõlnac, ac Christufnac általa. Am mannába acki tõbbet ßedett, nem Iwtt tõbb, mint acki keuesbet ßedet. Gomor-

edén, kiuel mértec, ez edén ah hit, manna ac Christus, eh hitnec általa eg modon méric mindennéc ac Christust, azért monguc, es hittel valluc, hog nem űduőzítő aiandéccal eg nagobb máfnál: űduőzítő aiandéccal eggic sem máfícnál. űentecnec eggefégét hiűűc nem külőmbfégét. Ez világ bais eggéc hitnec általa, meńorűágbanis eggéc léűnec ditőűlt testbe, lélecbe: Az űentec mind atafiac űduőzítenc monga, Matt. 23. Ti mind atafiac vattoc. Nints nagobb, érdemec mint minekőnc, minekőnc mint űnekic, mert kőzōnűféggel eg érdemōnc ac Christus. Láttatoc immár ac Credobol kic ki hágtanac, es ac ket aiandéc kőzōtt válaztást nem tuttac tenni, mint biztattac minket az űentecbe, es az ű érdemecebe ac Christus Iesus érdemét hátra hattác. Az Iűteni kedwbe, malaztba hitbe űeretetbe, reménfégbe, orűágba, ditőfégbe eggéc vağonc.

Tizedic ágazatta.

B'V'NEOCNEC BOT-

fanattát.

MInt ah hitbe eggéc, at terméűetbe nis, az az, az eredendő bűnbenis eggéc, nűha at czelekedetbe külőmbōznec. Senki nints tōbb bűntelen Christufnál, eggiglenn

gíglenn minnáian bűnőfőc, minden ſent-
 nec kellet bűneinec botfánattát hinni, mert
 acki ezt nem hitte az ſoha meńorſágba nē
 ment. Valaki ac Credot nem hizi, az me-
 ńorſágba nem megen. ac Credoba vagon
 hog higgűc bűnnőncnec botfánattát, ha va
 la mel ſent ezt nem hitte volna, nem volt
 volna ſent, ſem kereztęn. Itt ſenki ne hizel-
 keggęc, minnáian bűnt tŵttenec, vétkezte-
 nec, minnáian vétkeztenec ac Chriſtus ne-
 kül, azt monga ſent Iános: Ha azt mondán
 guc hog bűnőnc nints, igaffág nints ben-
 nőnc. Azért bűnős ſent Pál, ſent Peter, ſent
 Iános, Bodog azſon, ſenki ki nem kell ven-
 ni, ha at terméſetett nézed. bűntelenec
 mind ŵc mind mi, ha az Iſteni irgalmaſſá-
 got nézed. Iſtenbe ac Chriſtusba bűntele-
 nec vagonc, terméſetbe bűnőfőc vagonc,
 de am mi terméſeti bűnőnc ortzánra nem
 ter ac Chriſtusbeli hitőncnec miatta, mert
 czac ezec bodogoc kicnec az Iſten ortzáio
 cra nem veti bűnőket Roma. 4. Nem veti
 az ſentecnec, Bodog azſonnac, bodogoc a-
 zért. Ac kibe hit vagon bűnős az, mert ah
 hit által vagon bűnénc botfánatta, mert
 mit hinne ha bűnős nem volna? mert ab
 bűn ellen vagon ah hit. Azért mint minná-
 ian hitnec

ian hitnec általa ũduõzũlteneç, azonkõp-
peru minkháian bũnõfõc voltac, de Christus
ba bizuán meñorßágba mentec. mijs w
benne bizzonc meñorßágba megõnc.

Tizeneggedic.

TESTNEC FEL

tamadattát.

VDuõziteñc támaztott halottacat fel,
támaztottac ap prophetác, az aposta
loc, az ßentec, de efmõt másotzor holtanac
meg. Kic fel támadánac ũduõziteñc táma-
dáfa cor, efmõt másotzor holtanac meg,
mert ditsõült testel lléekkel fenki meğ me-
ñorßágba nints tõb ac Christuñnál, hanem
etczerßmind támadonc fel egetembe, mert
mi hizßűc testnec fel támadattát, ki meğ
iũuendõ, nem acki meğ lwt. oluafd Hebrę.
11. vğan ott Aran ßáiũ ßent Iánoft, de ed
dologrũl egeğ cor tõbbet irtam. Bodog az-
ßon meñbe menetérũl oluafd ßent Hiero-
nymoft. Nemi meri w bizonitani, fe mi ne
meriũc valami az irásba nints. Lelkeç me-
ñorßágban, testec mindenicnec földben va
gon Iob 19. Tudom hog az vtolfo napon
fel támadoc, ha*limbosbol fel támattac vol
na mint ab barátoc mongac, bizon Iob is
fel támatt volna. Hizßűc azért testnec fel
tamadattat,

támadattát, et testnec kedeg ackic most viselõnc, es am mellet minden viselt.

Tizenkettõdic ágazatta.

ES AZ EOREOC

életet.

HArom élet vagon : lelki, testi, örõc élet
 At testi élet kõfõnféges mind iocnac gonõbocnac. Al lelki élet, az örõc élet czac ac kereztenek. Al lelki élet ez, ackit ac kereztenec erez nec búuõcben az igaz hitnec általa al lelki vigafág, örõm, nyugodalom, békefége, ez élet az örõc életnec czac fengeie, elõl iároia : az kedeg az Isten nec tõkéletes esmerete, örõc vigafág, örõm, nyugodalom, tõkéletes engedelem, igaffág, bodogfág. Summa. felféges io. Ez élet itt kezdetic, ott lében tõkéletes, ez, testnec lélec nec ditfõfége, testnec lélec nec meg maradando aiandéca. Ez életrül monga bent Pál : sem nem látta, sem fül nem hallotta, sem búuec be nem õtlõttec ezec, kiket az Isten berzett az w beretõinec. Racua az irás ez életrül, de iay ezec nec, kic ez világi tizteffégekert elõmentekert, iúuedelmekert, étekert, itokert hasokert ezt el veztic : maga úduõzitenec azt monga : Mit hasnál teneked ha mind ez világot meg hered ha lelkedet el vezted? E-
 L zec nem

zec nem külömben czelekednec mint az
 Esopos ebe, ki ac contznac árnécaért el ve
 té at contzot, sem árnéca sem contza an
 nac vtánna. Touábbá minden keresztén
 nec hiténec vége az élet, mint s^hent Peter iria
 1. Petri. 1. és úduözitenc Ioann. 5. nem pur
 gatorium. azért ac kereszténec nem hisic ap
 purgatoriomot, hanem az öröc életett. Mi
 hent meg hal ac keresztén ottan me^hor^hág
 ba me^hen Abrahamnac kebelébe, az az,
 s^hentecnec társfágába. Valami ac Credoban
 vágon azt hinnönc kell, valami ott
 nints, nem tartozol vele. Régenten hitnec
 reguláianac hittác ac Credót, mint s^hent A
 gostonis hiya, és ha valaki valamire tani
 totta, me^hg ap paraztis am mi nem volt
 ac Credoban, ottan azt monta: nints ac
 Credoban am mit monda^h. Mert ac Cre
 dot ielesben ap paraztokért, kic irást nem
 tudnac szerzettéc, hog^h ah hamis predicáto
 roctül me^hg ohaffác magocat. Iuffon ez is
 e^hön^hbe, hog^h me^hg mondóc oda fel: Ap pa
 rantfolatban parantfollac mit kellen ten
 nönc, és hog^h igen betegec, erötlenec vágonc
 ac credoban oruoffágonc vágon. ha hien
 dönc Istenbe, ki ata isten, fiu isten, s^hent lé
 lec isten, hát bünönc botfáttatic czac ac
 Christus

Christus Iesufnac általa. Touábbá fel támadonc az örök életre, mell életett aggon nekönc ata, fiu, bent lélec. Amen. az az, vg vágon, Sido ige, némicoron anhat tesen mint ez ige, bizón, némicoron annat mint vg vágon, auag, ne kételkedgél benne, bizonynál. Azért minden imátságoccat euuel petsetellüc be, mint azt mondanóc, kétség nélkül meg lében, bizonynál vg vágon am mit mondonc, am mit kérönc.

AZ IMATSAGROL ▶

AZ Imátságocac auag kérénc két ré fe vágon, könhörgés auag segétfégül hiuás, es hála adás. Az Isten meg parantfolta mit kellen tennönc, mit ne kellen tennönc, mell parantfolatbol am mi erőtlen voltoncat iol meg tanulhattuc, mell mi erőtlen voltoncnac esmeretéböl meg alázhattuc magoncat, de az alázásnac az Isten segédet aiandécot igért, mint meg hallóc ac Credoban: mint kellen kérénc ez seget seget erreis meg tanított minket üduözi-tenec. Touábbá nekönc két dolgot kell kérénc, testi es lelki dolgot. Es minden imátságocban hat dolog vágon, hit igéret parantfolat, ad dolog am mit kérénc, ki-

L ij tül, es

túl, és ki által kériúc. Az Isten azt parant-
 solta hog' kériúc am minékül búkólkó-
 dônc, acar testi dolog legén acar lelki: ki-
 crúl ßollonc ide alá. Meg ígérte, és igaz az
 ű ígérete, higgônc az ígéretnek, űtûle I-
 stentúl kériônc mindent, de czac ac Chri-
 stus által. Azért monga üduôzitenc: Vala-
 mit kérendetec en neuembe, az az, en álta-
 lam, en érdememért az en atámtúl meg ag
 ga tinctec. Valakic immár ű általa nem
 kônôrgnec, nem igazán imátcoznac. Ac
 kônôrgéfre tanit üduôzitenc Matthej, 6.
 és Luce. 11. .? .? .?

MI ATÁNC KI-

váგ menécben.

EZ ígéc meg nem kônôrgésec, hanem
 Istennek hozzánc valo irlgalmasságá-
 nac aiánláli, hog' atáncnac hiuatta magát.
 Ha atánc, hát mi fiai vágonc, ha fiai vá-
 gónc, hát atafiac vágonc, atafiacnac ég-
 mást kellene ßeretniec. azért nag' bátran hoz-
 zá folamhatonc Christusnac am mi atánc-
 fiánac általa, mint édes atánchoz, nem czac
 ill atánchoz ki teremtett, hanem ki meg
 váltottis az ű fiánac általa. Nem kételke-
 gônc kedeg benne, mert ű menécben vá-
 gón, az az, irlgalmas, hatalmas, véghetetlen
 ßeretett,

šeretett, igaz, kinec igéretébe ég űalat fe ké-
telkeggőnc. Vađ íđ: Ki vađ men-
neben, az az űentecben, az io anđalocban
kicben vralcodol orűáglaf at te fiadnac
általa. .? . . ? .

SZENDELTESEEC

te neued.

M Ondám hog két dolgot kėrőnc I-
stentűl, lelki testi dolgott. Ah há-
rom elfő kėrés ec lelki dolgocrol vannac.
Az elfő kėrés hog Istennec neueűenteltes-
űec. Az Isten az ű terméűetébe elég űent, e-
lég tizta, tiztább, űentebb nem lehet, de
mint az állatocatis neueken esmeriűc meg
azon kėppen Istentis neuén esmeriűc meg
Az Istennec kedęc neue, igéie ac Christus,
azt kėriűc azért hog az Istennec neue űen-
teltesűc, az az, predicáltasűc, esmertesűc.
Summa. Kėt modő űenteltetic, hittel (mell
hit ap predicaciobol vađon, acki igazán
predicálla az Istent, Isten neuét űenteli, ki
hiűen ap predicacionac, Isten ueuet űenteli)
es hitnec gűmoltűeuel, nelw vallással, hála
adással, segítűegre hiuással. Kėriűc azért hog
űenteltesűc neue, hog az ű űent fia hirdet-
tesűc, predicáltasűc, ki mi bűnőncnec bot-
űanatta, kirűl nag hálauaal tartozonc az vr
L iij Istennec

Istennec. Ackic igaz hitűuec ezec ſentelic
Istennec neuét, ezec adnac hálát az vr I-
stennec, az w io voltárúl. azért ez ſép lelki
kérés.

IEVIEON TE

orſágod.

KEt orſága vagón az Iſtennec: külfő
kit kőzőnféges czelekedetével bir: bel-
fő, és láthatatlan, mell kiuáltképpen való
czelekedete. Ertelme ec kéréſnec ez: Min-
náian bűnőfőc vagonc, bűnnec vagonc or-
ſágában birodalmában, ha bűnnec hát ha-
lálnac őrdőgnec, pocolnac. Kériűc azért iű-
iön te orſágod vralcoggál, orſágoll te ben-
nőnc, hog az őrdög ab bűn, ah halál raytonc
el ne hatalmázzéc, ne cārhoztathaffőn, ray-
tonc ne orſághaffőn. ſűcſeges kérelem,
hog agga nekőnc az ſent lélec nec malaſz-
tát, kinec általa ez világon vralcoggéc ben-
nőnc, gőzze meg ellen ſeginket. birion w
velőnc, ne ab bűn, vag az őrdög. Am más
világi orſágais iűiön meheffőnc ki eb bűn-
nec állapattából, iuffőnc at tőkélletes en-
gedelemre, mellbe am mi atáncat meg ne
bánthaffuc. Summa. Kériűc hog ez világ ſe
rént agga, őregbitſe az igaz hitet, ſeretetett
mi bennőnc, és hog ac Chriſtus Ieſus az
igaz

igaz hitnec általa vralcoggéc mi bennönc most, iüuendöre menñecnec orßágában.

LEG'EN TE ACARA-

tod miként menben es földön.

AMmicoron lelki dolgot kérönc az Istenül, tudni mint, bünöncnec botßá nattát, ßent lélecnc aiandécát, minden ha nekül, minden ketßég nekül kell kérönc, mint ßent Iacob iria: hitbe kérd femmit ne kételkeggél. De micoron ez világi dolgot kérönc, mindencor háual, az az, ha Istenec tizteßfégere ha atáncfiánac elö mentére, ha nekönc üduößfégöncre vaón. Azért monguc: Legen te acaratod, meg adnod auag ne adnod, ig vaó imig, imeccor vaó mácor, hog ammi acaratoncat ßabiuc az w acarattához, mint amaz beteg, ßent Matenál Vram ha acarod meg tiztithatz engemet. Touábbá micoron iot kérönc, es iol kériüc ketßeg nekül meg halgat az Isten mert meg igérte, megis ágga: de hog meg láßa ha ah hitben meg maradonc, am meg halgatást nem mindiárást ielenti meg.

Az Istenec acaratta ez, hog igaz hitüuec legönc, es ez világon iámborül éllönc. kériüc azért hog legen az w acaratta, az az, hog agga nekönc az w malaßtát, mell malaßtnac

laznac fegétségéből mi ef földön acarattát
tellesitheffüc be, mint immár az bentec, a-
uağ az anğaloc tellesitic be meñorşágban.
Immár láttuc ez első három kérésecben
lelki dolgotat kérönc. Kõuetkezec ez vi-
lági dolgot.

.? . ? .

MI KEN'EREONKET

mindennapiat agğad nekönc ma.

AC keñer neuzete alatt valami ne-
kül ez világ şerént testöncbe şüköl-
ködönc keriüc, tudni mint, otalmat, ételt,
italt, ruházatot, iámbor fejedelmet, iámbor
tizt tartót, iámbor birot, békeşeget, igenşe
get, iámbor eş tudos predicátort, plebánost.
Mert kettö ac keñer, lelki, testi. Lelki ke-
ñer kiuel lelkönc él, Istenec igéie, az vég
vatfora, am máfic testi. şücfég mind ac ket-
töt kernoñc am mi atáñctül az vr Istentül,
de czac am mi vruncnac, az Iesus Chri-
stufnac általa.

.? . ? .

ES BOTSASD MEG

nekönc mi vétetöñket, miképpen mijs meg
botşatönc neğönc vétettecneç.

Keriüc az Istent hog meg botşáşfa vét-
keinket, mert ha azt monđangüc hog
büñnöñc nints, igasság nints bennöñc i.

Ioann. i.

Ioan. 1. Egéß ac kereztęnfég, ęs ac kereztęn fęgnec minden tagia őróctúl fogua ßüköl-kódótt büne botfánatta nekül: azért minde-nec bünöföc wks kértęc bünöc nec botfá-nattát, mijs keriúc wks bünöföc voltanac, mijs bünöföc vagonc: hát bünöföc bünö-föcbe ne bizzonc, hanem czac ab bunte-lembe, az eg Christus Iesusba.

Es micor azt monguc: Mikęppen mijs meg botfátonc nekönc vétettec nec. ne vg ęrtfuc, hog az Isten azért botfátaná meg am mi vétetinctet hog mi meg botfátonc ezec nec, kic ellenönc vétkeztęc, mert am mi meg botfátásunc nem oca az Isteni bot-fátásnac, hanem bizosfága. Mint lehetz bi-zosnos benne hog Isten meg botfátta at te büneidet? Ha igaz hitü leendeß, ęs atádfiai-nac vétkeit meg botfátandod: immár bizo-ños vag benne hog Istenis meg botfátta at te büneidet. Ig kell at több iráftis ęrteni: Ag, ęs adatic, botfáfd meg ęs meg botfát-tatic: mert az iosfágos miuelkedet nag bi-zosfág am mi üduösfégöncre. Touábbá at tiż ezer forint közöt, ęs az eg forint közöt mell nag külömbfég vagon, enni külömb-fég vagon ab bünöc közöt, kikkel Istent bántottuc meg, ęs kikkel atáncfia bántott

M minket

minket meg. azért ha az Isten az focat meg botfátta, bűcség nekönkis ac keufet meg botfátanonc. Ha mi meg nem botfátuc ec keufet, iele hog Istenis meg nem botfátta az focat: ha meg botfátonc atánctai-nac, bizonyág hog Istenis meg botfátot mi nekönc. Itt kedeg az igaz törüent, az igaz pert nem rekeztűc ki. Törüén berent meg kell büntetni ab bünöft.

NE VIG' MINKET

kéfértetbe.

Két kéfértet vagon. Istenis kéfért minket, mijs kéfértűc az Istent. Accort kéfértűc mi az Istent micoron azt tébűc ammit nem parantsolt, es azt nem tebűc ammit parantsolt. Isten igaz hittel acar tiszteltetni, atafiui beretettel: mi kedeg cápáual, képpel es ef feléuel acariuc tisztelni, kiket nem parantsolt: élő atánctiát el hattuc, ac kic nekönc hagott, parantsolt beretnönc. Isten két képpen kéfért, iobb felöl, ez világi io berentsenec, elömenetnec, tisztességnec általa: bal felöl, cárocnac, galazatnac, nómo rufágnac általa. De az Isten kéfért, az az, nómogat, ostoroz, nem azért mert gülöl, de hog beret. Hebrę. 12. Prouerb. 3. Mint az ata berelméből sańargatta fiát, annac vtána az

na az veßböre haracßic meg, es at tüzbe veti
 Azért sañargat az Isten minket hog meg
 esmertessen magoncal, hog magoncnac
 vigen esmeretere, am mi ioncra, es hog az
 w sent fiához hasonlataffonc nomorufá-
 goncban. Nag aiandéc kedeg Istentül, ac-
 kic ostoroztatnac wtüle. Ah hitetlen ed dol-
 got el nem hißi, de ac kerezten tugga hog
 ig vagon. Azért nem kériüc hog ne kéfért-
 sen az Isten, de hog kéfértetbe ne vigen. Az
 ördögis kéfért, ki bizonynal kéfértetnec mon-
 datic, de ez végre hog el veßessen, mert w-
 neki minden ígekezete ez hog Isten ellen,
 ember ellen czelekeggéc, ártson neki. Ké-
 fértsen azért nomorgaffon az Isten, de ne
 haggon an nomorufágban, mell nomo-
 rufágoncban czac w hozzá, kell foßamnonc
 nem bentechez, auag angalochoz, mert meg
 parantsolta: Engemet hiy nomorufágod-
 ban, en meg halgatlac. Ozton vag ember
 által, vag angal által sabadit meg tugga w

DE SZABADITS

minket gonoztül.

ITT ag gonoz auag ab bünt, auag az
 ördögöt iedzi, kériüc hog az Isten meg oz
 talmaßzon külfö belfö büntül, meg otalma-

M ij 3on

zon az őrdógtúl, kinec ígekezete ez, hog' mi-
nekönc ártson, vag' testöncbe vag' lel-
köncbe. .? . .? .

MERT TIED AZ OR-

szág ah hatalom, es ad ditfőseg
öröckön öröcke.

EZ igéc az Görög könuemben vadnac
am Mi atánc vtán. mondatnac ke-
deg am mi hitöncnec erőffégere. hog' kię
az ország, ah hatalom, ad ditfőseg, az az, az
Isten am mi atánc, meg athatta mind ec ké-
réfeket, tudni mint, al lelkieket, testieket: es
bizzonc benne, mert vr, országá vagon, ha-
talmas, ditfősegés, mint hog' hatalmas ki-
ral, azonképpen hatalmas atánc, minden
nomorufágoncban azért czac w hozzá fo-
lamionc. Amen.

Ac Credo végében láfd meg az Ament.

Ezeczöl immár meg láttuc, mi ap pa-
rantsolat, mi ac Credo, mi am Mi atánc.
Ap parantsolatbol Istenec acarattát, es
am mi hatalmatlan, es bünös voltoncat ta-
nuloc meg: ac Credobol az Istenec igére-
tett, hog' ac Christus Iesus nekönc egge-
tlen eg' vronc, kinec érdemébe bizuán be-
tölthettűc ap parantsolatocat. am Mi atánc-
ban kéri-

ban kériſt az Iſtentűl ez ſegétféget. Es az egéſ ſent irás roudeden ec két dologra oſlic, parantſolatra es igéretre. Ah hitnec cze-la az igéret, mert nekõnc az Iſten igéiénc, igéreténc kell hinnõnc. Igéri kedeg nekõnc az Iſten az w ſent fiát, hog kic tulaydon érdemõncbel nem üduõzülhetõnc, idegen érdembõl üduõzüllõnc.

AH HITNEC PETSE- tirül.

AZ emberi gárlofág mell igen nag legen tuggác az ſentec, az vr Iſtenis ez náualas terméſetnec tudoia ezt által látuan, am mi gárlofágoncat, erõtlen voltoncat, külfõ es láthato dolgoccalis meg erőſítette am mi hitõnket ez emberi gárlofágnac ellene. Azért üduõſſégérül minden keztenec két bizõnfágánac kell lenni, belſõ bizõnfág es külfõ, Belſõ bizõnfág az igaz hit, az az, czupa czac Iſtenec irgalmaſſágabeli bizodalmonc Ieſus Chriſtusnac általa, mert az Iſtenec hozzánc valo irgalmaſſága ſoha incább meg nem tetütt, mint micoron az w eg fiánac nem engedett, hanem halálra érettõnc atta wtet. Nag irgalmaſſág ez atámſiai, eg af fiu, ennec

M iij ſem

fem engede, ada kedeg nem igazakért, hanem bűnösökért. íg lész immár igaz keresztén íg lész Istenec keduébe, íg botfáttatic meg bűned, ha ez ég Istenec fiába bizandol, w nálanál több reménféged nem leend fe földön fe mémben. Azért lásd el at te bűuednec állapattát, ha nints tób bizodalmad w nálanál keresztén vag, es ez bizodalom üduössfégednec belső bizonsága: külső, három iobágos mielkedet, kereszt az az, nómorufag, ah hitnec petseti, ah hit mellet ha életedbe iámhor vag, ha iámborlagodba nem bizol, ha mindent Isten tizteffégére atádfiánac elő mentére acarb czelekedni, ha acaratod berént sem Istenedet, sem atádfiát nem acarod meg bántanod, ha ellened vét keztecnecc hamar kéb vag meg botfánod, ha ah hitért kéb vag nómorufágot benuedned, ha meg keresztelkettel, ha az vég vatforát hozzád vébed gacorta, ezec mind ieli hog te válastott vag, Istenec fia vag, üduözült vag mert mindennec az w hitébe bizonosnac kell lenni. es valaki hitébe, üduössfégebe kétféges, az nem keresztén, mert ac kétfég nem fér ah hittel egguue. Most immár ah három külső bizonságoc közzül az eggicrül, tudni mint, ah hitnec petsetirül bol-

lonc

lonc keueset, de ezec esmet hármac, az első ac keresztég.

AH HITNEC

ielireul.

Kettő at czelekedet, Isteni és emberi czelekedet, az Isten öröktől fogva ígérte az ű bent fiát bűnőnc nec botfánattára, előzber Adámnac, ez ígértnec hiuén üdüözültec: oztán Abrahamnac, Dáuid királnac és at több patriarchacnac. Ez ígértnec ielétis atta mel iellel, mint ég petfettel, erőffitette, batoritotta amazocnac hiteket az ű ígérétére. Azért méltán mondatnac hitnec ielinec, petfetinec auag béleginec, mell ielecnec auag petfetcnec általa czelekedic az vr Isten. Effele ielec voltac az Sidocnál am manna, ac kú sícla, ac kőrnül metélés, ah hufuégi bárán: nálonc ac keresztég, az odozat, az vég vátfora. Az ceremonia annat teßen mint czelekedet, de ez Isteni czelekedet, mert ű az ige által, és az ceremonia által czelekedic. Mit czelekedic? Az bent lélec Istent agga ap predicáció igéiénc és ez ceremoniánac általa nekőnc, mel bent lélec Isten szerzi mi bennőnc ah hitet, al lelki békeféget, bűnőnc nec botfánattát, és az io
lelki esme

lelki esmeretet. Ap pap Istenec képe, ki bešédét (hog ha igazán) monga, íg kell hin-
nônc mint ha Isten ûnmaga mondaná.

De hog ezeket incább meg értŕuc, tugguc
meg mi külömbfég vagon az aldozat kô-
zött, es az ielec kôzött.

AZ ALDOZATROL ▶

K Ettô az aldozat, engeztelô aldozat há-
la ado aldozat. czac ac Christufnac é-
lete, űületéfe, kén valláfa, halála engeztelô
aldozat, mert az ű űent halálánac általa en-
geztelte minekônc meg az ű űent atát, a-
zért az ű aldozatta, kén valláfa engeztelô,
érdemes, elég tétel. Aldozni kedeg aníat te
űen, mint űenuedni, ként vallani, meg hal-
ni, ű az oltáron, az az, am magafs kereszt
fán aldozêc, űenuôde, hala meg érettônc,
bűntelen bűnôfôkért, hog az ű bűntelen
űent halálánac érdeméuel meg engeztelle
nekônc az ű űent attát. Az űentekis aldoz-
nac, de az ű aldozattoc nem érdemes, nem
elég tétel, nem engeztelô, mert czac ac
Christus tútt eleget mind ez világnac bűne
ért czac û engeztelte meg az ű attát min-
denecnac, czac az ű halála mindenincnac
bűneért érdem. Immár ac kereszteneccnac
aldozatta

áldozatta czac hála adás ac Christus áldozattaért. Azért ac Christus áldozatta engeztelônc mondatic az bentec áldozatta hála adonac neuezetic. Es három fele, bűnec, nelwnec, czelekedetnec áldozatta, bűuônobe áldoznonc kell, az az, hitetlenfégnec bűnét, bűnre valo kéuánfágocat meg kell ôlnenc bűuônobe. az az, igaz hitűuec legôn: ez igasságnac áldozattanac, auag bűui áldozatnac mondatic. Pfal 4. néluônckel valla nonc kell ah hitet, ditfernôncc kell az Istent: Ez ditféretnec áldozattanac, auuag, hála adásnac mondatic. Ill áldozat ackit Miszenec hinac, kirul ide alá bolonc. Hebrę. 13. Harmadic czelekedetnec áldozatta: Iámborul éllôncc ez világon Istenec tizteffégére, hála adáfra, atáncfiánac elô mentére. Valaki ac Christus áldozatta kôzött es am mi áldozatôc kôzött válastást nem tud tenni, nem keresztén az. Immár am mi áldozatinc kôzött es ah hitnec petseti kôzött ill külömbfég vágon: Am mi áldozatonc az, kiuel Istent tiztülluc, kit Istenec tizteffégére tébôncc: Ezt mi ez végre tébűcc, hog Istenônket tiztefféggel illeffűc: Ah hitnec petsetibe nem mi czelekedôncc, hanem ap pap Istenec képebe, ep petsetec által az Isten agga nekôncc

N az w

az ű aiándékit, űent lélec iftent, hitet, remén-
féget, bűneincnec botfánattát. De ep petűe-
tec az Iűtenec igéiéuel mindencor eggűtt
iárnac.

AC KEREZTSEGREVL.

MInt ég feiedelem ha kinec mit do-
nál. aiándécoz, hog amaz bizoños le
heffen benne ad donaciorűl, adománrűl le-
uelet ad, petűetéuel meg erőűfíti: ecképpen
czelekedett az Iűtenis űróctűl fogua az ű-
ueiuel. Igér te nekűnc az ű űent fiát, bű-
nűncnec botfánattát, az űróc életet: Ez igére-
tet hog incább hiheűűc, ez igéretben bátor-
bac leheűűnc, mint ég leueles petűetéuel ez
igéretet meg erőűfítette iellel, tudni mint,
kereztűéggel, áldozattal, vég vatűoráual.
Hog mell nűluán tuggűc, kerezt atánctűl a-
nánctűl ertettűc hog meg kereztelkettűnc,
ollan bizoónal higgűc az Iűtenec igéretett
Touábbá ammit mi kereztűégne c hiuonc,
lélki mártáűnac, ferdűne c, auag tiztulatnac
hihatnoc iobban, mert az Gűrógbűl iűtt
Diac ige anűat teűen mint be mártani, a-
uag tiztítani. Ac kereztűégbe azért kettű va-
gűn, az Iűtenec igéie, ęs az viz. Az ige, igé-
ret: az viz, iel, auag petűet. Es minden Iűteni
ceremoniába, auuag czelekedetbe ecket-
tűne c kell

tõnec kell lenni, igénec és valami állatnac. Touábbá ac Chriftnus ettzer holt meg: Ac keresztfég halálnac iele, és af fel támadatnac: ac Chriftnus felis támadott: mijs ettzer keresztelkettõnc meg, elég ne tõbzer. Micor keresztel nec be mártnac, és ki mártnac: ab be mártás halált, acki mártás életet iedz. Azért ac keresztfég ap penitenciánac iele. Ap penitenciaban tõrõdelmefég, hit vagõn halál, élet: micor be mártnac halálra mártnac, hog meg hallõnc bñneincnec, és hog minden érdemõncbõl kettfégbe effõnc: micor ki mártnac életre mártnac, hog ac Chriftnus Iefusba bizzonc czac, mell bizodalom az igaz hit, és hog ah hit mellet keresztõnõl ellõnc, fel támagõnc hitnec, és életnec iamborfagánac általa, Rom. 6. Eztis tanul luc meg, micor valakic békefégét ßerez nec ab békefég ßerzèsbe condiõc, modoc, auag czickelec vadnac, kiket mint ac ket rëbñec, mind acket fël nec meg kellen tartani és valami ceremonia, iel vagõn kiuel meg erõffitic ab békefégét, mell czikeleket ha valamellie fël meg tõrend, meg tõric ab békefég. Mint pelda Iften Abrahammal friget twn, békefégét ßerze, Istenis fogadást fogada, hog wneki Iftene, az az, otalma, üd-

N ij uõzitõie

uõzitõie, élete lenne, ezec Isten felõl ac condiõc: Abrahamis fogadáft fogada, hog' w benne biznec, mint igaz Istenébe, parantsollattát tennę, ez világon iámborül élne, ezec ac condiõc Abraham felõl: ez szerzést iellel erõsfitę meg az Isten kórñül meteléssel, mell dolog iel vala, bizonfág vala, hog' az Isten igazán meg tartá az w szerzést, ha Abrahamis auuag' az w maradéca meg tartánğa fogadáfat: mell fogadáft ha meg tõrend az iel femmit nem hasnál, Istenis nem tartá meg az w szerzést. Példánc az Sidõc, kic kórñül metelkez nec vala, de ah hit kinec iele vala ac kórñül metelés, nem vala bennec, idegen Istenbe biztanac, érdemecbe, áldozatocba biztanac, meg tagattác az Istent kiuel Abraham az szerzést tütte vala, Abrahamot kórñül metelésbe kõuetic vala, hitébe nem kõuetic vala, meg romla az szerzés. Ezén képen mi ac kerez t viz felett kezet czaptonc az Istennel, békeséget tütõnc vele, ec condiõcial, em modon, hog' u nekõnc atánc légen, Istenõnc, üduõzitõnc vigasztalonc légen, benne bizzonc, idegen istenhez ne folamionc: w hog' minekõnc bünõncket meg botfátta, az bent lélec Istent agga, üduõzit, az örõc életre visen. Ez
 szerzést

ſerzést kereztéggel iellel, és mint ég pet-
 ſettel erőſſítettűc meg, mell kereztégbe az
 igaz hitet fogattuc Iſtenőncnec, és az jámbor
 életett: ap pap Iſtennec képe, ig kerez-
 telt meg, ig moſott meg: Kereztellec, mo-
 ſlac, mártlac tégedet Atánac, fiunac, és ſent
 lélec nec neuébe. mint azt mondaná: Eddeg
 moſatlan, őrdőgnec, bűnnec fogla voltál, im
 en meg tiztitlac tégedet, meg moſlac tége-
 det, ūduőzitlec, de ig ec condiçionual, hog en
 bennem ki Iſten vaçoc bizçal, atád vaçoc,
 fiamat éretted attam halálra, ki immár atád
 fia, kinec érdemeért adom az ſent lélec
 iſtent: azért im tiztitlac tégedet en neuembe
 auag en neuemre, az az, en bizodal mamra,
 hog innecten çzac en bennem legen bizo-
 dalmad, hited, reménféged. Ezt mi fel fogat
 tuc, tudni mint, az igaz hitet, az jámbor éle-
 tet, hog őrdőgnec, ez világnac, teſtőncnec el
 lene mondonc. Itt nem fogattonc ſem but-
 ſut, ſem çápát: ſem nem kereztelkettőnc
 ſent Pál, ſent Peter, Bodog aſſon neuére
 hanem çzac az ég Iſtennec, ki ata, fiu, ſent
 lélec neuére, hitére, bizodal mára, mell hitet,
 mel bizobal mat, mell eskéft, fogadáft el hat
 tonc, idegen iſtenhez folamtonc: ki ég ſent-
 be bizic ki çzelekedetébe ki çapaiába, ki ér
 demébe, ki

bemébe, ki mifébe, ęs az eg Iftent kinec bi
 zodalára, neuére esküttönc el hattuc, meg
 törtüc az őrözést, bizón wıs meg másolta:
 wifellüc ap petşet al leuel nekül, semmit
 nem haşnál, meg kereztelkettönc, hit nints
 bennönc, kereztęnc nem vaęonc. Valaki
 Iften kiül másba bizic pogán az. Euuel bi-
 zönitta şent Pális dolgát 1. Cori. 1. azt mon-
 duán: Minem Pál neuébe kereztelkettetec
 meg: minem Pál holt érettetec meg Acco-
 ris támattac vala hamis barátoc, kic az şen
 tecbe biztattác vala an népet mint igaz mo-
 ştan. Láttatoké valaki Iften kiül valamibe
 bizic az nem kereztęnc. valaki Iften kiül va-
 lamibe biztat az hamis predicátor Iftentül
 el şacazt, meşorşáętül el vonşon, az öröc
 élettül el válazt, az öröc cárhozatra kőtelez.
 Illenec am mi papinc, barátinc, meg otal-
 mazzátoc magatocat túlóc. Az viz testi şen-
 nöncket moşsa el, az Iftenbęli hitönc lelki
 şennöncket, büneinket. Ac külfő ab beşő
 nekül nem io, auviz hit nekül semmit nem
 haşnál. Ezt acarám ac kereztşęgrül monda
 nom. Ac kereztşęg nekönc aytonc ac kereztę-
 nc kőzibe, eę által şámláltatonc az Iften
 fiai kőzibe, ha meg tartuc az şerzést Iftennel
 şüuednec tudod dolgát, ha igaz hitbe vaę,
 mell bi-

mell bizonynál tudod hog meg keresztelked-
 tel, ollan bizonynál higged hog bűnöd meg
 botfáttatott. Az víz nem czac víz immár
 teneked, hanem bizonynál ieled, petfeted, bi-
 zonyágod, gürüd hog az Isten kétség nekül
 meg botfáta bűnödöt az w bent fiánac ál-
 tala, ki te éretted meg holt, kinec oldalából
 vér, víz fármazęc, ki bizonynál te bűneidnec
 tisztulattára. Azért monga üduözitęc: Ki hi
 uend ęs meg keresztelkedic üduözül, ki nem
 hiuend (ha lehetne tizen hattzor keresztelke-
 dnekis) cáthozic. Nékiebe hit nints, ęeretet
 nints, azt monga: meg keresztelkedtem, a-
 maz ördöngös Simonis meg keresztelkedęc
 de azért cárhozott. mondám ap petfęc nem
 hábnál leuęc nekül, af ferdés hit nekül.

AZ VE'G VATSORAROL.

AT testamentum, az igéret ecképpen
 különböz nec, hog az igéret ettulis
 meg lehet, ki az igéret vtánnis él, de at testa-
 mentum ill igéret mell lében halo ember-
 tül, mert at testamentomnac nints ereie ha
 meg nem baland az, acki téfi at testamen-
 tomot. Nem egeb azért at testamentom ha
 nem halando ember nec vtolso igérete. Es
 minden testamentom tételbe nég fogás va-
 gón: acki téfi at testamentomot, ackinek té-
 fi, mi felöl

ſi, mi felől mi iofágrúl, mi végre haggá va-
 lakinec iofágát. A3 vég vatforán Chriftus
 téuę at testamentomot, a3 igéretet a3 apo-
 ftalocnac egeſ kereztęnfég képébe, teſtérül
 vérérül téuę a3 igéretet ez végre, eh haſon-
 ra, bünöncnec botfánattára. Azért Chriftus
 at testamentom túuó, nekönc a3 apoſtalo-
 cal tútte, teſtérül vérérül, bünöncnec botfá-
 nattára. Eh hitnec ielét miſenec hijác: ez ige
 Sido ige, Deuter. 16. vg mint alamifnát, a-
 uağ acarat ſerént valo áldozatot iedz. Am
 miſe kedęg mondatic áldozatnac, de nem
 engezteló áldozatnac hanem hála ado áldo-
 zatnac: nem Chriftus áldozatta, mert ũ et-
 tzer áldozott, ettzer holt meg, Roma. 6. töb-
 ſör meg nem hal, de mi et ceremoniába em-
 lekezönc a3 w ſent haláláról, hálát adonc
 wneki rúla. Azért monga ũduözitęnc: Ezt
 tegétec a3 ęn emlekezetemre, végétec hozzá-
 toc, ac keęer a3 ęn teſtem, ab bor a3 ęn vé-
 rem, ęs mell niluán hozzátoc véſitec, hig-
 gętec a3 ęn igémnec a3 ęn igéretemnec ol-
 lan niluán. bizonyhal higgętec hog ęn ti éret-
 tetec holtam meg, érettetec ontottam ki
 véremet. azért hittel kell ezt hozzác ven-
 nõnc, higgęc ac Chriftufnac igéretét igaz-
 nac lenni. ez hitnec általa egğeſſülönc, ré-
 ſeltetönc

ſeltetõnc Chriftufnac testébe, vérébe, mert
 vagõnc az w testébõl tetemébõl, Ephes. 5. es
 Hebré. 3. Chriftufnac rébesi vagõnc ha álha
 tatos hitõnc benne meg marad mind vé-
 gre. Ac keheret hozzád véuén azt mongad,
 azt higged hog ac Chriftufnac ſent testé
 vuttad hozzád, ab bort hozzád véuén azt
 higged hog ac Chriftufnac ſent vérét vut-
 ted hozzád ne oll testet vért gondol, mint
 mi vagõnc, hanem ditfõült testet, mert mi-
 nemû ditfõült teste lelke most Chriftufnac
 hiuén ebbe rébesültetõnc. Azért ez ielec am
 mi hitõncnec erõffüléſere, bizonyosba tétel-
 mére vannac Chriftuftul ſerezue. Azért az
 vég vatforánac fû haſna, hitõncbe bizonyos
 bá téte. es mint hog ſenki ſenkiért nem hi-
 het, azonképen ſenki másért hozzá nem ve-
 heti, ſenki másért miſet nem mondhat. es
 miképpen czac élõc hiznec, mert halál v-
 tán nints hit, azonképpen czac élõ embe-
 recnec haſnál, es czac az igaz hitûuecnec
 Hitõncnec azért erõffitéſere kell ezt hozzánc
 vennõnc, bünõnc botfánattanac bizonyfága
 ra, mert ollan bizonyhal meg botfáttatott
 am mi bünõnc ha igaz hittel véſűc hozzánc
 mell bizonyhal láttuc, tapasztuc, neldecluc,
 erezűc ac keheret, ab bort. Nem ioſerent-

O ſéért,

feért, nem el vešett lúért, nem neheškes aš-
 űon embereri kell ežt mondani auag mon-
 datni, hanem am mi végre ac Christus űer-
 zette, bűnőnc botfánattánac bizonősb vol-
 tára, mell bűnőncnec botfánattá ah hitből
 vaęon, mell hitnec petšete, iele ab bor, eš ac
 keńér. Es mind ac keę űemél alatt kellene
 mindennec hozzáia venni. Meg mondőc
 oda fel, belšő űduőšfégednec bizonősb volta
 ah hit. külfő iošagos mielkedet kereęt, hit-
 nec petšeti. Azért mint eę világi vramnac
 igéretébe hog bizonősb lehessęc, petšetes le-
 uelét véšem, mell leuęl, mell petšet bizon-
 fágim az adománnac meg maradáfára.
 Socšor vétkeęőnc, focšor űükőlkődőnc or-
 uoššág nekűl: hog hitem álhatatosb, erősb,
 bizonősb lehessen az igéretbe hozzám vé-
 šem. mell keńér, mell bor, nem változat űe-
 rént de hitemnec bizonőššá tétele űerént,
 bizonő Christufnac űent testét, űent vérét ag-
 ga nekőnc. Naę aiandēcoc eęec, űenkinec
 nem kell meg vtálni acki meg vtállá, az
 vtállá meg acki űerzette. Tuggá az Išten
 ammi gárló voltoncat, tuggá mi modon
 erőššitšen minket am mi hitőncbe. Az őrdőg
 ab bűn, ap pocol focacat ki tašitnac hitec-
 ből, ha benne erőššęc nem leendnec. Elšő
 hašna,

haſna, hitõncnec erõſſége: Máſic, az ſerettet-
nekis ſolgál, hog´ egg´ keñérbõl eſõnc, eg´
borbol iſõnc, eg´ atafiac vagõnc, ſerettetbe-
nis eg´gec nec kellene lennõnc. Ac keñér,
ab bor allacodalom, békeſég nec iele. Ac ke
neret meg ſütic, ab buzáat meg õrlic, nõmo-
ruſágnac iele, az ſõlõt meg tõric, meg ſay-
tollác, kereztnec iedzése. Ac kereztnec
ſoc õrdõge vagõn, teſte, ez világ, kéfertet,
nints életõnc nõmoruſág nekül. Ertúc im-
már hog´ az vég vatſora hitõncnec iele, az
iel kedeg nem eg´eb hanem láthatatlan
igéret nec auag´ aiandécnac láthato czegere.
Ac Chriſtuſnac ſent teſtét, ſent vérét nem
láttuc, kibe hitõnc által eg´geſfültõnc. eg´gec
vagõnc, w mi bennõnc, mi w benne: minę-
mũ eg´geſfülést moſt meg nem ert hetõnc, de
meg láttuc meg ſinrül ſinre. Ab bort, ac
keñeret, auvizet, kibe kereztelkedõnc, lát-
tuc: es mell bizonyhal láttuc, oll bizonyhal kel
hinnõnc Chriſtuſnac ditſõült teſtébe ma-
goncat réſefec nec lenni, mert at czegert hi-
iába nem nõttác ki ha bor nintsen ap pin-
czében. Az vég vatſorarol enñit, máſotzor
talám Iſten acarattából többet ñollõnc.

AZ ODOZATROL ▸

O ij Ez pa-

EZ papác rende het hitnec ielit czi-
náltác, mi kiualtképpen kettõrül bol-
tonc czac, ac kereztfégrül, es az vég vatso-
rárol, mert eckettõt tugguc hog Istentül
vadvnac. Em mostániac az odozatrolis focat
bolnac, de meg mondóc oda fel hog min-
den hiti ielbe kettõnec kell lenni, Isten igé
iénc, az az, igéretnec, es állatnac. Az odo-
zatban az ige meg vágon, az állat nintsen,
azért hitnec ielénc nem igen mont hatnóc
de mondhatatlan búcfég minekõnc az odo-
zat. ez léßen Isten igéiénc prædicálásából.
Es ap prædicátornac igaz prædicálásánac
vg kell hinnõnc, mint ha Isten wnnõnma-
ga bolna nekõnc, es bizonyál ûnmaga bol
ap prædicátor által, Mat. 10. De hog az odo-
zatot incább meg értfuc az gonásrol bol-
lonc keufet. .?. .?.

AZ GONÁSROL ▶

AD Diác ige, Confiteri, némicoron
anát teßen, mint ditfirni, némico-
ron hálát adni, némicoron vallani, gonni.
Immár mi mint hog két állat ellen vétke-
zõnc, Isten ellen ember ellen, azonképpen
kettõnec kell gonnonc, Istenec es ember
nec, es écképpen kettõ az gonás. Ammicor
kedeg velluc, gonnuc bûnõnket valakinec
hát

hát accor kónörgonc annac engeztellúc azt
 kóuettúc wtet. Immár micor Iftennec gón
 núc am mi bünönket tehát wtet kóuettúc,
 engeztellúc, hog az w bent fiánac érdeme-
 ért meg botfásson nekönc. Ember ellen
 két képpen vétkezönc, vag bebedönkel
 vag életönkel. vag lelkébe bántottuc meg
 vag testébe, ioßágába, hirebe, neuébe. Azért
 ackiket meg bántottonc, gónönc meg a-
 zocnac, az az, kóueslúc meg, engeztellúc
 meg, elégitúc meg. auag ha mi ellenönc
 lútt valami botfássonc meg nekic, ha ezt
 teengúc, iele hog az Istenis meg botfátta
 nekönc am mi büneinket. Régenten effele
 fugás, gónás nem volt hanem bólts embe-
 reket berzetenec, azocat Diaconofocnac
 hittác, most cáplánocnac, kic hez kinec mi
 náualáia volt ment, vag tanáts kerdeni,
 vag tanulni valami dologba, vag lelki vi-
 gasztalást venni. Ha valami dologbol ki
 nem tudott feselni, ennec tanátfáual élt. ha
 mit nem tudott hitnec agazatiban, meg
 kerdette, meg tanulta. Ha bünénec esmére
 téböl félelmes volt, meg rettent, vigasztalást
 odozatot vútt. Monthatatlan bep dolgoc
 volnánac ezec mostanis, de tuggátoc men-
 ni bertelen faytalanfág leßen em mostani
 O iij gonáfoc

gónáfocba. Amaz az Istenec igiééből (sem mi ſentnec érdemét nem monta elô) meg odozta, ezt monduán: Az vr mindenható Isten az w ſent fiánac, ac Chriſtus Ieſufnac érdemes halálánac általa meg botfáſſa at te bűneidet. Ez odozatnac hiuen az gonoüduözül. Valamicor hiſ az Isten igiéénec mindencor odoztatol, de kiuáltképpen ha czac témmagadnac ſoland ap pap talám bižoňosb lehetz benne. Azért io es ditféretes ecképpen odoztatnonc. Mindent az w hite odoz meg, mindent az w hitetlenſége kötöz meg. ha hiſ odozott vag: ha nem, kötözöt vag. De errül egebcor többet ſollonc.

Ammit igértem vala nectec Atámfiái üdönec, es helnec enni ſoroffágába im meg attam nem vg mint kellene, de czac mint lehetett. Ha eleget nem tehettem ed dolognac, megis at ti io voltotokért io neuen véſitec: Isten tizteſſégére czelekettem,

nectec üduoſſégtetre, mell üduoſſé-

get aggon minékönc Ata, ſiu,

ſent lélec. Amen. Imág-

gatoc érettem.

TABLA▶

At tíz parantsolatnac eleie.	A ij.
Az Isteni esmeretrül.	A iiij.
Az emberi esmeretrül.	A iiij.
Az eredet bünrül.	A iiij.
Ap parantsolatocrol.	B i.
Ap parantsolat három hasznárol.	B i. és iiiij.
Az sábad acaratrol.	B viij.
Az Isten acarattárol.	C iiij.
Az czelekedetrül.	D i.
Ac két igafuláfrül.	D iiiij.
Ap parantsolatocrül ren.	D viij. az ij Deig
Ac Credorol.	H i.
Ac Credo agazatirol.	H ij. az bötüig.
Az imátsfagrol.	L ij.
Am Mi atáncrol.	L ij.
Ah hitnec petsetirül.	M v.
Ah hitnec ielirül.	M viij.
Az áldozatrol.	M viij.
Ac keresztfégrül.	N z.
Az vég vatforárol.	N viij.
Az odozatrol.	O iiij.
Az gonásfrol.	O iiiij.

Ezenn ésmernec meg mindenec hog

Azt monga űduőzítenc az vég vatforán:

en tanitánim vartoc, ha egmált feretitec. Io. 13

JEGYZETEK.

1875

Ennek a régi magyar könyvnek egy teljes és egy csonka példánya ismeretes. Amaz az Erdélyi Múzeum könyvtárában őriztetik, emez pedig a M. T. Akadémia könyvtárában. Ritkaságánál fogva nem maradhatott ki ebből a sorozatból.

Nyomatásának helyéről s idejéről nincs benne szó. Azt, hogy Krakkóban, Vietoris által nyomtatott, megállapította Szabó Károly; a nyomtatás évét azonban eddig nem sikerült kideríteni. Révész Imre, a szerző életének körülményeiből azt következteti, hogy 1543 előtt aligha jelenhetett meg, mert, ugymond: «Dévay latin nyelvű műveinek megjelenését s a hazában való szétterjedését 1537 végére, vagy inkább 1538-ra lehet tenni: s hogy a magyar nyelvű hittani kézikönyv 1538—1541-ig nem jelent meg, abból következtethetjük némi valószínűséggel, mert a nevezett évek alatt fennállott az újszigeti nyomda, s Dévaynak Nádasdy Tamással s Sylvesterral való szoros egybeköttetésénél fogva talán nem minden alap nélkül véljük, hogy Dévay művének a kijelölt időben, Újszigeten kellett volna nyomtatnia; úgyde szakértőink ítélete szerint, Krakkóban nyomtatott az; 1542 és 1543-ban ismét bajosan készülhetett s láthatott világot, mert a nevezett évekre Dévay külföldi bujdosása esik.

Végre, hogy mind a hittani kézikönyv, mind az ének szerzése idejét csakugyan az 1543 utáni időkre tehetjük a lehető legbiztosabb valószínűséggel: erre nézve egyik indokunk az is, mert mindkettőben határozott jelei, sőt bizonyági vannak már a helvét reformátorokhoz való csatlakozásnak stb. (*Dévay Biró M.- életrajza és irodalmi művei. Pest. 1863. 56. 57. l.*)

Azokból az adatokból, a melyek 1863-ig Révész rendelkezésére állottak, nem igen lehetett egyebet következtetni. Fraknói csak 1880-ban tette közvé (Tört. Tár 1880. I—12. l.) Adalékait, a melyekből azt látjuk, hogy Dévaynak 1543 után itthon még zaklatottabb élete volt, mint külföldi bujdosása alatt. Azóta meg azt is megtudtuk Stöckel Lénárd 1545. június 12-én kelt leveléből, hogy Dévay e levél iratásakor már nem élt. A mi az újszigeti nyomdára való hivatkozást illeti, e nyomda történetére 1880-ban közöltem Sylvester két levelét 1536-ból és 1538-ból a R. M. Költők tára II. 489—491. lapjain s többet az Irod. Közl. III. évf. 89 s köv. lapjain, a melyekből elég világosan kitűnik, hogy miért nem nyomathatott Dévay könyve 1538 körül Újszigeten, valamint az is, hogy mikor a nyomda, működését megkezdhette, egész erejével Sylvester Újtestamentomán dolgozott.

Az ide csatolt levelek egyfelől Dévay életéhez szolgáltatnak újabb adatokat, másfelől művei nyomtatásának s megjelenésének helyére s idejére nézve tájékoznak bennünket. Magának Dévaynak a leveleiből kitűnik, hogy Nádasdy Tamás hírével indult külföldi útjára. 1536-ban kelt négy levelének mindegyike ahhoz van intézve. Az elsőben novem-

ber 10-én értesíti arról, hogy Nürnbergbe, egy csekélyebb bajon kívül, a mennyiben útközben egyszer a ló vele felbukott, szerencsésen megérkezett. Vitus Theodorusnak Dévay latin művéhez 1537. június 1-én írt előszavából eddig úgy tudtuk, hogy Nürnbergben csak a téli utazás miatt megromlott egészsége tekintetéből tartózkodott néhány hónapig: most azt látjuk, hogy útjának egyik célja gyomor-és szembetegségének orvosoltatása volt.

Következő, decz. 1-én kelt levelében azt írja, hogy orvosi kezelés alatt van, és hogy gyomorbajának már javulását érzi, de szemérről nem mondhatja ugyanazt. Említi, hogy Brandenburgi Györgyhöz, a ki nem tudja miért, magához hívatta, legközelebb szándékozik elmenni. «Könyvem rövid idő alatt meg fog jelenni» — folytatja azután. Mindkét levélből világos, hogy Vitus Theodorussal már elindulása előtt levelezett latin műve kiadása felől, mely levelek, az azokat jogtalanul magánál tartó Sárkány Antal révén aligha végkép el nem vesztek. Vitus az egy kötetben megjelent három mű valamelyikének elmaradását ohajtotta s e felett vitatkoztak, míg Dévaynak Nürnbergbe érkezése után szívesen beleegyezett, hogy az egész könyv kiadassék. Harmadik, decz. 3-án kelt levelében ismét említi, hogy könyve rövid időn meg fog jelenni, csak volna a ki a nyomdászt kifizetné. Első levelében hivatkozik arra, hogy Vitusnak hozzá írt leveleit közölte Nádasdyval. Ennek tehát előre volt tudomása az ajánlás szerint különben is Sárvárrott írt könyvéről s Dévay csak tőle várhatta e kiadás költségeinek fedezését. Hogy miért szól a fizetésről csak így szele mentében? annak okát a Sylvester Újtesta-

mentomának kinyomatására vonatkozó sorokban találjuk meg, hol ennek költségeire ezt mondja: azt hiszem azonban, hogy a pénz most más, ennél sürgetőbb dolgokra volna szükséges.

Dévay latin munkájáról eddig azt véltük, hogy Bazelben nyomatott. Sculteti könyvének egy sora és az a körülmény, hogy 1537. május 29-től októberig semmi adatunk sincs Dévayról, azt tették valószínűvé, hogy Dévay ez alatt Bazelben járt s művét ott nyomatta. Most e levelek arról győznek meg, hogy könyve Nürnbergben került ki a sajtó alól.

Ki volt az az Ottó, a kire Dévay mint barátjára hivatkozik, a ki kész lett volna Sylvester Újtestamentomának kinyomatására vállalkozni és a kiről ezeknél fogva feltehetjük, hogy Dévay latin munkája nyomtatásának is eszközlője volt? Johannes Ottóra gondolhatunk, a ki *Novum et insigne opus Musicum sex, quinque et quatuor vocum cuius in Germania hactenus nihil simile usquam est editum* — czimű s I. Ferdinándnak ajánlott művét *Noribergae in celeberrima Germaniae vrbe arte Hyeronymi Graphei civis Noribergensis M. D. XXXVIII.* — nyomatta ki. — Adelung Lexiconában ez olvasható róla: Otto (Johann) ein Nürnberger Tonkünstler, und der erste bekannnte Notenverleger. Er fing damit an, dass er 1537 sein *Novum et insigne opus musicum* 4 et 6 *vocum* daselbst in den Druck gab. Darauf errichtete er 1543 einen ordentlichen Musikhandel, und starb 1560. Vergl. Doppelm. pag. 199. — Dévay latin könyvének papírját, betűit tehát általában nürnbergi sajtótermékekkel s különösen Grapheus és a Koberger-féle nyomda örököse, Petreius ez időbeli kiadványaiéval kellene összehasonlítani.

Különös, hogy a nürnbergi gazdag könyvtár és muzeum, a hova a hír szerint első magyar nyomtatványtól (1484) kezdve, a legújabb időkig, a midőn a kassai dominicanusok codexei mázsa számra ugyanoda vásároltattak meg (*Századok* 1870. 352. l.) annyi nyom vezethetne bennünket: még mindeddig nincs kellően átkutatva.

Az a hallgatás, melyet Dévay, nürnbergi barátjaival történt megállapodása után, a példányok biztos helyre juttathatása czéljából ajánl Nádasdynak, azt is megmagyarázza, miért kellett a könyvnek hely és év nélkül látni napvilágot.

A negyedik, deczember 19-én kelt levélben már nem említi könyvét, hanem arról a miről első és második levelében írt, hogy t. i. az új évre Wittenbergbe szándékozik, határozottan írja, hogy szombaton, decz. 23-án oda indul. Alig képzelhető, hogy ha könyve nyomtatásának befejezése elé akadály gördült volna, a mikor annak legközelebbi megjelenését két előbbi levelében érinti, Nürnbergből távozása előtt kelt utolsó levelében arról meg ne emlékezett volna. Igaz hogy Vitus ajánló levele csak 1537. június 1-én kelt s e miatt különösnek látszik az a feltevés, hogy a könyv nyomása már 1536. deczemberében befejeztetett. Ha azonban a legközelebbi megjelenés kétszeri említését tekintjük, továbbá azt az ovatosságot, melylyel a kiadás helye és éve mellőztetik, a Nádasdy lelkére kötött hallgatást, míg a kiadás példányai elszállítatnak s végül a Vitus ajánlásának kelte (június 1.) és Dévay elhallgatásának vagy eltűnésének ideje (május 29.) találkozására gondolunk: csaknem bizonyosnak tarthatjuk, hogy Dévay latin könyve 1536. deczem-

berében került ki a sajtó alól s példányailegalkalmasabbnak tartott s előre megállapított időben és helyekre szállítottak. Vitus ajánló levelénekezzel ellenkező kifejezései alig jöhetnek tekintetbe, ha azokat Dévay decz. 1-én kelt levelének azzal a helyével vetjük össze, mely a *totus liber* megjelenését illető egyetértés megtörténtét tudatja Nádasdyval. E szerint nem is Vitusnak kellett Dévayt sürgetni, hanem Dévaynak sikerült arra Vitust rábirni. A mit tehát Vitus ír, azt a későbbi keltezéssel együtt olybá vehetjük, mint a mi a könyv nyomtatása idejének s helyének titokban tartása érdekében íratott. Ezért nem tartózkodott Dévay sem tovább Nürnbergben, s azonnal Wittenbergbe ment, a mint a könyv elkészült.

Dévay wittenbergi időzését eddig két részre osztottuk. Melanchthonnak Vitushoz 1537. okt. 6-ról Nádasdyhoz pedig okt. 7-ről, kelt levelei erre semmi okot sem szolgáltatnak. Művének Bázélbe képzelt megjelenése vezetett bennünket félre: míg most a mellett maradhatunk, hogy 1537 elejétől októberig egy folytában Wittenbergben tartózkodott. Hazajövele idejéről sincs adatunk, ha azonban ez megtörtént is 1537 őszén, Werner Györgynek Prágából 1538. april 9-én Pereg Albert pécsi préposthoz írt s itt V. sz. a. közölt leveléből bizonyos, hogy csak kevés ideig maradhatott itthon. A telet Krakkóban Vietoris Jeromos nyomdász házában töltötte, mialatt magyar nyelven írt könyve ott ki-nyomatott, a melyből a nyomdász, a Prága felé Krakkón át utazó Wernernek oly célból adott át néhány példányt, hogy juttasson belőle egyet vagy kettőt Sylvester kezéhez, a ki, ha az új helyesírás

(nova ratio) tetszeni fog neki, talán vele fogja nyomatni Újtestamentumát; ha pedig azt nem hagyná helyben, ő a Sylvester utasítása szerint is kész a munka nyomtatását elvállalni. Werner a könyv két példányát Peregi Alberthez küldi, hogy egyiket tartsa meg s csak a másikat küldje el Sylvesternek, — ha ugyan oly veszedelmes tanításokat nem fedez fel benne, a mikért annak elnyomását tartaná szükségesnek, vagy legalább nagy ovatossággal juttassa Sylvester kezéhez, mert a szerző, ha ugyan egy azzal a Mátyással, a kit az egri püspök egykor Kassáról fogságba vitetett, eretnek-ség gyanújába esett.

Peregi Albert május 9-én Pozsonyból írt levelével (VI. sz.) küldi el a könyv egyik példányát s Werner levelét is Sylvesternek Sárvárra. Örvend, hogy 1532-ből származó ismeretségek, a midőn Krakóban találkoztak, Werner megbízása folytán most megújíthatja. Válaszát várja s ajánlja, hogy ő maga is írjon Wernernek is, Vietorisnak is. — Sylvester, Peregi levelét, visszavárárolag, Nádasdynak küldi el. Észrevételeit a külső cím tisztán maradt részére jegyzi fel. A sárvári nyomda művezetőjének hanyagságát már közzé tett leveleiből ismerjük. Vietoris ajánlatát úgy magyarázza, hogy ennek arról tudomással kell birnia. Ő Pereginek is, Vietorisnak is megírta, hogy miután Nádasdy az Újtestamentom kiadásának gondját egészen magára vállalta, annak akarata nélkül semmitsem tehet. Végül, hogy Dévay helyesírását nem minden részében helyesli.

Dévay Orthographiájának megjelenését már Révész 1538-ra állapította meg. Erről van-e itt szó, vagy hittani művéről? ez a kérdés.

Vietoris és Sylvester csupán a helyesírás kérdését érintik. Werner hittani tekintetben a könyvet egyenesen Peregi cenzurája alá bocsátja. Peregi e tisztet mindenestől Sylvesterre hártja. Sylvester csak a helyesírásról nyilatkozik.

Az Orthographia első, 1538-diki kiadását nem ismerjük. Az ismeretes kiadáson nem fordul elő Dévay neve. Ha e név az első kiadáson rajta állott volna, semmi ok sem volt arra, hogy a ma ismeretes kiadásról elmaradjon. Werner nem említi az anonimítást, hanem a szerzőt Mátyásnak mondja s egynek gyanítja azzal, a kit az egri püspök elfogatott. Midőn a könyv tartalmáról szól, nem különbözteti meg annak nyelvtani és vallásos részét, hanem általában mondja: *quae insunt huic libello, non satis teneo*. Arról a mi az Orthographiában van, Werner ezt nem mondhatta volna. A vallási rész oly egyszerű, gyermekek számára írt imádságokból s egymásmellé sorozott szentírásbeli helyekből áll, hogy ezekről Werner is képes lett volna véleményt mondani. Az imádkozáskori keresztvetés előírása és az angyali üdvözlés megtartása egyrésztől, a szentek tiszteletének mellőzése másfelől, lehettek volna a vélemény-nyilvánítás tárgyai ennek az iskolai könyvnek elbírálása körül. Peregi leveléből kitűnik, hogy Wernert mire tartja képesnek, de egyszersmind az is, hogy Sylvester véleményét, épen a Werner által felvetett kérdésre nézve ohajtaná hallani, a mi Dévay hittani művével szemben inkább érthető, mint az Orthographia hittani tartalmával.

Ha e tekintetben még valami kétség foroghatna fenn, annak eloszlatására talán elég Serédi

Gáspárnak szintén Prágából 1538. márczius 7-ről kelt, VII. sz. a. közölt levele, melylyel vélekedésünk szerint ugyancsak Dévay jelen művének egy példányát küldi ajándékol Nadasdy Tamásnak. Serédy a példányt Perényi Péter számára köttette be, de a kapóra jött alkalomtól Nadasdynak küldi el s azt írja róla, hogy annál a *libellus evangelicus*-nál rövidebbet, jobbat s hasznosabbat nem ismer.

Serédi és Werner mindketten hivataluknál fogva időztek Prágában, a hol I. Ferdinánd király az 1538. év első hónapjait töltötte (*M. Országgy. Emlékek II. 25. 69. l.*) Amaz mint főkapitány, emez mint kamarai tanácsos volt jelen.

Ha csupán Serédy levele volna előttünk, azt lehetne mondani, hogy a könyv, a melyet Nadasdynak küldött, Székely Istvánnak szikszói iskolamester korában ugyancsak Krakkóban s szintén 1538-ban kiadott *Keresztyénségnek fundamentumárul való tanuság* című könyve lehetett. Ezt a nézetet azzal is lehetne támogatni, hogy a mint utóbb Dévayt Serédy alkalmazta a szikszói iskolamester-ségre, épen úgy tőle nyerhette azt a tisztet Székely is: annál fogva mi sem természetesebb mint, hogy Serédynek, mint patronusának, megjelenése után azonnal megküldötte könyvét. Azonban Bod Athenásából tudjuk, hogy ennek mind első, mind második kiadása iskolai könyv volt, melyet Székely a szikszói gyermekeknek ajánlott, s csak 1546-ban megjelent harmadik kiadásáról írja Bod, hogy az már bővebb, szép tudós munka. Ezért az nem lehetett az a *libellus evangelicus*, melyről Serédy szól, hanem csak a Dévay Orthographiájához hasonló könyvecske.

A másik munka, melyről nagyobb valószínűséggel lehetne állítani, hogy Serédy azzal kívánt kedveskedni Nádasdynak: Gálszétsi Istvánnak ugyancsak Krakkóban s szintén 1538-ban megjelent *A keresztyén Tudományról való rövid könyvecske* című munkája volna. Gálszétsi műve épen úgy elveszett, mint Székelyének a kiadásai, de szakaszainak címét Bod feljegyezte. Ha ezeket Dévay jelen munkájának *Tábla*-jával összevetjük, a két könyv tartalommutatóját hasonlónak találjuk, csakhogy Dévayé bővebb. Nem tudjuk, hogy Gálszétsi könyve megjelent-e 1538 elején, míg Dévayénak megjelenéséről Werner György levele tanúskodik. Serédy nem bizonyos affelől, hogy Nádasdynak nincs-e már birtokában az általa küldött könyvnek egy példánya? Ez arra látszik mutatni, hogy Nádasdy és Dévay összekötetése nem volt előtte titok.

Vietoris a könyvből több (*aliquot*) példányt adott át Wernernek s arra kérte, hogy abból egyet vagy kettőt juttasson Sylvester kezéhez. Werner midőn Prágában arról győződik meg, hogy ennek teljesítésére nem lesz alkalma, nem valamennyit, hanem csak két példányt küld Peregiének s azt is felhatalmazza, hogy csak az egyiket juttassa Sylvesterhez, a másikat tartsa magának. Werner Prágából április 9-én írja levelét Peregihez; Serédy szintén Prágából küldi a könyvet Nádasdynak márczius 7-én kelt levéllel. Az egy havi időköz alatt láthatta be Werner, hogy nem lesz módjában Sylvesterrel személyesen találkozni, vagy a többi, általa Prágában szétosztott példány olvasóitól hallott nyilatkozatok után tanácsosabbnak vélte

a könyvet Peregi cenzuráján keresztül juttatni Sylvesterhez.

Peregi május 9-én küldötte a könyv egyik példányát Sylvesternek. Mire ez azt kézhez vehette, mint Dévaynak VIII. IX. sz. a. mellékelt leveleinek kelte mutatja, a szerző is haza érkezett. Mindkét levél Újvárról (Német-Újvár?) van keltezve; az elsőben Nádasdyt odaérkezéséről s arról tudósítja, hogy a maga dolgairól Sebestyén által élő szóval értesítette s rendelkezését várja. A másodikban arra kéri, hogy ha útra indul (bizonyosan Pozsonyba, a június 15-re összehítt országgyűlésre): ládájának, melyben könyvei vannak, mivel azok nélkül el nem lehet, Pozsonyba szállíttatása iránt intézkedjék.

E két levél helyre igazítja azt a sejtelmet, mintha Dévay visszatérte után ismét Sárvára ment volna. Azok a körülmények, a melyek a művei nyomtatása körüli titkolózást szükségessé tették, okul szolgálhattak arra is, hogy pártfogója közelében, a kihez való viszonya — mint látszik — semmit sem változott, ne mutassa magát. Első megállapodásának helye most már tudva van előttünk, de az még csak ezután derülhet ki, hogy itt mennyi időt töltött s innen ment-e egyenesen és mikor, Perényi Péterhez?

Minthogy tudomásunk van Serédynek ama szándékáról, hogy a Nádasdynak küldött könyvet tulajdonképen Perényi számára köttette be: nem alaptalan a feltevés, hogy egy másik példánnyal csakugyan megajándékozta Perényit. Ez az ajándék-könyv egyengethette azt az utat, melyen Dévay Újvárról Perényihez jutott s midőn kettőjük közt, az Úrvacsorabeli kenyér átváltozása felett folyta-

tott vita meghasonlást idézett elő, ismét ez az ajándékkal küldözgetett és Serédy által minden addig ismert hasonló munkánál jobbnak s hasznosabbnak nyilvánított könyv nyitotta meg Dévay előtt a Serédy oltalma alatt álló szikszói iskola tantermét. (*Fraknói, Adalékok 4. l.*)

Bővebb fejtegetés helyett elég e könyvnek az *végvatsoráról* szóló fejezetére rámutatnunk s ennek tartalmát Dévaynak, a közte és Perényi közt folyt vitára vonatkozó eme szavaival egybevetni: *Summa controversiae: Panis circumlatus, aut in cancellos inclusus, sacramentum non est. Ille* (Perényi) *pro sacramento habet, condiciones ad integritatem sacramenti pertinentes non admittit.* Itt a 106. lapon: melly kenyér, melly bor, nem változat szerint de hitemnek bizonyossá tétele szerint, bizony Christusnak szent testét, szent vérét aggya nekönk.» Lehet, hogy a könyvnek épen a vitára okot szolgáltatott szavait idéztük.

Ezek szerint Dévay 1536 őszén maga gyógyíttatása s kész művei kiadása végett utazott külföldre. Latin műve nem Bazelben, hanem Nürnbergben nyomtatott. — Wittenbergből, ha haza jött is, azonnal Krakkóba ment, hol hittani magyar műve nem 1543 után, hanem 1538 elején került ki Vietoris sajtója alól. — Ennek a példányait vitte magával Werner György Prágába; ezekből küldött Serédy Gáspár Nádasdy Tamásnak, Perényi Péternek. — Ennélfogva Dévay 1538-tól kezdve határozottan a helvét irányhoz csatlakozott. — Krakkóból 1538 tavaszán haza jöven, Újváron állapodott meg. Nádasdy Tamáshoz való viszonya nem változott.

I.

Dévay Mátyás Nádasdy Tamásnak.

Nürnberg, 1536. november 10.

Post perpetua obsequia etc. gratiam et pacem per Jesum Christum. Norembergam usque, gratia deo, Magnifice Princeps venimus in pace, nec quidquam accidit incommodi, praeterquam quod ego semel cum equo cecidi, idque factum non ipsius, sed meo vitio multum sanguis e naribus effluxit, consultus medicus, sed jam gratia deo sanus sum. Hoc usque equum nondum potui divendere, vereor ne possim tanti, quanti emptus est, foeni et avenae magna penuria et hominum edalia dantur magno. Pridie, quo haec scriberem, accepi habitationem cum tabula, credo non minoris ad septimane tempus rhenense uno. Joannes Farkas dedit fl. 20, quos vel Caspar Leczer vel Volffgangus Pener, quos credo et Dominationem Vestram Magnificam novisse, solvent hic, et Hassagi sumptu in itinere, me adjuvarunt, insuper florenos X. dedit, dabat et plus, sed accipere nolui. Ivit ipse Vittenbergam et a me et a Vito magistro praedicante diligentissime Philippo, et aliis fratribus commendatus. Haec ipsius voluntate scripsi, et quidem soli Magnificentiae Vestrae, petiitque eandem, ut matrem sollicitaret, ne ei deesset; coactus est et Vienna pro debitis suae parentis plus XV. fl. perdere. Cum doctoribus adhuc nihil egi. Expectatur in civitate Optalinus, qui celebrior in tota habetur Germania. Hunc praestolor et ego, et quidem consilio fratrum. Cum Vito magistro, praedicante apud Sanctum Sebaldum jam egi aliquoties quam familiarissime, ejus et litteras Magni-

ficentiae Vestrae ostenderam. Sunt hic boni viri et docti, politia egregie instituta, unum dumtaxat coenobium in quo sunt monachi tres, nonnarum (?) duo, exire liberum, intrare non item, sed nullam habent potestatem vel praedicandi vel alios in suum ordinem recipiendi. Rasippone venit ad nos Gerardinus Tercus, Ungaricae linguae non ignarus, qui inter alia humanitatis officia coepit me allicere, quod si egerem sumptu, acciperem ab eo, ipse enim libenter daret. Miratus sum hominis candorem et pietatem in fratrem, ipse tamen actis gratis honorifice renui oblatam munificentiam, hic tamen nisi fuisset commendatus bonis viris, nescio gravius forte fuisset. Sarcinula mea adhuc est in itinere; si oculis et ventri consuli possit et bulga non exhaurietur, intrarem et ego Vittebergam et aliquousque apud illos essem, audio multos Ungaros esse istic. Haec in praesentia, alias plura et credo etiam certiora de rebus meis Magnificentiae Vestrae scripturus. Credo Magnificentiam Vestram cum meo famulo id effecisse, quod oportuit. Eandem Christus Iesus ad multa tempora, cum sua honestissima conjuge conservare dignetur Amen. Norenbergae in profesto Martini Anno salutis 1536.

*Dévay M. Vestrae
Mancipium etc.*

Kivül:

Spectabili ac Magnifico domino Thomae de Nádasd domino et patrono mihi semper observandissimo.

Ad Sarvar.

Eredetiye fél iv 2-rét, a zárlatán zöld pecsét nyomával.

Az Országos Levéltár kincstári osztályában.

II.

Dévay Mátyás Nádasdy Tamásnak.

Nürnberg, 1536. deczember 1.

Obsequia, orationes, gratiam, pacem. Accepi ex litteris Ambrosii Hilarii, fratris mei, Magnificentiam Vestram Viennam velle venire ad regem; utinam concluderent bona. Hic de novis Turcarum in Sclavoniam et Ungariam impressionibus varia feruntur, velim sane si irrita essent, nam si vera sunt, vel prima fronte Velike impetum eorum sentit. Nunc jam sum in cura medici, stomachi sanitatem, magis quam oculorum sentio. Die lunae proxima ad Georgium Marchionem, qui a Norinberga quinque milliaribus habitat, volente deo proficiscor, rogavit enim me, ut veniam ad se. Quid velit nescio. Equum necdum vendidi, sumptus intollerabilis, et vereor ne non possim vendere aut saltem florenis 16, foenum centenario emitur et appenditur, aut ipsi marchioni, quanticunque voluerit vendam. Liber meus brevi prodibit. Vitus praedicator apud Sanctum Sebaldum, alioquin vir doctus, qui profecto aliquot millia hominum habet semel in praedicatione sua, non vellit controversiam, quam prius non admittebat, sed ex corde, et toto affectu vult, ut totus liber videat lucem. Nuper quaerebam, quid impietatis invenisset in eo, nihil sane, respondit, charissime Mathia et hoc mihi summopere placet, subjunxit, quod salutem per solum Christum portam, ita maxime urget. E Vienna aliquot litteras dederam ad me Antonio Sarkan, cum adhuc essem domi, unas ex illis Sarkan resignavit, in quibus tractabatur nostra controversia, nec restituit, quamvis rogaverim et scripserim pro eis. Iam ab ipso Hassági intellexi, quod

hoc sparsere me ignorasse ea quae praedicavi et propter hanc causam veni in Bavariam, ut discerem certiora, haec et Zalaj dicebat a parente Magnificentiae Vestrae audivisse, sed tunc ego putabam, haec inania esse. Gratia deo, quod isti ne verbum quidem mihi contulerunt, sed ubique eodem sede insedimus, sed miror Antonii unitatem, qui cum nec Christianus sit, nec Ethnicus, sed ex his duobus unus, conflatus nebulo et scurra audet se in alienam messem ingerere et suae humanitatis immemor, ut fidei suae commissas litteras non reddidit tantum, sed resignatas prostituit aliis, de eo in praesentia plura non scribam. Accepi ab eodem Vito multos Ungaros esse Vittembergae, ad ferias epiphaniarum volente deo, forte videbo eos, scripsi Hassági, sed adhuc non habeo relationem. Magnificentia Vestra urgeat parentem eius, ne ei desit, mihi sane magno adjumento extitit; placet fratribus, ut editio libri ne innotescat multis, donec exemplaria deferuntur, ne a correis malis impediatur, quare et Magnificentia Vestra non cuiuslibet dicat. Me Magnificentiae Vestrae, eandem Christus Iesus conservet cum sua conjuge et familia amen. Norembergae secundo die Andreae. Anno salutis 1536.

*Devai Vestrae Magnificentiae,
Mancipium.*

Klvül:

*Spectabili ac Magnifico Domino Thomae de Nadasd
Domino et patrono meo semper observandissimo.*

Ad Sárvár.

Eredetiye fél iv 2-rét, zöld viaszba nyomott papirossal borított pecsétjének alakja kivehetetlen. Az Országos Levéltár kincstári osztályában.

III.

Dévay Mátyás Nádasdy Tamásnak.

Nürnberg, 1536. deczember 3.

Post obsequia et orationes. Gratiam Christi etc. In feriis divi Andreae apostoli de rebus meis abunde scripsi Magnificentiae Vestrae, hic multa feruntur ex parte Turcarum, nescio si vera, velim quam maxime, si falsa essent. Valentinum Török dicunt defecisse ad Joannem. Est hic civis quidam, Volfgangus Perner, qui etiam mihi nonnihil amicitiae officia exhibuit et a me et ab aliis audivit Magnificentiam Vestram ad regem Viennam velle venire, qui dicit ex parte quarundam mercium cum suis fratribus, litteras Magnificentiae Vestrae habere, qui magnopere rogat, Magnificentiam Vestram uti ipsi regi super solutione debiti loqueretur, dicit fore ex summa 80,000 fl. vel remissurum vel donaturum fl. 100, si ita res habet, debet etiam Magnificentia Vestra nonnihil pro hac re apud regem laborare. Dicunt Francum illedere caesari, quod voti compos fieri non potuerit et novum pactum Barbarusam cum eodem fecisse. Fertur et summam pestem vel summum pontificem excessisse, timendum ne eo peior sufficiatur. Ad futuram aetatem nil boni divinatorum ex parte Turcae et vereor ne non Hungaria sentiat furorem. Postridie postquam haec scripsi, volui ire ad marchionem, quid istic egerim, scribam Magnificentiae Vestrae. De meo libro scripsi in superioribus litteris, qui prodibit brevi, si esset, qui calcographo numeraret. Novum Testamentum possit cudi hic ungarice, meus enim amicus Otto susciperet hunc laborem, super hoc aliis fratribus scripsi, sed credo, alia nunc esse graviora

negotia ad quae pecunia opus esset. Me Magnificentiae Vestrae commendo, eandem Christus Jesus ad multa tempora conservet Amen. Noremburgae 3. decembris Anno salutis 1536.

Matthias Devaj
Magnificentiae Vestrae Mancipium.

Kivül :

Spectabili ac Magnifico Domino Thomae de Nadasd, domino et patrono mihi semper observandissimo.

Eredetije fél iv, 2-rét, zöld viaszba nyomott pecsét nyomával.

Az Országos Levéltár kincstári osztályában.

IV.

Dévay Mátyás Nádasdy Tamásnak.

Nürnberg, 1536. december 19.

Obsequia, orationes, gratiam, pacem. Cum nanciscor idoneos tabelliones non possum non scribere Magnificentiae Vestrae. Stomacho utcunque consultum est, oculis non item. Optalminis, donec fui apud marchionem, venerat Noremburgam, sed iterum rediit domum, quocum nec loqui potui. Hunc unicum laudant in tota Germania hac in re expertissimum, ego deo duce sabato sequenti Vitembergam versus solvam, medicum in redeundo, si deus voluerit, vel in propria domo quaesiturus, est sub ditione marchionis Georgii, quem credo Magnificentiam Vestram optime novisse, qui me in eadem civitate sua excepit humanissime, equum tanti quanti emptus est, habet, insuper florenos 20 Rhenenses dedit, una tantum coena potui cum eo esse, nam alio die

domum properabat ad Olpoch (Onolzbach). Cum doctore Joanne Raymon, qui egit Budae, multa locutus sum, qui Magnificentiam Vestram novit bene, qui et convivio me excepit, dixi. Ex pecunia Hassagi praeter sumptus in itinere accepi florenos X, rogo Magnificentiam Vestram, urgeat parentem suum pro mittenda pecunia. Petit item Magnificentiam Vestram magnopere ut et ad sequentem annum agat istic ubi est, dedit jam ad me litteras, sanus est, plures 2100 studentibus dicit esse etc. Caesarem omnino ad Hispanias rediisse persuasum habent, unum exemplar pasquilli est, quod exprobrat caesari voticomptem non potuisse fieri de Gallo. Hic de Turca multa feruntur, rogo Magnificentiam Vestram, scribat mihi cum potest, de rebus Ungaricis, quae scripta possim et aliis nonnullis cupidis ostendere, hic nam nihil habemus. In Anglia inter regem et reginam magnos tumultus exortos esse dicunt. Magnificentiam Vestram Christus Jesus conservet. Norenbergae feria tertia ante Thomae apostoli Anno salutis 1536.

Devaj M. Vestrae
deditissimus.

Nunc hic hyems maxima est.

Kivül:

Spectabili ac Magnifico domino Thomae de Nádasd,
domino mihi semper observandissimo.

Ad Sárvár.

Eredetije fél iv, 2-rét, zárlatán zöld pecsét nyomával.

Az Országos Levéltár kincstári osztályában.

Werner György Peregi Albertnek.

Prága, 1538. ápril 9.

Reverende mi Domine Praefecte salutem et plurimam mei comendationem. Si Dominus Blasius noster ad vos pervenit, non potest meus in hanc aulam adventus latere R. D. Vram. Nam et ipse cum domo profiscisceret, apud me fuit, et litteras a me accepit, quibus Rev. D. Vestram de profectione mea feci certiore. Cum Cracoviam venissem in hoc itinere, Hieronymus Viator chalcographus, qui de Sylvestro novi, ut dicitur, testamenti interprete inquit, quem admodum aliis litteris R. D. Vrae significavi, exhibuit mihi aliquot exempla libelli cujusdam hungarici, rogans ut unum atque alterum ad ipsum Sylvestrum perferri curarem. Cum vero ad hoc efficiendum nulla mihi succurrit ratio, mitto ea ad R. D. vestram, cui si qua se dabit occasio, ne gravetur quaeso porro ad illum transmittere. Affectat ea re hoc unum chalcographus, ut illi innotescat, et aliquem gustum laboris sui exhibeat, quum nova quadam ratione scribere hungarice coeperit, hungaro quodam iuvene neque indocto, neque inelegante, quem domi suae alit authore. Cuius ratio si probabitur Sylvestro, hoc facilius confidit fore, ut versionem novi testamenti si quam paratam habet, sibi tradat excudendam. Quod si non probabitur, pollicetur idem se eam, quam Sylvester praescripturus est, diligentissime secuturum et observaturum. Credo R. d. vram ex his facile intelligere, quanta cupiditas hominis animo ad consequendum hoc opus incesserit. Si quid autem ei R. D. Vrae vel studium, vel suffragatio apud Sylvestrum prodesse potest,

ne molestum sit rogo R. D. Vrae, efficere, ut ejus cupiditati satisfiat.

Porro quae insunt huic libello, non satis teneo. Quia tamen author ejus, si tamen is est Mathias, quem Rsmus quondam Dominus noster Agriensis Cassovia extractum istuc captivum adducendum curavit, in suspicionem venit hereseos, si R. D. Vra cognoverit in eo quaedam esse, quae periculose docentur aut dantur in vulgus, aut premendum eum, aut caute ad illum perferendum curabit. Quid autem et ipsa R. D. Vra egerit, et quid Vietori a Sylvestro expectandum sit, rescribet eadem ad me, quamprimum comperti aliquod est habitura, ut habeam, quod illi respondeam, qui me hac de re nunquam desinit sollicitare. Est vir bonus, qui studio habet, ut quam plurimis quantum potest inseruiat, eoque nomine dignus est, ut eius commodis faveamus. Ego me haud ita multos dies hic consumpturum esse spero. Revocat me domum ingens desiderium meorum, quos non satis idoneo tempore deseruisse videor. Certe quantum per me stabit, haud committam, ut proximis feriis paschalibus hic inueniar. Quae hic exstant nova, quae quidem mihi nondum licuit cognoscere, puto Rev. Dnum Jauriensem diligenter ad R. d. Vram perscribere. Dominus Deus eandem servet et sospitet. Datum Pragae 9. die Aprilis anno 1538. servitor Geor. Ver-
nherus m. p.

Alterum libellum satis erit ad Sylvestrum mittere. Alterum d. vra pro se si voluerit, poterit retinere.

Kivül:

Reurdo domino Alberto (de Pereg) Praeposito Q. Q. Regio Consiliario et Praefecto Camerae hungaricae imo et amico observandissimo.

Eredetije egész iven. Az Országos Levéltár kincstári osztályában.

VI.

Peregi Albert Sylvester Jánosnak.

Pozsony, 1538. május 9.

Egregie ac erudite vir, domine et amice honorandissime. Salutem et amicitiae commendationem plurimam. Quamvis D. V. parum mihi de facie nota esse videatur, nisi si nondum animo suo excidisset commercium illud, quod mihi in anno domini 1532 (siquidem hoc recte teneo) Craccouie tunc interesserat, dum nuncius apud Regem Poloniae existens, farraginem erasmicarum epistolarum emeram. Qui quidem liber apud me existens etiamnum, memoriam illius paucarum admodum horarum, consuetudinis, ob oculos ponit, ac plane animum refricat. Quae autem ut exsuscitetur consuetudo, et novo quodam coulescat incremento, facit vel potius dedit argumentum summa petitio domini et fratris mei Georgy Wernery consiliarü regii ac magistri camerae huius, in qua et ipse inter alios locum unum obtineo, cuius petitio quam sit amica et quid per me fieri exoptet, in emendandis vel probandis libellis illis quos doctor Mathias Deway opera hieronymi Vietor excudendos cupiat, ex eiusdem literis hic in specie inclusis licet dominationi vestrae cognoscere, quibus adiunxi vnum exemplar etiam libelli illius. Jam inde existimo dominationem v. memineri pro amicis vltro se offerentibus officii, idque cum ad unam, tum vero maxime ipsius sui Verneri, hominis alioquin in utraque lingua praestantissimi petitionem studiose facturam, quod amborum

votis respondere ex sententia videatur ; lectis igitur literis ipsis, tandem velit eas cum animi sui certa significatione iterum ad me remittendas curare, ut ego et Vernero et Calcographo craccouiensi quid in emittendo in lucem libello faciendum ulterius sit, possim perscribere. Verum ad incrementum honoris dominationis vestrae pertinere putarem, si ipsa haec literis sola ad utrumque perscriberet. Me dominationi vestrae commendo, quam Christus seruet ac sospitet. Datum Posony 9. Mai Anno domini 1538.

*Albertus de Pereg,
Praepositus-Quinqueecclesiensis, Consiliarius regni et Camerae eiusdem praefectus.*

Kivül :

Egregio domino Magro Joanni Silvestri Bonarum literarum professori in Saarwar Agenti, nobis domino amico et uti fratri honorandissimo.

A külső czímtől oldalt Sylvester kezétől :

Haec mihi non scriberet Vietor ut ego ariolor, nisi intellexisset Strutum nihil efficere. Sciebat enim iam in Hungaria esse imprimendo Magistrum. Mathias enim Vienna perscripserat.

Exemplum harum literarum eadem remittat.

Respondi Alberto praeposito et Vietori me nihil attemptare sine voluntate do. v. m. propterea quod omnem edendi novi testamenti curam eadem in se recepisset et quod rationem scribendi in nostra lingua Matthiae nostri non in omnibus probarem.

Eredetije egész iven.

Az Országos Levéltár kincstári osztályában.

VII

Serédy Gáspár Nádasdy Tamásnak.

Prága, 1538. márczius 7.

Spectabilis et Magnifice Domine, Amice nobis plurimum observande. Post salutem mei ipsius commendationem. Postea ut Regia Majestas, dominus noster clementissimus intellexit, quod Magnifica Dominatio Vestra simulque alii domini juxta priorem nostram petitionem ad litteras parati sunt et propensi pro Spectabili Magnifico Domino Ludovico Pekri fide jubere, habuit non parvam intercessionis Illustris Dominae ducis (igy) Masoviae omniumque nostrum rationem, ipsique dominae in rebus eandem gratiosam relationem f....., ut videlicet jussu suae Majestatis ipsa se in pr..... simul cum fidejussoribus aut eorum litteris..... propediam conferat, ubi tum visis fidejussor..... missioni gratiose consulere volet. Certe, quamvis..... dominum Pekri odium potius sibi apud Magnificentiam Vestram....., quam id meriti habere, ut dignus hoc Magnificentiae Vestrae..... videatur. Facit tamen Magnificentia Vestra in hac re nihil non laude dignum, ideo quod huic cognoscere nemo non poterit Magnificentiam Vestram atque etiam alios dominos cum ea mutuis erga amicos etiam non admodum satisbenemeritos officiis sedulo gratificari studiosos esse. Nos quoque valde ab ea grato id animo accipimus sane eidemque pro tali tantaque erga praefatum dominum et amicum nostrum benivolentia atque favore immensas agimus gratias non minoris ducentes id amicitiae ac si nobis collatum fuisset, pro quo Magnificentiae Vestrae omnes felices et prosperos successus

praecamur favemusque ex animo. Ceterum scimus Magnificentiam Vestram eminus ad hostes Christiani nominis Turcas habitare, fideleque concionatore opus habere. Mittimus idcirco eidem per praesentium ostensorem, dominum Herkowith, libellum quendam evangelicum, succinctum quidem et pusillum satis, talem tum eumque, quod nos ad hunc diem brevius quidem sed melius quidquam et magis proficuum ne in majoribus quidem codicibus reperimus. Quem ut a nobis Magnificentia Vestra bono animo accipere gratumque habere velit, diligenter rogamus. Feceramus namque ipsum domino Petro de Peren illigare, ut ex titulo a foris cognoscere licet, ob festinationem tamen praesentium ostensoris fieri non potuit, ut alium fecissemus hujus loco Magnificentiae Vestrae illigari facere, quin potius illi duximus demum hujus vice alium curare illigandum. Si vero forte is libellus etiam prius apud Magnificentiam Vestram habitus fuerit, non refert quidquam, quin imo exinde ipsa Magnificentia Vestra colligere potest, nos eum esse, qui saluti tum corporis, tum animae Magnificentiae Vestrae quantum in nobis est libentissime velle consulere, eidemque omnia felicia optaremus ex animo. Si est igitur prius apud se par libelli huius, poterit at hunc forte alicui bono amico suo dono mittere. Nova non dubitamus (Dominationem) Vestram ex Spectabilis Magnifici domini Leonardi de (Vels ?) generalis capitanei Regiae Majestatis in regno Hungariae . . . ris plane cognovisse. Quod superest Magnificentiam Vestram cupimus feliciter valere. Ex Praga septima die mensis marci anno domini 1538.

Caspar Seredi,
partium superiorum capitaneus
Regiae Majestatis.

Kivül :

*Spectabili et Magnifico domino Thomae de Nadasd,
Thavernicorum Regalium Magistro et Regnorum
Croatiae et Dalmatiae Bano domino et amico nobis
plurime honorando.*

Eredetije egész iv 2-rét. Egy nagy darabja va-
lami romboló hatású tintával leöntve kihullott.
Zárlatán vörös viaszba nyomott pecsétnek nyoma.

Az Országos Levéltár kincstári osztályában.

VIII.

Dévay Mátyás Nádasdy Tamásnak.

Újvár, 1538. május 30. és jún. 6. között.

*Post perpetuam orationum et obsequiorum meorum
commendationem, gratiam ac pacem per Christum
Jesum. Intellexi dominum Sarkan ad Magnificentiam
Vestram iturum et quia per Sebastianum nihil potui
Magnificentiae Vestrae scribere, ne negligentiae nota
mibi impingatur, paucis jam scripsi. Deus fortunet
negotia Magnificentiae Vestrae, det sapientiam ac vir-
tutem, ut suae expectationi possit respondere, nam hoc
pane cottidiano, quam egeamus praesertim hoc periculo-
sissimo tempore res loquitur ipsa, nec est humanitatis
virum tam deploratis rebus consulere, nisi adsit manus
dei nostri, quam sedulo precemur necesse est, qui igi-
tur est adiutor in tribulationibus, quae invenerunt nos,
adsit sua gratia, gubernet, reget ad sui nominis gloriam
etc.*

*Iterum auditur hostis nostri irruptio, quod oscitanter
autem agant, quorum interesset, nemo nescit. Vereor ne*

poenas contempti verbi dei et tyrranidis inauditae principum daturi simus. Solaretur me illud serere, nemo desperet meliora lapsis, si viderem innovari homines, si pararent viam domino rectam fide, charitate, sedulitate, oratione juvenescerent, sed peccati senio ita obducti potius esse videntur, ut propemodum omnis caro corrupisse viam suam manifestis flagitiis testetur, hic Magnificentia Vestra videt clarissime; ac quia charta quoque deficit, et ego desinam loqui, de rebus meis per Sebastianum nostrum viva voce Magnificentiam Vestram nunciavi. Expecto ejus voluntatem, quam Christus diu conservet Amen. Ex Ujvár inter octavas ascensionis domini Anno salutis 1538.

Dévaj M.

V. deditissimus.

Kivül:

Spectabili ac Magnifico domino Thomae Nadasdi Bano ac Comiti etc. domino et patrono observandissimo.

Eredetiye fél ivnél kisebb. Pecsétje papirossal borított zöld viaszba van nyomva, paizsban kardot tartó kart ábrázol, fölötte M. D. betűk.

Az Országos Levéltár kincstári osztályában.

IX.

Dévaj Mátyás Nádasdy Tamásnak.

Újvár, 1538. június 10.

Praemissa obsequiorum et orationum commendatione Gratia deo, Domine Magnifice, salvus redii ad Ujvár hodie et dominus Franciscus redibit, nam ejus prodromus sive procurator jam venit, credo hodie adhuc scri-

bet Magnificentiae Vestrae. Si ad diem, quo Magnificentia Vestra itineri se accingit, Ioannes magister et doctor non redibit, tunc vel Jacobus magister de mea ladula Posonium deferenda aliquem vel dominum Sarkan vel ipsum Komlosi certiozem faciat, quae sit, ne loco meae Magistri Joannis cista deportetur, nam et ipse similem prope modum habet, et rogo Magnificentiam Vestram, ne relinquatur nam absque illa et libris in ea contentis carere non possum. Magnificam Dominationem Vestram Christus ad multa tempora diuque nobis conservet. Ex Ujvár secundo die pentecostes Anno salutis 1538.

Dévaj,

Magnificentiae Vestrae deditissimus.

Kívül :

Spectabili ac Magnifico Domino Thomae Nadasdi Comiti comitatus Ferrei Castri ac Bano etc. domino et patrono observandissimo.

Eredetije negyed iv. Papirossal borított zöld viaszba nyomott pecsétjén kivont kardot tartó kar s M. D. betűk láthatók.

Az Országos Levéltár kincstári osztályában.

